מעריב
סופשבוע
ו' באב, תשמ"ח 22.7.1988
רבקה כצנלסון:
בן־גוריון, אהובי
שגעון חדש:
תלך־תביא
מאהר כבר לא
עציר מינהלי
סוף העונה: ילדות
גדולות קונות עכשיו
הוליווד
גלידה מהסרטים
הוליווד
הוליווד
הוליווד
טנא נגה
טעם של מחלבה קטנה

רשת בית המזגן
מציגה את ה-
Conkord
המזגן שעומד בכל מבחן.

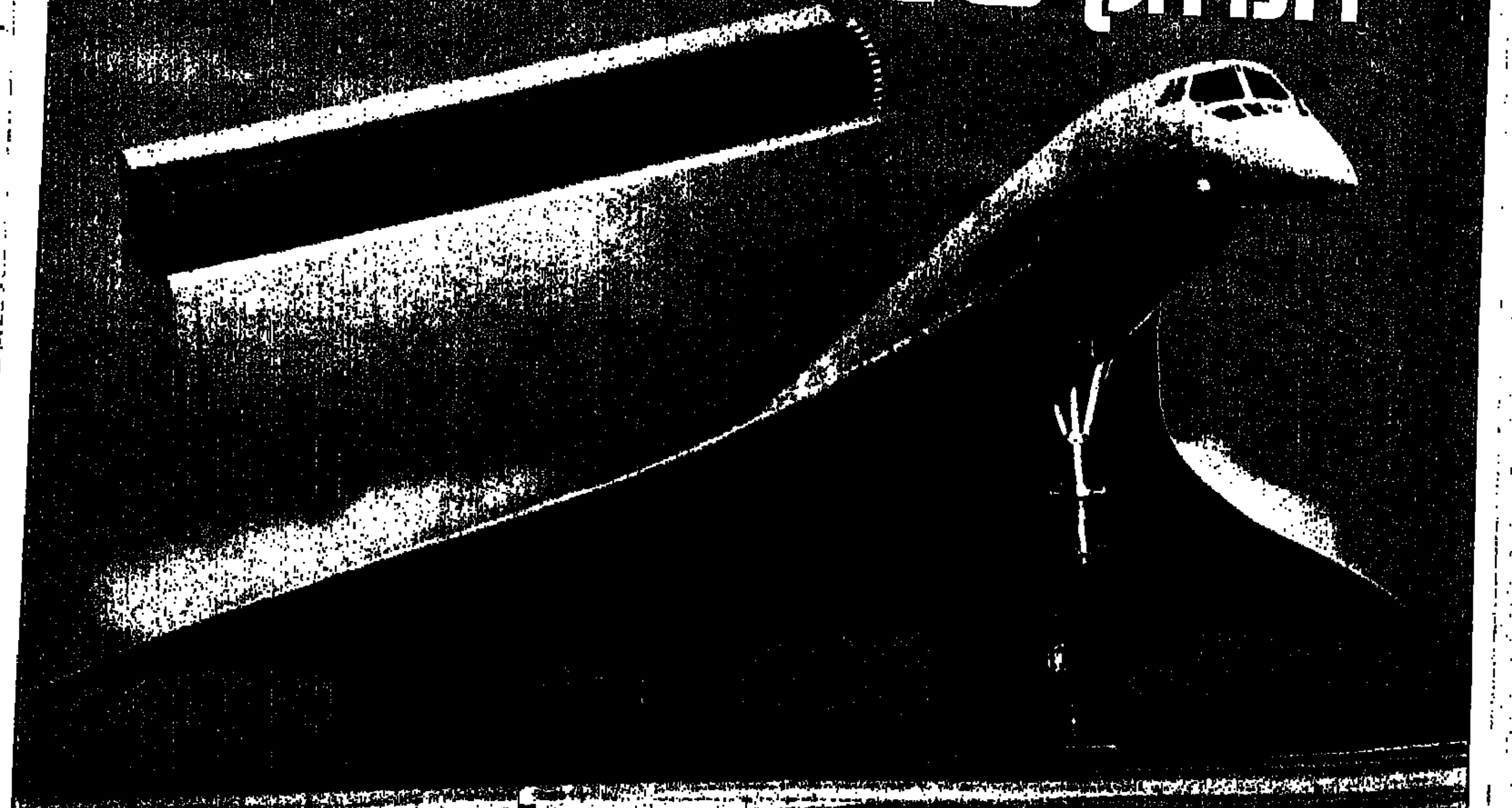

היחידי בעל דגם עד 3 כ"ס
הקונקורד - מזגן אויר במבחר דגמים מ-1¼ - 3 כ"ס. בכל כ"ס, הקונקורד הינו בעל המידות הקומפקטיות ביותר.

יפה וחדשני
הקונקורד - מזגן אויר חדשני, מצוייד במדחסים אמריקאים בעל עוצמה ועמידות למשך זמן. הקונקורד יפה במיוחד, משתלב באופן מושלם בסלון, בחדרי השינה וביתר החדרים בבית ובמשרד.

צריך מיזוג נכון ובזמן - רשת בית המזגן
20 סניפים ברחבי הארץ עומדים לרשותך, במבחר מזגנים של החברות הגדולות, שירות מקצועי ואחריות נוספת לשירות והתקנה.
עד 18 תשלומים - בשיתוף עם בנק לאומי. החזר חודשי ממוצע - 69 ש"ח לכל 1,000 ש"ח, ריבית חודשית החל מפריים + 1.25% מותנה בביטחונות כמקובל.

מבצע טוס לניו-יורק במטוס הקונקורד.
בין הרוכשים מזגן קונקורד בחודשים יולי-אוקטובר יוגרל כרטיס טיסה הלוך ושוב מלונדון לניו-יורק במטוס הקונקורד.
ההגרלה תערך ב-20.10.88 במשרדי ההנהלה בנוכחות רואה החשבון של החברה ונציג משרד הפרסום.

בית המזגן

המשביר לצרכן
24.7.-29.7.88

10% הנחה
על המבחר הגדול והעשיר
של הלבשת והנעלת
קיץ 1988
20% הנחה!
השבוע

מכנסים ארוכים לנשים כל הסוגים
20% הנחה +10% הנחה

חצאיות לנשים כל הסוגים
20% הנחה +10% הנחה

מכנסי ים וגלישה לגברים כל הסוגים
20% הנחה +10% הנחה

St Michael MARKS & SPENCER כולל מוצרי האיכות

טוילנד
טוילנד
טוילנד

שרות ללקוחות המשביר לצרכן קניה באשראי עד 12 תשלומים
פרטים בבתי הכל-בו

מבט עולמי

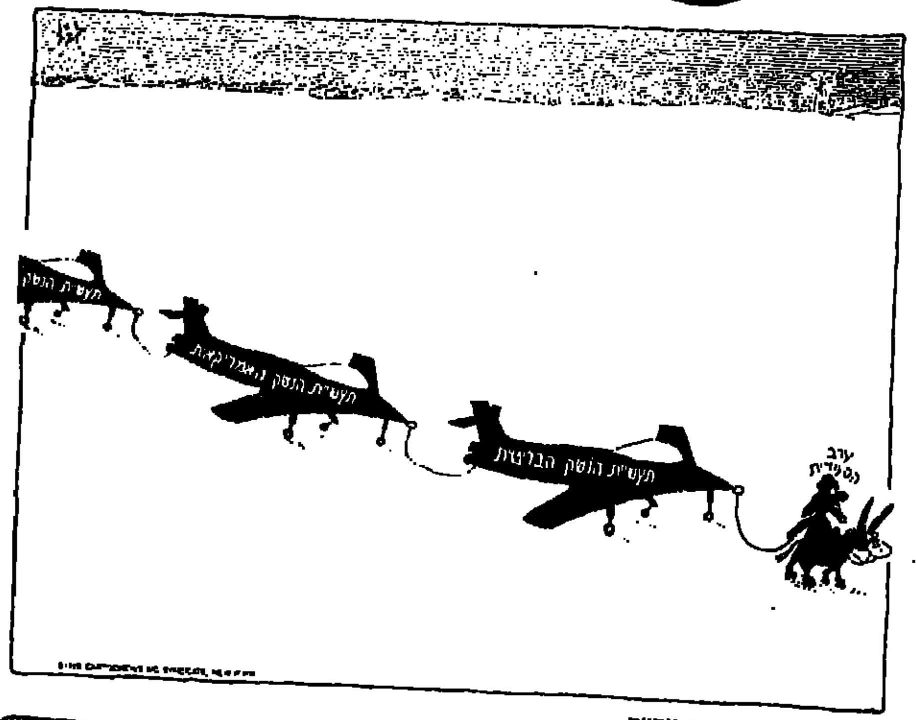

הכלבים נובחים והשיירה נוסעת

סופשבוע

ח' באב, תשמ"ח 22.7.1988

© 1988 כל הזכויות שמורות ל"מעריב"

This Magazine is a Supplement to Maariv International Edition

6 הרב עמיטל, סמן שמאלי — מנחם רהט

10 מלחמת שחרור — מיכל קפרא ועמי כברי

14 בן־גוריון, אהובי — שרית פוקס

23 טיול סופשבוע אל הבריכות — נילי פרידלנדר

24 תלך־תבי־א — אביבה מץ

30 מי מפחד מהיפנוזה — אורית הראל

34 הקרב האחרון של מירה — מנחם תלמי

37 לאכול בחוץ — מאו"ל

38 סוף העונה — יהודית חנוך

41 פנטהאוז — יגאל לב

43 חיים ואוהבים — תמר אבידר

44 הורוסקופ — רות אלי

46 מעריב לילדים

שער: מכירות סוף העונה – חושבים גם על הפתיו ("דן קסידי"). כתבה בעמוד 38.

עורך: עמי דור־און
סגנית עורך: דניאלה בוקשטין
סגנית עורך: אורית הראל
עורך גרפי: יורם נאמן
מעצבות: אורלי אנשל, יעל הורן, נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

שיא חדש בשינה נוחה:
3 דרגות קושי לבחירתך

שינה נוחה פירושה שינה על מזרון טוב. מזרון טוב הוא מזרון נוח התומך בגופך.
מחקרים מוכיחים כי לכל אדם נוח לישון על מזרון בדרגת קושי שונה.
סדרת פרדייז 2000 היא פרי פיתוח מהפכני ונסיון של עשרות שנים ביצור מזרונים ומאפשרת לך לבחור את המזרון המתאים ביותר עבורך.

- פרדייז 2000 דגם נועם - קשה.
- פרדייז 2000 דגם יוקרה - קשה מאוד.
- פרדייז 2000 דגם פאר - קשה מאוד עם שכבת נוחות.

כל מה שעליך לעשות כדי לחנות משינה טובה יותר ומבוקר טוב הוא להחליף את מזרונך הישן בפרדייז 2000.

הכנס עוד היום לחנות המזרונים הקרובה לביתך - נסה את מזרוני פרדייז 2000 בעצמך ובחר את דרגת הקושי הנוחה לך.

- 12 שנות אחריות מלאה.
- 6 תשלומים שווים.

לשינה נוחה כפליים
פרדייז 2000
מבית פרדייז
גדול יצרני המזרונים

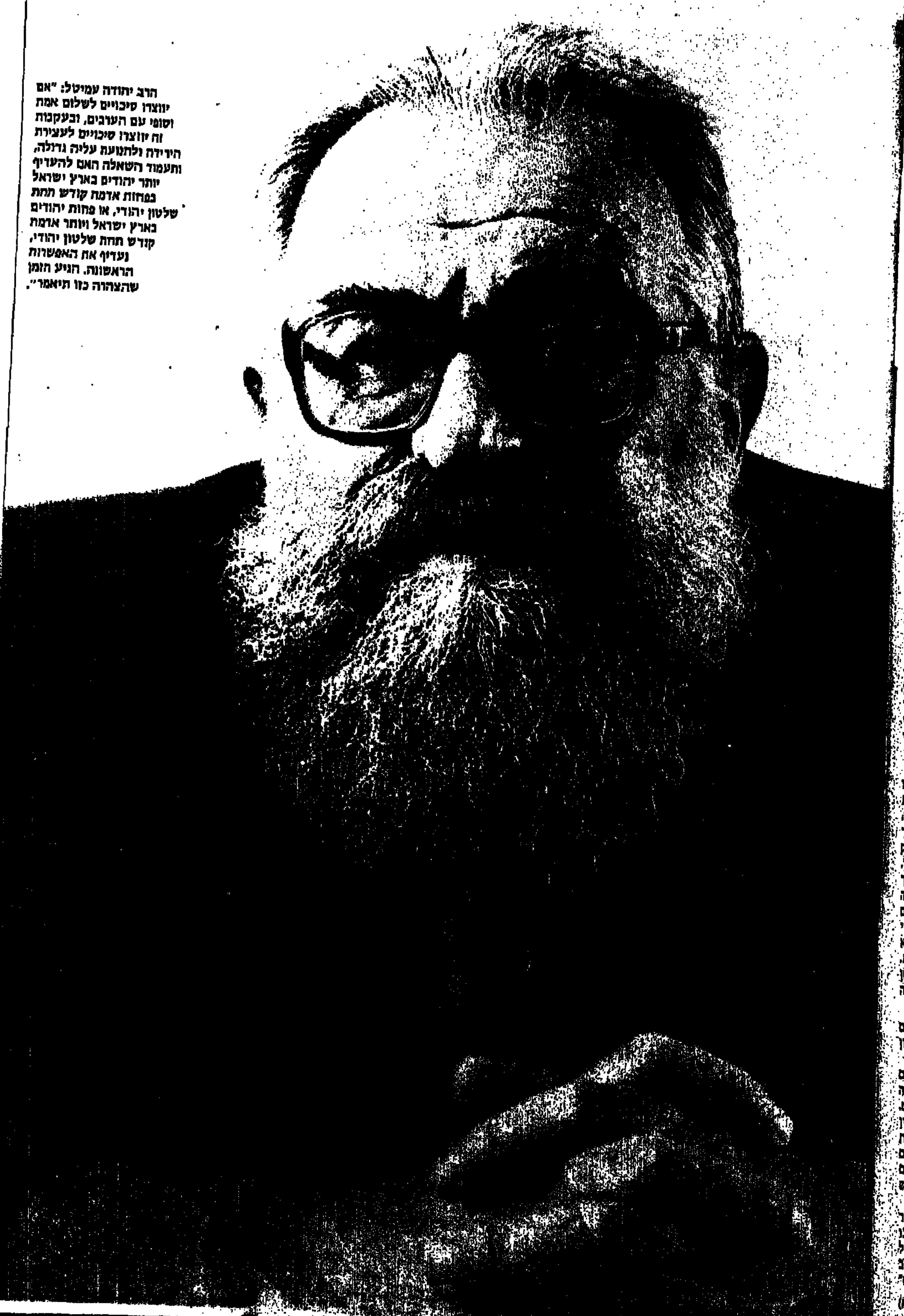

הרב יהודה עמיטל: "אם יווצרו סיכויים לשלום אמת וסופי עם הערבים, ובעקבות זה יווצרו סיכויים לעצירת הירידה ולתנועת עליה גדולה, ותעמוד השאלה האם להעדיף יותר יהודים בארץ ישראל בפחות אדמת קודש תחת שלטון יהודי, או פחות יהודים בארץ ישראל ויותר אדמת קודש תחת שלטון יהודי, נעדיף את האפשרות הראשונה. הגיע הזמן שהצהרה כזו תיאמר".

הרב עמיטל, סמן שמאלי

האיש שיתן בבחירות האלה את התשובה היונית למפד"ל. הוא האיש שהמציא את ישיבות ההסדר וניבא את הקמת המחתרת היהודית. הרב יהודה עמיטל, ראש רשימת מימד. פליט שואה, שבא מהונגריה עם מישנת הרב קוק בכיס, הצטרף להגנה, לחם בלטרון ובגליל, וביום הכרזת המדינה התגייס לצה"ל. הוא מוכן לפשרה טריטוריאלית תמורת שלום, מתנגד לחקיקה דתית כופה נוספת ומבטיח אשה במקום השלישי ברשימתו. ובעצם, הוא בכלל לא רצה לרוץ לכנסת, הוא אומר, אבל הציבור לחץ.

מאת מנחם רהט   צילם: יוסי זמיר

פליט השואה יהודה קליין הגיע לארץ לאחר מלחמת העולם השניה והתגייס להגנה. איש צעיר, דתי, עם מישנת הרב קוק בכיס. ביום שהוכרז על הקמת מדינת ישראל הוא התגייס לצה"ל. 16 חודשים אחר־כך השתחרר. הלך לישיבה הוסמך לרבנות, למד ולימד תורה, המציא את ישיבות ההסדר, גידל משפחה, שינה את שם משפחתו – ושתק. עד מלחמת יום הכיפורים. ואז פירסם הרב יהודה עמיטל ספר.

היום הוא רץ לכנסת, בראש רשימת מימד. התשובה היונית למפד"ל. עמיטל נחשב היום לסמן השמאלי במחנה הציונות הדתית. יש לו תומכים נלהבים לצד אויבים מושבעים. הוא ניבא בכאב את הקמת המחתרת היהודית. את המאבק על ימית, שבמהלכו התיר אחד הרבנים הקיצוניים לחלל שבת ואפילו להתאבד, הגדיר כשבתאות מודרנית. וכשסיפרו לו שהקיצוניים הגו תחבולות לסיכול הסכם קמפ דייוויד כדי לטרפד את השלום עם מצרים ולמנוע החזרת סיני, אמר כי חל עליהם דין רודף (שעל פי ההלכה מותר להרגו, מבלי להיענש).

את התמתנותו מייחסים למלחמת יום הכיפורים, שבה איבד כמה מטובי תלמידיו. אומרים כי זו היתה נקודת המיפנה בחייו. כבר אז נבטו אצלו הרעיונות הראשונים להקמת מימד. המיפגש עם השכול הממ אותו. עד היום מתלחלחות עיניו כשהוא מזכיר את גבורתם.

בין מלחמת יום הכיפורים למלחמת לבנון שוב היתה תקופה של תורה ושתיקה. ובמלחמת לבנון שוב יצא משתיקתו. הוא נדהם לשמוע, בשבוע השני של המלחמה, שרבנים כתבו לשרי המפד"ל שלבנון היא חלק מארץ ישראל, נחלת אשר ונחלת נפתלי, ואסור לוותר עליהן בשום פנים. כששמע שאישים המשתייכים למחנה הציוני־דתי מעודדים את צה"ל לפרוץ לביירות תוך שלילת כל אלמנט של שלום, לא יכול היה עוד להבליג. הוא קרא לשקול את המהלך הצבאי שוב ושוב, לבדוק אם הוא חיוני.

קולו הצלול של הרב עמיטל נשמע לאחר מכן על רקע הטבח בסברה ובשתילה. היהדות הדתית־לאומית שתקה. הוא תלה על לוח המודעות של הישיבה גילוי דעת, בכתב ידו, שבו הזדעזע מהאירועים הקשים: "פרשת הטבח בביירות שנעשה בשעה שהיתה כבושה בידי צבא ישראל, גרמה – מעבר להיבטים המוסריים הזועקים עד לב השמים – לחילול ה' גדול בישראל ובעמים. במקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב. מצער הדבר שנציגי היהדות הדתית בממשלה ובכנסת לא היו מודעים לכך, שבהצבעתם העדיפו את כבוד ראש הממשלה על כבוד שמיים". תלמידיו העתיקו את גילוי הדעת והפיצו אותו מקצה הארץ ועד סופה. המפד"ל נזדעזעה מהאשמותיו.

חורה לו שהחוגים המחזיקים בעמדה ניצית מיליטריסטית, שאינם מתייראים ממאבק תמידי עם המעצמות ודעת הקהל העולמית ולעתים גם עם יהדות העולם, מתיימרים לטעון שעמדתם היא פירוש האותנטי של דעת תורה.

אומר הרב עמיטל: "אוי לאוזניים שכך שומעות. האם זאת התורה שדרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום? האם כך נוכל לקרב יהודים צמאים לדבר ה'? בציבור מתקבל הרושם כי תפיסת עולם זו מתבססת על משנת מרן הרב ראי"ה קוק זצוק"ל. ליבי כואב על חילול כבוד מרן הרב זצ"ל. מה גדול המרחק בין האור הנוקע ממשנתו לבין הרוח הנושבת מהדיבורים האלה. מי שמשוכנע כמוני, שנעשה עוול למשנתם של מרנן ורבנן הרבנים קוק והרל"פ זצ"ל, האם מותר לו להחריש? שם שמים מתחלל בעוונותינו הרבים – וכי אפשר לשתוק?"

על רקע זה קם הרב עמיטל להכריז, עוד לפני חמש וחצי שנים: "יש סולם ערכים ביהדות, ומי שאינו מבדיל בין קודש לקודש, סופו שלא יבדיל בין קודש לחול. והסדר בסולם שלושת הערכים שעליהם אנו מדברים, הוא: ישראל, תורה וארץ־ישראל. האינטרס של עם ישראל קודם לאינטרס של ארץ־ישראל. השלום הוא ערך נשגב. אם יווצרו סיכויים לשלום אמת וסופי עם הערבים, ובעקבות זה יווצרו סיכויים לעצירת הירידה ולתנועת עליה גדולה, ותעמוד השאלה האם להעדיף יותר יהודים בארץ ישראל בפחות אדמת קודש תחת שלטון יהודי, או פחות יהודים בארץ ישראל ויותר אדמת קודש תחת שלטון יהודי, נעדיף את האפשרות הראשונה. הגיע הזמן שהצהרה כזו תיאמר בריש גלי".

ויחד עם זאת מצדד עמיטל בעמדה שעולה מבית מרכז הרב, שהקמתה וקיומה של מדינת ישראל הם תהליך משיחי שאין ממנו נסיגה. בספרו "המעלות ממעמקים", אותו פירסם בעקבות מלחמת יום הכיפורים, הוא קובע: "אין נסיגה מאז התחלת שיבת ציון. הסתרות ארעיות ישנן, אבל נסיגה אין. כל הדרכים הסלולות והבלתי סלולות מוליכות לגאולת ישראל". הספר, שנועד לחזק אמונה ובטחון בקרב בוגרי ישיבות ההסדר, קבע כי במלחמה היה מימד משיחי בשל שלוש סיבות: פריצתה על רקע תקומת מלכות ישראל; השתתפותן של כל מדינות העולם בה, במישרין או בעקיפין; וממדי התשועה הגדולה שהתרחשה לישראל באותה מלחמת רבים נגד מעטים.

יהודה עמיטל נולד בעיר גרוסווארדיין בהונגריה לפני 64 שנה, לאביו יקותיאל קליין, מנהל חשבונות. האב שלח אותו ללמוד בישיבות, תחילה ישיבה חסידית של הרבי מוויז'ניץ, ואחר־כך בישיבה לישאית. בתקופה ההיא נפל לידו ספר שהובא מארץ ישראל ובו פיסקאות מ"אורות" של הרב קוק. "היה או לילה, ומולי נגה אור גדול. נדלקתי".

מאז לא משו ספרי הרב קוק מידיו. "התחלתי לחפש אותם בכל מקום. נודע לי שיהודי שחזר מארץ ישראל הביא שני כרכים של 'אורות הקודש'. השגתי את הספרים בהשאלה. אחר כך נודע לי שבספריה בנגי עקיבא באיזור מצויה חוברת על משנת הרב. העתקתי אותה".

כשהיה בן 17 נכנסו הגרמנים להונגריה. הוריו הובלו למישרפות. יהודה קליין נקרא לצאת למחנה כפיה. "לא ידעתי מה מצפה לי. לקחתי בשק כמה ספרים קטנים – תנ"ך ומשניות, אבל חשבתי שיהיה צורך בעוד משהו שיחזק את המוראל בימים הקשים. לקחתי את 'משנת הרב'. קיבלתי ממנה עידוד וחיזוק. הרעיונות והדברים כל כך השפיעו עלי, שייחסתי להם את עמידתי האיתנה במחנה העבודה, שלא להתגעל במאכלות אסורות גם כשהרעב היה גדול. כשהגעתי לארץ ישראל היו צעירי הראשונים לישיבה. הימים היו ימי סיום המלחמה. לא היה זה חזיון רגיל שבאי המחנות מגיעים לישיבות. שאלו אותי מה הביאני לישיבה. אמרתי: 'ספרון קטן היה עמי מכתבי הרב, בו עיינתי מידי פעם וזה מה שהחזיק אותי כבן ישיבה עד היום הזה'".

ואז הגיע לארץ ועבר מסלול של הגנה־צבא. לחם בלטרון ובגליל. את הגיגיו הראשונים פירסם בבטאון בית הכנסת של גדוד 79:

"זכות גדולה היא לדורנו, שזכה ובימיו מתגשם חזון הדורות. מדינת ישראל קמה ותהיה לעובדה קיימת. בנים שבים לגבולם והגבולות שבים לבעליהם. וזכות משנה היא לנו, חיילי ישראל, שזכינו להיות בין המושיעים בהר ציון ובמו עינינו ראינו את נפלאות צור ישראל, ההולך לפנינו בקרב". על המינשר חתם בשם־עט שמאז נהפך לשמו הרשמי – עמיטל. השם החדש, שנועד להוסיף לו את היותו אוד מוצל מאש המישרפות, ניטל מתוך פסוק בספר מיכה, פרק ה'.

בפורדס חנה, אליה הגיע כדי ללמוד תורה, הכיר את הרב צבי יהודה מלצר, תלמיד חכם ומחנך, ובנו של הרב איסר זלמן מלצר, ראש הישיבות בישראל באותה תקופה. כעבור זמן מה נישא לבתו. עם הרב מלצר נדד לרחובות, ייסד עמו את ישיבת הדרום

(המשך בעמוד הבא)

"פנו אלינו חילוניים ששואלים כיצד יוכלו לעזור, ומה שלא פחות מפליא – אפילו יהודים חרדים הציעו עזרה ותמיכה, בתנאי שהכל יהיה חשאי"

(המשך מהעמוד הקודם)

וכעבור זמן הגה עמו את רעיון ישיבת הסדר. ב־1965 חזר לירושלים וכעבור שלוש שנים, במלאות שנה לשיחרור גוש עציון, נקרא לכהן כראש ישיבת ההסדר "הר עציון", בגוש עציון. ביתו נותר בירושלים, ומאז הוא נוסע יום־יום אל הישיבה וממנה.

הרב עמיטל, אב לארבע בנות ובן וסבא לנכדים מכולם, ראה את שליחותו עלי אדמות בהרבצת תורה לתלמידיו. בדרך כלל, בין התבטאות אחת לשניה, כמעט אפשר לומר בין מלחמה אחת לשניה, התרחק מהזרקורים, מענייני הציבור. כל זמנו הוקדש לישיבה שהוא עומד בראשה, ישיבת "הר עציון" שבאלון שבות. ישיבת ההסדר הגדולה בישראל. הוא הקים בה אגפים נוספים: כולל־אברכים, מוסד להכשרת רבנים ולהכשרת מורים. כשהתרחבה מעבר ליכולת השליטה של אדם אחד, הזמין את הרב ד"ר אהרון ליכטנשטיין, ממנהיגיה הרוחניים הבולטים של היהדות האורתודוקסית בארה"ב, תלמיד חכם שבקיא גם בחכמות חיצוניות, לעמוד בראש הישיבה לצידו.

קירות חדר המגורים וחדר העבודה בביתו מוסתרים באלפי ספרי קודש – הלכה, מחשבה, פרשנות, עיון, שו"ת, חסידות, מוסר, פילוסופיה, וכמובן – כל כתבי הרב קוק, שדפיהם נתבלו מרוב עיון. רק "חולשה" אחת היתה לו, שאינה בדרך כלל נחלתם של רבנים – אהבתו לאמנות הציור. את קירות ביתו מפארים ציורי שמן המתארים את נופי הארץ, והוא עצמו נוהג מידי פעם לרכוש תמונה נוספת. בהיעדר תקציב לכך יסתפק בתדפיסים. בפינה סמויה בחדר המגורים הוא מחזיק ספריה קטנה של ספרי אמנות – סזאן, גוגן, טולוז־לוטרק, "ציורי ארץ ישראל וירושלים" בעריכת דוד רוברטס, "כתבי יד עבריים מצויירים" לבצלאל נרקיס.

ועכשיו – פוליטיקה. מימד. הפתעה כפולה, גם לפוליטיקאים, גם לתלמידים. הפתעה ראשונה, כשהגה את הרעיון להקמת גוף פוליטי חדש. הוא קיבץ סביבו מספר אנשי מעשה ואנשי רוח, תלמידי חכמים ואישים מהאקדמיה, וייסד עמם את הרשימה החדשה. לעצמו לא ביקש כוח או עמדה. הוא לא חלם כי בסופו של דבר ייאלץ להתייצב בראשה, בניגוד לרצונו. כל כוונתו היתה למלא חלל במחנה הציונית־הדתית, לאחר שהמפד"ל הקצינה וביצעה פניה חדה ימינה, עד כדי שלילת קמפ דייוויד. עמיטל הבין שישנם רבים כמותו שלא יוכלו לתת קולם למפד"ל כזו, וימצאו עצמם ללא כתובת פוליטית. למענם הקים את מימד – ראשי תיבות מחנה ישראלי מרכזי דתי.

בישיבה הליטאית נפל לידו ספר ובו פיסקאות מ"אורות" של הרב קוק: "היה אז לילה, ואולי נגה אור גדול. נדלקתי"

בפעם השניה הפתיע עמיטל כאשר החליט להתייצב בראש הרשימה, בניגוד לכל הצהרותיו הקודמות. אילו רצה לשבת בכנסת, יכול היה להגיע לשם כבר לפני שנים. לא פעם עלו לרגל לביתו ראשי המפד"ל כדי לכבדו במקום טוב ברשימתם. הוא דחה אותם, משום שראה עצמו כמי שאין לו בעולמו מקום לדבר, זולת התורה. אבל בסופו של דבר נכנע ללחצים לעמוד בראש רשימתו לכנסת.

למה?

הרב עמיטל: "גם היום, כבעבר, אני סבור שמקומו של רב בבית המדרש. חשבתי על כמה מועמדים, כולם טובים וראויים לשמש בכנסת. אבל משראיתי שכל אחד חשב יותר על ביתו ומשרתו, הבחנתי שיש לנו בעיה אמיתית. השאלה היתה להיות או לחדול. ראיתי שזה צורך השעה ונאלצתי לקבל הכרעה קשה. אינני זוכר אם אי פעם בחיי עמדתי בפני הכרעה כה קשה. תמיד ראיתי עצמי מיושבי בית המדרש. אבל אני גם רגיל בכך שאנשי תורה ורוח ישמיעו דעתם בבעיות הקיומיות של האומה. משלא נמצא מי שיעמוד בראש, נטלתי את המשימה על עצמי בלב כבד, כמאמר חז"ל: במקום שאין אנשים, השתדל להיות איש".

יש אומרים, אגב, שאין זו הפעם הראשונה שהרב עמיטל משנה עמדות. בעבר נמנה עם אנשי גוש אמונים, עד שהתרחק מהם לחלוטין. אבל ישיבתו הוקמה ונשארה ב"שטחים". בני קצובר, ממנהיגי גוש אמונים, אמר עליו: "הרב עמיטל מדבר הרבה, אך ברוב דבריו הוא נותר במיעוט מזהיר במחנה ישיבות ההסדר. דבריו לא מקובלים לחלוטין". היו גם שהתפלאו כיצד הגדיר פעם את האוטונומיה כ"מהלך מסוכן שבדינמיקה פנימית יביא למדינה פלשתינית, שאין לנו עניין בה", ופעם אחרת גרס ששאלת הקמת מדינה פלשתינית, בתנאים מסויימים, אינה עקרונית אלא פרגמטית.

על שלמות הארץ ועינייני השלום, הוא אומר: "צריך להגיע להסדרים עם מדינות ערב כדי להבטיח מניעת מלחמות. לצערנו, אין עדיין בשלות לשלום אמיתי. כמובן שצריך לשלם בעבור שלום. הגישה הטוענת שאסור לוותר אפילו על ד' אמות מארץ ישראל, בהחלט איננה גישה הלכתית".

מדוע לא לנהל את המערכה בתוך המפד"ל? מדוע להתפלג ולהקים מפלגה חדשה?

הרב עמיטל: "לא פרשנו ממחנה הציונות הדתית. לא הקמנו מפלגה חדשה, כי אם רשימה לכנסת. המפד"ל לא סיימה את תפקידה. היא רק מעדה. אנו רוצים לקוות שתחזור ליעודה, כדי שלא יצטרכו אותנו, את מימד. נכון, המפד"ל קיבלה החלטותיה באופן הכי דמוקרטי. אבל עובדה שרבבות עזבו את המפד"ל ולא שבו לחיקה. מי נתן להם, להמונים הציוניים־דתיים, רשות להתייאש? המסר שלנו הוא שהמפד"ל של היום אינה הנציג היחיד של הציונות־הדתית. יש קשת רחבה של ציונות דתית, ואין לשום איש במחנה זה רשות להוציא עצמו אל מחוץ למחנה. אם תיעלם הציונות הדתית, אני חושש לדמותה של מדינת ישראל, לעתידה, לגורלה".

במפלגה היריבה, המפד"ל, שעתידה להיאבק במימד על אותו פלח מצביעים, לא התייחסו לרשימה החדשה ברצינות כל עוד הכריז הרב עמיטל שלא יעמוד בראשה. הסקרים ניבאו כשלון למימד בלי עמיטל. לעומת זאת, כשהרב עמיטל מוביל את הרשימה, מנבאים לה הסקרים טובות. במימד מדברים על ארבעה מנדטים. במפד"ל מדברים על פחות, אבל בהחלט לא מזלזלים בעוצמתו של הרב עמיטל, הנחשב נכס אלקטורלי בציבור הציוני דתי.

במפלגתו החדשה יקדיש עמיטל את זמנו בעיקר לקידום ענייני השלום, הוא אומר, אך אין הוא מוכן להתחייב בדבר השתתפותו או אי השתתפותו בקואליציה עתידה כלשהי. "אינני פוסל אף מפלגה, חוץ מהמתקדמת ורק"ח מזה, וכהנא מזה". על טרנספר אין הוא מוכן לשמוע: "זה חלומות באספמיה. טרנספר בכוח מקומם כל אדם. טרנספר מרצון אם ירצו ללכת לא נעמוד בדרכם, אבל אלה הם סתם דיבורים".

בניגוד למפלגות דתיות אחרות, הוא אומר, רשימתו לא תתן ידה לחקיקה דתית כופה נוספת. היא תעדיף לאמץ את השיטה של "דרכי נועם". רשימתו, הוא מבטיח, גם תכיר בערכה של האשה בישראל, ותעניק מקום מכובד, כבראה השלישי, לאשה. המגמה תהיה להגיע לייצוג נשי זהה לזה של הגברים ברשימה לכנסת.

האם הגישה הזו תקרב אליו את המצביעים שהוא נושא עיניו אליהם, שלושי המפד"ל, שקצה נפשם בקיצוניות?

הרב עמיטל: "יש לנו הדים טובים מאוד. התגובה ברחוב מצויינת. ולא רק בקרב המחנה הציוני־דתי. פנו אלינו אנשים חילוניים ששואלים כיצד יוכלו לעזור, ומה שלא פחות מפליא – אפילו יהודים חרדים הציעו עזרה ותמיכה, בתנאי שהכל יהיה חשאי. הכל מחוץ לציבור – מאוד מבטיח".

עמדות וכוונות

הרב עמיטל, הצהרות עמדות:

על ארץ ישראל ועל הערבים: "נכון, יש לנו ורק לנו זכות מלאה על כל ארץ ישראל, ללא שותפים. אך בימינו איננו מסוגלים לממש את מלוא הזכות. השאלה אם להתיר הקמת מדינה פלשתינית, בתנאים מסויימים, אינה עקרונית אלא פרגמטית. השאלה היא, אם זו תהא מסוכנת לנו אם לאו. אבל הכלל הוא, שאם יש מהלכים שימנעו מלחמות, צריך לעשותם תוך ויתורים על דברים שהם בהחלט רק שלנו. לערבים יש זכויות בארץ הזו, אבל לא לאומיות. אני מוכן לתת משלי, כמו חולה שיוותר על האצבע או היד למען בריאותו".

על פשרה טריטוריאלית: "בשנים האחרונות ניסו חוגים שונים בציונות הדתית לטפטף כאילו אנו מנועים מלוותר אפילו על שעל אחד מאדמת ארץ ישראל, מסיבות הלכתיות או השקפות דתיות. אנו טוענים שדווקא מבחינה הלכתית טובת עם ישראל היא שצריכה להכריע כי מבחינה ערכית, עם ישראל קודם לארץ ישראל. העלאת טיעון דתי נגד אפשרות של הסדר, מגבירה את הקיטוב בין דתיים לחילוניים, ויוצרת את הרושם כאילו חס ושלום התורה היא שמפריעה לפתור בעיות קיומיות של עם ישראל. בשבילנו יהודה ושומרון אינם נכס אסטרטגי בלבד, שכל ערכם הוא בטחוני, ושניתן למצוא להם תחליף כמו כמה מטוסי אייוואקס, כפי שהצהירו לא מזמן כמה אלופים במילואים. בשבילנו כל חלק וחלק מאדמתה הוא איבר חי ואנו דבקים בקדושת כל חלק מחלקיה".

על המלחמה הבאה: "אין דבר שחייב להדאיג אותנו יותר מן החשש למלחמה נוספת. מלחמה שתביא עמה חס ושלום קרבנות נוספים וקהילה גדולה של משפחות שכולות. כל חלל בודד, פוגע פגיעה נפשית ברדיוס רחב של האוכלוסיה. אך מעבר לזה, כל מלחמה מחלישה לדעתי את דבקותם הציונית של המוני יהודים בארץ ישראל, וכוונתי בעיקר לאותם יהודים שחסרה להם האמונה בהשגחה האלוקית, במהלכי שיבת ציון בימינו. יהודים אלה אמונים לאידיאולוגיה הציונית המקובלת, שלפיה הציונות באה לפתור את בעית הקיום היהודי. כל מלחמה מכניסה בהם פיקפוקים בצידקת הדרך וגורמת להם להתפרע בשערי הבורסה מתוך בריחה מן הבעיות המטרידות את הקיום היהודי בארץ. כל מלחמה מחזקת את השאלה הגדולה שעליה הם אינם יכולים למצוא תשובה, והיא: הלנצח תאכל חרב?!"

על המלחמה המותרת בזמננו: "המלחמה היחידה המותרת בזמננו היא מלחמת הגנה בלבד, ובלשון הרמב"ם: 'לעזרת ישראל מיד צר'. ואם יש סכנת התקפה, גם מלחמת מנע נחשבת כמצווה. ברור שאם תוך כדי מלחמת הגנה זוכים לכבוש את ארץ ישראל או חלקים ממנה כפי שקרה בששת הימים, הרי זאת זכות גדולה ללא ספק. אבל כל זאת רק בדיעבד. לכתחילה בזמן שלא נשקפת סכנת התקפה חס ושלום, אין שום היתר לסכן נפש אחת מישראל. ואין שום היתר לסכן נפש מישראל בשביל לבער את הרשעה מן העולם ולהרוג שונאי ישראל, אלא אם כן נשקפת סכנה מהם לישראל, וכל הדיבורים על מצוות מחיית עמלק בהקשר זה, אינם אלא דיבורי בעלי בתים שאין מקומם בבית המדרש".

על השלום: "היהדות הדתית ציונית, במידה שהיא מודעת ליעודה ההיסטורי, חייבת להכין שמניה לשלום. והכוונה לשלום אמיתי וסופי, לא שלום פורמאלי עם גינונים מדיניים שבאחרונה התלו לראות בהם חזות הכל, אלא שלום שיסלק את החששות ממוראות המלחמה. למען שלום כזה נהיה מוכנים להיכנס לוויתורים כולל פשרה טריטוריאלית. אם אכן יהיה שלום כזה, אזי תהיה הצדקה מוסרית והילכתית לוויתורים שלנו. נדבר על השלום כערך יהודי על פי התורה. נחזיק את חרבנו משומנת היטב, אך נשמור אותה בנדנה ולא נשתמש בה אלא בשעת צורך אמיתי, כאשר האפשרויות האחרונות לא יהיו קיימות. בדרך זו יש תקווה שנוכל לקרב אלינו רבבות יהודים ולחזק בתוכם את דביקותם הציונית".

מלחמת שחרור

שלושה חודשים היה מאהר חליל עמאר מחאן־יונס עציר מינהלי באנסאר 3. יש להניח שהיה ממשיך לשבת שם, בלי לדעת מדוע, גם היום, לולא מלחמתו העיקשת של מעבידו־ידידו היהודי, יצחק פסח, לשיחרורו. שומרי המחנה ראו תמונה נדירה: יהודי, אזרח ישראלי, מגיע לאנסאר 3 לבקר עצור. הוא מחבק אותו. מרגיע. מלטף את הראש המגולח, נלחם על חפותו, מעיד בעירעור. ומאהר עכשיו בחוץ. סיפור של ידידות, סיפור של מאבק. מסמך ישראלי, נכון ליולי 1988.

מאת מיכל קפרא ועמי כברי   צילומים: צביקה ישראלי

זה תקרים, אומרים לי. בפעם הראשונה הגיע יהודי, אזרח ישראלי מן השורה, למחנה המעצר אנסאר 3 לבקר עצור. לחבק אותו. להרגיע. ללטף את הראש המגולח של הבחור הערבי שנעצר במעצר מנהלי, להילחם על חפותו, ולהעיד בעת העירעור. פעם ראשונה. הוא לא עורך־דין, היהודי הזה, לא פוליטיקאי, לא פעיל שמאלני. סתם אזרח שנע בין המערך לליכוד, שמעולם לא הוטרד ממספר המעצרים המינהליים, שהי די כשלווה עם צירוף המלים "שלטון כיבוש".

תקרים, אמרו. החיילים הישראלים שבמחנה המעצר אנסאר 3 פערו עיניים ופה. בהו בתופעה הבל־כך לא ישראלית – איש יהודי מחבק איש ערבי ושניהם בוכים. ממש. עם דמעות. פעיל פוליטי היה מביא איתו צוות טלוויזיה. אבל היהודי הזה ממניעים פוליטיים לא חשב על זה.

מאהר: "כשבאו לעצור אותי, לא ידעתי מה לעשות. נבהלתי קצת אבל לא פחדתי. כשאדם לא עשה משהו רע, הוא לא מפחד".

בששי ליוני 88' פירסם עמי כברי, כתב "מעריב", ידיעה ראשונה על מלחמתו של יצחק פסח לשחרור ידידו הערבי. בלית ברירה פנה יצחק פסח לעיתונות. לזעוק. הזעקה שהודפסה קיבלה הד גם בעיתונים אחרים. לתיקשורת היה אולי יותר ממשקל נוצה בתוצאת העירעור, אבל כל הצדדים הנוגעים בדבר – היהודי, הערבי ועורכת־הדין – טוענים ללא עיפעוף ספק שלולא ההתערבות הנדירה של האזרח היהודי, היה העצור המנהלי הערבי יושב עדיין באנסאר 3, גם היום.

נפגשים במחסום ארז. מבחינתם זה הגבול. פסח יצחק (38) שמגיע מראשון־לציון מפחד להיכנס לתוך העיר חאן יונס. מאהר חליל עמאר (28) שמגיע מחאן יונס אינו יכול לעבור את המחסום כיוון שתעודת הזהות שלו עדיין לא הוחזרה לו מאז המעצר. על הגבול הזה בין שני העולמות נפגשים בפעם הראשונה לאחר המעצר, הפועל הערבי והבוס היהודי. בעצם, החברים. יצחק פסח יוצא מהמכונית. מאהר יוצא מהמכונית. לחיצת יד הססנית מתקדמת לעבר חיבוק. יד על הכתף. היד של מאהר מידלדלת באוויר במבוכה. כף רגל עצבנית. נוכחות הצלם מפנימה את הקירבה. במניירות הגוף, לא במבט.

ליד תחנת הדלק יש מסעדה. נוסעים, מתיישבים, מזמינים קולה, קינלי, קפה. רגע התייעצות: מאיפה להתחיל לספר, מהסוף או מההתחלה? מה־זה־משנה. נקודת המוצא ממילא תהיה יום המעצר של מאהר. סוף מרץ. שלושה ימי עוצר הוטלו על הרצועה. בוקר היום השני של העוצר. מאהר ישן במיטתו. "אני מתעורר ואני רואה פתאום את אבו ראמי מסתובב בחדר שלי."

יצחק: "מי זה אבו־ראמי?"

מאהר: "זה שם ערבי שנתנו בשביל איש שב"כ".

יצחק: "אתה יודע שזה גם שם ישראלי?"

מאהר: "מה, כן?"

"אז אבו־ראמי אומר לי פתאום 'אהלן מאהר, כיף אל־חאל'. לא כל־כך ידעתי מה לעשות. נבהלתי קצת אבל לא פחדתי. כשאדם לא עשה משהו רע, הוא לא מפחד. לפני שלקחו אותי בג'יפ למימשל הצבאי, שמעתי אותו אומר לחיילים: 'אף אחד לא יגע בו' ובאמת לא נגעו בי. שמו אותי במרתף קטן 3X4 מטר עם עוד 43 איש. היה חלון אחד קטן־קטן. ישבנו שם מהשעה 12 ביום חמישי עד השעה שלוש ביום שישי. בלילה לא היה אוויר. פעם אחת שאלתי חייל למה אני פה, והוא אמר לי 'אל תדבר', אז לא ניסיתי לשאול יותר, רק רציתי לצאת מהחדר הזה. היו נותנים לנו מים ומצות עם ריבה כי זה היה בחג שלכם, פסח. אפשר היה לצאת לשירותים אבל לפעמים באו החיילים לאט, אז אנשים עשו את הצרכים שלהם בחדר. ביום שישי כשבאו הקצינים להוציא אותנו, הם ברחו אחורה בגלל הריח. לא יכלו לפתוח את הדלת".

12 שנה לאחור. יצחק פסח, בעל מפעל לייצור אומים, ומאהר – נער בן 16 מחאן־יונס מחפש עבודה. יצחק: "הם הופיעו, שני נערים. מאהר היה קטנצ'יק והחבר שלו היה בריא גוף. משום מה העדפתי את מאהר. הוא נראה לי ילד חכם, עיניים נבונות, הלבוש שלו היה קצת קרוע וריחמתי עליו. הוא אמר שיעבוד בכל עבודה. הוא התחיל בג'וב הכי נחות – מיון של אומים. זו היתה הפעם הראשונה שהעסקתי פועל ערבי. לא שהתנגדתי לזה לפני־כן, אבל לא יצא לי עד אז. זה היה מבחינתי מעין נסיון.

"עם הזמן ראיתי שהוא מאוד מוכשר. בגיל 17 נתתי לו לעבוד ליד המכונות. הוא רכש את אמוני, והחלו להתפתח יחסי קירבה מעבר ליחסי בוס־פועל. באחד הימים הוא בא לשאול אם אני ממליץ לו ללכת ללמוד. הוא רצה ללמוד ראיית חשבון באוניברסיטה האיסלמית בעזה. המלצתי לו ללמוד – למרות שהערכתי אותו במפעל. הוא עבד בערך שבע־שמונה חודשים, ובשאר הזמן למד. באותה תקופה הוא חשש שאפטר אותו, אבל הוא היה עובד כל־כך טוב, שהייתי מוכן לספוג את ההיעדרויות.

"לאחר שסיים ללמוד הוא סיפר לי שקיבל הצעה מאיחוד האמירויות במפרץ הפרסי, לעבוד כרואה חשבון בשכר של 5000 דולר לחודש. אצלי הוא הרוויח אז 1000 שקל. הוא שאל אותי מה לעשות. אמרתי לו שההחלטה נתונה בידיו, אבל ביקשתי ממנו לדחות את תוכניותיו בחודשיים כיוון שהקמנו מפעל חדש. הוא מיד הסכים. את נושא הנסיעה לא העלה שוב. כעבור שנתיים הציעו לו שוב עבודה, אבל נאלצנו באותו זמן להעביר את המפעל והוא מיוזמתו הציע שעיון הנסיעה יידחה. מאוד הערכתי את זה.

"בשנת 1980 נקלע המפעל לקשיים והיה צורך בפיטורי שני פועלים. עבדו אז שישה פועלים יהודים וערבי אחד. מאהר היה בטוח שהוא יפוטר. גם עדני וגם רווק. אבל השיקול שלי היה תלוי אך ורק בכישור של העובד. פיטרתי שני יהודים והם כעסו מאוד. כשמאהר נוכח לדעת שהוא לא פוטר – הוא התחיל לבכות. ניגש אלי ואמר לי: אני בחיים לא אשכח לך את זה. אחר־כך עברנו לבאר טוביה. מאהר נהפך למנהל עבודה. בהעדרותי הוא היה ממלא את מקומי.

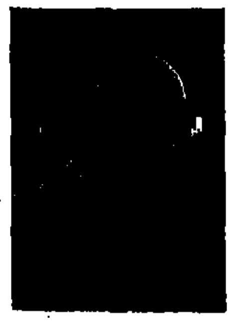

יצחק: "לפני 12 שנה הוא הופיע במפעל שלי, נער בן 16 מחאן־יונס. הוא נראה לי ילד חכם, עיניים נבונות... אמר שיעבוד בכל עבודה".

"במהלך השנים התאשפזתי פעמיים, לצורך ניתוחים מסובכים. כמובן שהחורים והאשה והילדים ביקרו אותי כל יום, וגם מאהר. הוא היה הולך ברגל יום־יום מבת־ים לבית־חולים וולפסון. לפעמים פעמיים ביום. לשם השוואה, שאר העובדים ביקרו אותי פעמיים במשך שני חודשי האישפוז. את יודעת, בעיניים שלו ראיתי את השתתפותו בכאב. אפילו זכור לי שכשיצאתי מחדר התאוששות ראיתי את המשפחה שלי ואותו".

מאהר לוגם מהמיץ, ושותק. מה עובר לו בראש? בן למשפחת חליל עמאר, משפחה משכילה מחאן־יונס. החינוך בבית נטול קיצוניות. ארבעה אחים, ארבע אחיות. אחד רוקח, אחד מורה, ואחד רואה־חשבון. במלחמת ששת הימים, סיפר לאיציק (כך הוא מכנה את יצחק פסח), עמד מאחורי התריס והציץ בחיילים הישראלים. היה לילה. האמר, ילד בן 7, חיכה לאור יום

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)
כדי שיוכל לראות כיצד נראה חייל ישראלי. בבית־הספר למדו שהישראלים די מפלצתיים. כשהאיר היום ראה לתדהמתו שהחיילים הישראלים מאוד דומים לערבים. חייל שהבחין בו קרא לו בערבית. מאהר ניגש. החייל נתן לו סוכריה. מפגש ראשון.

מאהר: "לא ידעתי מה קורה איתי, למה אני פה, מתי אצא. שום דבר. השאלות האלה היו הכי קשות. יותר מהחום, יותר מהאוכל. תחושה של ניתוק".

יצחק פסח: "בתקופת הפיגועים היה נוהג בין הפועלים הערביים לא להגיע לעבודה יום־יומיים לאחר הפיגוע. היו מקללים אותם, בכלל היו הרבה מתחים. באחד הימים, לאחר אחד הפיגועים, שאלתי את מאהר למה לא הגיע לעבודה? והוא אמר לי – פחדתי שתסתכל עלי אחרת. הוא חשש שאאשים אותו. אפילו במבט. הסברתי לו שזה לא כך, שאין לי דבר נגדו, שמץ של האשמה כלפיו. מעולם לא הרגשתי שהוא חש טינה כלפי ישראלים. מעולם. לפעמים אפילו אמר לי, תשמע, אצל המצרים היה יותר גרוע. פעם אחת היה לנו ויכוח בנושא הפלשתיני ואז הבנו שלא נפתור את הבעייה בויכוח הזה והחלטנו שפשוט לא ניגע יותר בנושא. וכך היה".

ואז החלה האינתיפאדה. מאהר השתדל לא להפסיד אף יום עבודה, אבל בכל יום היה יותר ויותר קשה להגיע לישראל. "יום אחד הוא ביקש ממני הלוואה של 7000 שקל כדי לקנות מכונית. השיקול היה גם כלכלי. הלוויתי לו את הסכום, והוא קנה פיאט 131. הסביבה שלו החלה לתהות איך זה שיש לו מכונית. כשסיפר שהבוס היהודי שלו הלווה לו, אף אחד לא האמין. מה פתאום שיהודי יתן לערבי כסף? היו בטוחים שיש דברים בגו, אולי אפילו שיתוף־פעולה עם השלטונות הישראלים".

האינתיפדה געשה ליד מאהר ויצחק פסח. לא התערבו, עבדו כרגיל. מאהר הגיע לבאר־טוביה בשבע בבוקר, חזר הביתה עייף בשבע־שמונה בערב. ובעשר – עוצר. הולכים לישון. "באחד הימים", מספר יצחק, "מגיע מאהר שלא כהרגלו בשעה תשע כששמשות מכוניתו מנופצות. הוא סיפר שעצרו אותו במחסום של שאבב, ואשה עם נבוט ניפצה את זגוגיות המכונית. כשהגיע למפעל, ניגש לתקן את השמשות, וחזר לעבודה".

גם זה מחיר האינתיפאדה, אם תרצו. אבל זה הכסף הקטן. גם לצד הישראלי היה מה לומר. והקצינים הישראלים שנהדפו מעוצמת הריח הרע שבמרתף הקטן במינהל האזרחי, שהכיל 43 איש, הצליחו להתגבר על כך והוציאו את העצורים למשאיות. המשך. מאהר: "שמו לנו אזיקי פלסטיק על הידיים. היה מאוד קשה לעלות על סולם המשאית כשהידיים קשורות. התחלקתי ונפלתי על הריצפה. כשעלינו קשרו לנו גם את העיניים. באותו זמן חשבתי שאולי עצרו הרבה מאוד אנשים בשביל להרגיע את המצב, ואני תוך 18 יום אהיה חזרה בבית. לא הבנתי למה עצרו, גם לא חשבתי שזו טעות. תוך חצי שעה הגענו לאנסאר 2 בעזה. החלפנו את הבגדים לבגדים של בית־הסוהר ונכנסנו לאוהלים".

התרחצתם?
"לא".
למה?
"אולי לא היה להם מים חמים בשבילנו".
מה עשיתם שם?
"לא עשינו כלום. כל היום הייתי יושב על המזרון ומחכה. אפילו לא חקרו אותנו. ואז ביום הרביעי קראו לשבעים איש לפי המספרים שלהם".
איזה מספר היה לך?
"לא זוכר".
יותר מאלף?
"מה אלף, יותר מארבעת־אלפים".
"הודיעו לנו שלוקחים אותנו לאנסאר 3. השמועה אמרה שבאנסאר 3 לא חוקרים אנשים, ואני הייתי מבסוט כי חשבתי שאחרי 18 יום אני חוזר הביתה. בשתים־עשרה וחצי יצאנו. שוב קשרו לנו את הידיים והעיניים. נסענו אולי שעתיים וחצי, אבל נשארנו במשאית עד עשר בלילה. בעשר בלילה הושיבו אותנו על הריצפה וחתכו לנו את האזיקים. ואז עמדנו בתור לאיזה אוהל. מרחוק שמעתי את המלה מנהלי, מנהלי, מנהלי. נכנסתי לאוהל ואמרו לי – אתה מנהלי. שאלתי למה, איך, אבל הם לא ידעו למה. פעם שאלתי קצין גדול למה עצרו אותי והוא אמר לי: 'אני כמו קבלן, מקבל אנשים ודואג שיהיה להם מים ואוכל. יותר מזה אני לא יודע.'

"פעם שאלתי חייל למה אני פה, והוא אמר לי 'אל תדבר', אז לא ניסיתי לשאול יותר".

"בחודש הראשון לא ידענו איפה אנחנו בדיוק. ידענו שהמחנה בנגב – וזהו. הייתי ישן יותר מ־12 שעות ביממה, קצת הולך, קצת מדבר. לא ידעתי מה קורה איתי, למה אני פה, מתי אצא. שום דבר. השאלות האלה היו הכי קשות. יותר מהחום, יותר מהאוכל. תחושה של ניתוק. הבטן שלי כאבה מכל השאלות האלה. הייתי אומר לעצמי לא לחשוב, והייתי חושב עוד יותר.

"במחלקה שלי היו מאתיים איש, ביניהם עורך־דין, רופא וגם מורה שלימד אותי באוניברסיטה. החום היה כמו שריפה, היינו מסתובבים עם מגבות רטובות על הראש שהיו מיד מתייבשות. המים במיכל השתייה היו רותחים, בקושי אפשר היה לשתות. חלק מהאנשים נלקחו לבית־חולים. הדבר הכי קשה היה לראות את האנשים המשוגעים שעצרו. ממש משוגעים, לא כל־כך בסדר בראש שלהם. מה יש לעצור אותם מעצר מנהלי? היה אחד שעלה על העמוד שבמרכז האוהל ולא רצה לרדת ממנו. פעם אפילו ניסה לאנוס תמונה של בחורה. זה היה נורא.

"היה גם קשה מאוד בזמן הספירה. היו סופרים אותנו שלוש פעמים ביום. זה היה משפיל ומעליב. איך עושים ככה לבנאדם? היינו יושבים על החול עם הידיים מאחורי הגב. הרגשתי כמו חיה. לא מתרחצים, ישנים עם הבגדים, איך בעולם יש דבר כזה? היו גם חיילים עדינים שראו שהם מתביישים קצת. זה לפעמים היה מרגיע אותי. אבל היו גם רעים. כאלה יותר גרועים מדרום אפריקה. אפשר היה לראות את השינאה בעיניים שלהם.

"רק מאוחר יותר הגיע הצלב האדום ואמר לנו שאנו עצורים מנהליים ושאנחנו נמצאים עשר דקות מהגבול עם מצרים וארבעים וחמש דקות מבאר־שבע".
למה המשפחה לא מבקרת?
"אף אחת מהמשפחות לא רוצה קשר עם המינהל האזרחי, שממנו צריך לבקש אישור. בגלל שלא רוצים ללכת לשם – לא מבקרים. אני לא ראיתי אפילו ביקור אחד".
למה לא רוצים ללכת למינהל האזרחי?
"את זה אני לא רוצה להגיד בעיתון".
"לילה אחד אני מסתובב ופתאום אני רואה איזה מילואימניק שהרכיב טלפונים במפעל שלנו. אמרתי לאחד העצורים, תיגש אליו ותשאל אותו אם הוא עבד במפעל של איציק. אמרתי לעצמי, לפי התגובה שלו אני אדע אם זה באמת הוא. כשהבחור שאל אותו הוא אמר בשקט: אחר־כך, אחר־כך, ואז הבנתי שזה הוא. הלכתי ליד השער ועמדתי עם הידיים ככה (משולבות). הוא הסתכל עלי כמה דקות, כאילו לקח זריקה, ואז הוא אמר: למה אתה כאן? אמרתי לו תאמין לי, אני לא יודע למה. וברגע הזה הרגשתי חלאס. יש לי קשר עם העולם בחוץ. סוף־סוף מישהו יוכל להתקשר לאיציק ולהודיע לו שאני בפנים. ביקשתי ממנו שיתקשר לאיציק, הוא לא רצה לרשום את מספר הטלפון.

העדיף לזכור אותו בעל־פה. הוא היה צריך להשתחרר כעבור תשעה ימים. הייתי סופר את הימים וכל פעם מזכיר לו את המספר, אולי שכח. יום לפני שעזב הוא נעמד ליד פתח האוהל, רצה לתת לי גרעינים בלי שאף אחד יראה. כמו גנב. אמרתי לו אני לא רוצה, לא היה נעים לי לאכול גרעינים כשלאנשים שם אין כלום. לא נעים".

יצחק: "תמיד אמרתי למאהר כמה עם ישראל הומני ואנושי. אם אני לא אעשה דבר בשבילו, כל הדיבורים האלה הם בולשיט".

יצחק: "על המעצר של מאהר נודע לי בפעם הראשונה על ידי אחיו. השמועה אמרה שיחזיקו אותו במשך 18 יום. התעניינתי אצל חברים וגם אצל העורך־דין שלי מה אפשר לעשות. התשובה היתה – כלום. תתחיל לדאוג רק כשיעברו השמונה־עשרה יום, אמר לי. התקופה הזו עברה ומאהר לא שוחרר. התברר לי שיש סיכוי שהוא עצור במעצר מנהלי לתקופה של שישה חודשים. ואז החלו להגיע מסרים מאנשים שהשתחררו שמאהר רוצה לראות אותי. התחלתי להתעניין איך אפשר לבקר אותו וכולם אמרו לי – אין לך סיכוי. לא השלמתי עם זה. אני יכול לבקר רוצח בכלא רמלה ואדם שלפי דעתי הוא חף מפשע אינני יכול?

"התחלתי להרגיש פחות או יותר מה שמאהר מרגיש. מין הזדהות כזו. הייתי משוכנע שהוא כל הזמן בוכה. הוא בחור רגיש מאוד ובכל הזדמנות הוא בוכה. וזה מה שהזין אותי – המחשבה שמאהר בוכה שם. אנשים מסביב אמרו לי 'לך תדע מה הוא עשה', אבל אני לא השלמתי. הדבר הראשון שרציתי לעשות זה לראות אותו ולשאול אותו אם הוא עשה משהו. ואם היה מתברר לי שלא עשה כלום ידעתי שאעשה את המקסימום. לא רק בשבילו, גם אני הייתי חסר מנוחה. תמיד אמרתי למאהר כמה עם ישראל הוא עם הומני ואנושי, ואם אני לא אעשה דבר עבורו אז כל הדיבורים הללו הם בולשיט.

"שלחתי מכתב לראש המינהל האזרחי ולפרקליטות הצבאית של פיקוד דרום, והם לא ענו לי. לא ויתרתי. השגתי את הטלפון של מפקד כלא אנסאר, אל"מ צמח, וצלצלתי אליו. ענתה לי המזכירה שלו, ושאלה מי רוצה אותו. אמרתי לה – אזרח. מה זאת אומרת אזרח? היא שאלה, ועניתי, שאני מעוניין לבקר עציר במחנה. היא ביקשה ממני להמתין ואז חזרה והודיעה לי שהמפקד אינו מעוניין לדבר איתי, ושאפנה לשלישות. התקשרתי לשלישות ושם ענה לי איזה בחורצ'יק שאמר בנימה של זילזול: תראה, את חגיגות שנות הארבעים כבר עברנו, אז אולי תנסה בשנה הבאה?

"ברגע זה הבנתי שאני חייב לעשות משהו דראסטי כדי שישמעו אותי והחלטתי לפנות לעיתונות. אז גם נודע לי שעו"ד תמר פלג מטפלת במקרה".

תמר פלג, עו"ד במרכז ההתדיינויות של האגודה לזכויות האזרח: "אחיו של מאהר עובד בקונדיטוריה הסמוכה לבניין משרד האגודה. הוא ראה אותי ביום שישי בכתבה בטלוויזיה שצולמה במחנה אנסאר. ביום ראשון הוא הגיע אלי למשרד ושאל אותי אם אני יכולה לעזור לאחיו. קיבלתי ממנו את המספר של מאהר בקציעות וביקרתי אותו. היתה לי תחושה חזקה שמאהר נקי, והחלטתי להגיש ערעור על המעצר המנהלי שלו. באיזה שהוא שלב נודע לי על יצחק פסח ונוצר קשר".

יצחק: "התקשרתי לתמר ושאלתי אותה אם אני יכול לעזור במשהו. הייתי מוכן לעשות הכל כדי לראות אותו. היא אמרה לי שהסיכוי שיתנו לי להיכנס לשם הוא קלוש ביותר אבל בכל זאת כדאי להגיש תצהיר לעדות. יותר מאשר רציתי להעיד רציתי לנצל את ההזדמנות לראות את מאהר ולהגיד לו: לא שכחתי אותך".

מאהר: "כשחזרתי הביתה אמא אמרה: לא היכרתי אותך, וחיבקה אותי כאילו הייתי עצור עשרים שנה. אחרי שנחתי שעה הביאו לי אוכל אבל לא יכולתי לאכול. לא היה לי תיאבון. חשבתי על כל אלה שנשארו שם וחלקם, אני בטוח, לא אשמים כמוני".

מאהר (מימין) ויצחק. "את הבן שלי הטרידה השאלה מה עושים לו באנסאר. הוא שאל אם מרביצים לו".

מאהר: "כשהמילואימניק נסע לא הייתי מפסיק לחשוב מתי איציק יבוא, מתי יגיע. יום אחד קראו למספר שלי ואני חשבתי הנה איציק בא. אבל אמרו לי בא עורך־דין. לא היכרתי את תמר, ישר שאלתי אותה איך נודע לה עלי והיא סיפרה לי שאחי ניגש אליה. סיפרתי לה הכל והיא אמרה לי, אם זה נכון מה שאתה מספר אז תשוחרר. היא מאוד עודדה אותי. הירגשתי שיש תקווה. כשראיתי את המילואימניק הירגשתי כאילו זו תקופה חדשה, וגם כשראיתי את תמר הירגשתי ככה. ביקשתי שתמסור דרישת שלום למשפחה שלי, והיא הלכה.

"כמה ימים לפני משפט הערעור, קראו לי. לא חשבתי שזה המודיעין. נכנסתי פנימה ואחד התחיל לחקור אותי. הוא אמר לי אני יודע שיש לך חבר טוב יהודי. אמרתי לו מאיפה אתה יודע? והוא אמר לי זה רשום בעיתון. אמרתי לו, מה פתאום בעיתון? לא האמנתי לו. הוא קרא לאחת הקצינות ושאל אותה אם השם שלי היה בעיתון והיא אמרה שכן. בכלל לא האמנתי.

יצחק: "ואז יום אחד תמר טילפנה אלי ואמרה 'חביבי, מחר נוסעים לאנסאר'. איזו התרגשות היתה בבית. ביחוד הילדים היו נרגשים. את הבן שלי הטרידה השאלה מה עושים לו שם. הוא שאל אם מרביצים לו. בלילה לא יכולתי להרדם. למחרת היה יום חמסין קשה, והמקום ניראה לי בקצה העולם. נכנסנו. הבטתי מסביב וראיתי את מאהר צועד בשורה של ארבעה איש עם חייל שנראה לא פחות מסכן מהם. היתה לו קרחת. קראתי בשמו והוא הביט בי מסמיק ומתרגש. התרגשתי לא פחות ממנו. גדר הפרידה בינינו. התקרבתי לגדר ואמרתי לו בוא. אני לא יכול, הוא ענה לי. אמרתי, זה בסדר גמור. המילואימניק שהיה איתו לא ידע מה לעשות בסיטואציה המוזרה הזו, כל המלים נבלעו לו. מאהר ניגש מהסס. התחבקנו. מאהר ממש רעד ואני בכיתי מהתרגשות. גם הוא".

מאהר: "הייתי מאוד מבסוט שהוא הגיע. זה אמר לי הכל. ואז הייתי משוכנע במאה אחוז שאני אצא משם".

יצחק: "נכנסנו לבית־המשפט של המחנה, שהיה למעשה מבנה טרומי שנידאה כמו מחסן. היו ספסלים וממול, על במת עץ קטנה, ישב השופט, סגן אלוף צעיר, ולידו חיילת רשמת. היה חום אימים בפנים ווינטלטור עלוב. היו שלושה עירעורים לפנינו ואז השופט אמר שכיוון שהגיע לכאן עד במיוחד ובאופן יוצא מן הכלל, נדון במקרה הזה קודם. התובע קם ואמר שחומר הראיות נגד מאהר לא נמצא בידיו. התיק שלו היה ריק. כשהשופט שאל מה זאת אומרת, ענה התובע שהוא מבקש לצאת להפסקה על מנת להשיג את חומר התביעה בטלפון.

"הייתי משוכנע שהוא כל הזמן בוכה. הוא רגיש מאוד. וזה מה שהזין אותי – המחשבה שמאהר בוכה שם".

"יצאנו להפסקה. היתה שעת צהריים. את העצורים מחזירים לאוהל, אבל מאהר קיבל אישור להישאר. תמר אמרה לי שאסור להביא להם שתיה או אוכל. שאלתי בכל זאת את הפרקליט אם מותר להביא, והוא גימגם. השופט ששמע אותי אמר, תפסיק לשאול שאלות ותביא לו. מאהר סרב לאכול בגלל שלא היה נעים לו מהעצורים האחרים.

"עם חידוש הדיון שאל השופט את התובע במה מאהר נאשם, והתובע ענה שהוא נאשם בכך שהופיע כמועמד מטעם השביבה ברשימת מועמדים למועצת הסטודנטים שנמצאה באוניברסיטה, ותנועה זו משמשת חממה לאירגון פת"ח. עו"ד תמר קפצה ואמרה – 'אם הוא חבר באירגון הפת"ח אני רוצה לדעת מה

(המשך בעמוד 42)

בן־גוריון, אהובי

מאת שרית פוקס

צילמה: אידית זילברמן

בספירת המלאי של חייה, חיים פרחוניים, פרפריים, סטגוני־ים, היה דוד בן־גוריון גבר ארוטי מכף רגל ועד ראש. אך היתה זו – רבקה כצנלסון זוכרת – ארוטיקה נערית, חופנית. משתוקקת אך מסרבת להיכנע לעצמה.

בין 1931 ל־1966 היתה קשורה לבן־גוריון. קשר ללא קשר, היא אומרת. אהבה בלתי אפשרית, שאינה אפר ואינה להבה – היא אומרת. בספטמבר 1948 היא כתבה לו בשיר: "ידעתי – קשתות בשרנו/ נטו על פני תהומות/ ...פרוזיו של מבט/ מלה מקוטעת/ פגישה של לא כלום/ פרידה ממושמעת". הד שורותיה של רחל המשוררת מוצפת האושר והדְוָוי במפגש עם גבר החומק, נשמע בשירה של רבקה כצנלסון: "פגישה, חצי פגישה, מבט אחד מהיר"...

חברת מפלגת מפא"י היתה רבקה כצנלסון, אך מעולם לא הילכה בגדולות. קרובה רחוקה של ברל כצנלסון: אביו של ברל וסבה היו אחים. אין לה תאוות שלטון או התבלטות, היא אומרת. ידועה היתה בציבור במידה הנעימה והלא מאיימת ההולמת אותה: עיתונאית ומסאית בדו־שבועון "בטרם", עיתונאית בעתון הערב של מפא"י "הדור", עורכת "דבר הפועלת" מסוף שנות החמישים ועד סוף השישים, ומבקרת תיאטרון עד היום ב"נעמת". נסעה בשליחויות מפלגתיות, כתבה ספרים על בבה אידלסון, על צים, על ציירי פה ורגל.

עשרות פגישות עם בן־גוריון, אולי מאות, לפעמים בביתו, כשפולה איננה או נזקקת לטיפול רפואי בעיניה, לפעמים במשרדו. הוא קורא לה אליו: "מה את עושה?", הוא שואל בטלפון. "מחכה לצלצול הטלפון שלך" – היא משיבה, ושניהם מגחכים. וגם עכשיו רבקה מצחקקת, אש בבשרה.

הוורדים האדומים עשויים בד, באגרטל שקוף במבחנה, בדירתה של רבקה כצנלסון אשר בבית אבות. רבקה, בת לגזע הפמניסטיות הטבעיות, מסבירה לי כי פרחי בד אינם משעבדים, וזאת בניגוד לפרחים מן הטבע. לה, לא היו מעולם ולא יהיו פרחים חיים, עציצים פורחים או חיות בית תובעניות. "אני לא רוצה להיות קשורה לשום דבר.

"את פני הקטנים הוא אהב במיוחד", היא אומרת, "היה מחבק את ראשי ואומר: אני אוהב את הראש הקטן שלך". היה ביניהם ארוס רוחני, היא אומרת. היא אהבה בו את ארץ ישראל, את העברי היהודי ביופיו התנ"כי. "הוא אהב אותי על שום קומתי הנמוכה וגופי הדק. פולה, את יודעת, היתה גבוהה ממנו. הו, אמא־פולה שלו, הוא לא התחתן איתה, היא התחתנה איתו".

אשה תענוגנית היתה רבקה כל חייה, אספנית של יופי. ספרים, ציורים, דרמות בתיאטרון, בני אדם מרתקים. ידעה גברים בכל שרצתה, ואולי יותר משרצתה. "היו לי גברים אינסוף, כמה שרציתי ומי שרציתי, אבל באהבה עם בן־גוריון כאילו לא היה פנאי. הוא אהב אותי יותר מדי מכדי להפיל אותי, להיכנס לתוכי בחיפזון כזה של רבע שעה אשר התאפשרה לו". צל כעס חולף על פניה בתארה את אפשרויות מימוש אהבתם הבשרית.

היא מושיטה לי מכתבים שכתבה לבן־גוריון בימי שיא אהבתם, ימי שיא המדינה – מלחמת השחרור. זה היה לפני 40 שנה, במחצית ימי שנותיה. במכתביה סובבת הקוממיות הישראלית במעגל סביב אהבתה לגבר הבולם את יצרו בנוכחותה, המעורר את תשוקתה ומסרב לעסיס הנובע ממנה. היא כתבה לו: "ידענו שנינו חיים, ידענו סער... האם נאבה להחליפו בשעת תשוקה נחסות? לא אראה בך אשם. ידעתי – בעמקי ליבך תחפוץ את מלוא ההנאה. אך גבול המציאות וגורש עוצמת חיים ראית עצמך בן־חורין לנהוג כגבר. ואודה נעם לי עוז התעלמותך מכל אשר סביבך. אך כך לא אוכל ולא ארצה להביא לך מתת".

אל מסתרי האורגניזם של מפגשי רבקה ודוד לא הוצע לי לרדת. מה שבינו לבינה היה בינו לבינה.

כבר במכתביה המתחברים אל רצף זיכרונותיה עיבדה רבקה את תיסכולה לחומר אמנותי. היא ידעה להפיח בעלבונה את קיסמו של הוויתור האינסופי. "כי אני, ילדתי, הייתי מאוהבת באהבה.

(המשך בעמוד הבא)

רבקה כצנלסון אז (מימין למטה), והיום (משמאל). מימין למעלה: עם בעלה השני, שמחה איינן ב־1933. "הוא ייסר אותי בחייו, לא במותו. שתה תה, והלך לעולמו".

35 שנים היתה רבקה כצנלסון קשורה בדוד בן־גוריון, קשר של אהבה בלתי אפשרית, שמעולם לא מיצתה את עצמה עד הסוף. בשבילה, הוא לא היה מנהיג מורם מעם, אלא גבר ארוטי מכף רגל ועד ראש. רומן שכולו ברוח, שנה של מכתבים שראשיתם בפתק לנואם באולם נחמני, כיסופים ותשוקות שלא הגיעו למימוש אהבת בשרים. "היו לי גברים אינסוף", היא זוכרת, "אבל באהבה עם בן־גוריון כאילו לא היה פנאי. הוא אהב אותי יותר מדי מכדי להפיל אותי, להיכנס לתוכי בחיפזון כזה של רבע שעה שהתאפשרה לו".

רבקה, עם בנה הצעיר, בנימין. "אחרי שני בעלים כבר לא רציתי בעל. בשום אופן לא".

(המשך מהעמוד הקודם)

מצאה חן בעיני אהבתי לבן־גוריון. שכרי היה אהבתי. אינך יודעת, אנחנו האנשים הכותבים משחקים במלים. נו, ואם כתבתי לו כי חלפה רכבת חיי ונשארתי בתחנת הויתור וההשלמה, זה לא בא בהכרח מן הבטן. זה בא מן העט". בקריאת מכתביה מתגלה התהליך שבו הפכה עצמה רבקה לגיבורה רומנטית מבית מדרשו של קירקגור, היודעת את הסוד כי גם כאשר אוהבים מישהו צריך אדם להיות מספיק לעצמו.

כעבור שנים, שנה לאחר מות בן־גוריון, עמדה מול קברו וקברה של פולה, התחשבנה עם אהבתה, אהבתו, ועם פולה , אבן הנגף שלה. במכתב לידידה הטוב, איש הסיפרות שמעון הלקין, כתבה כך: "לא לפולה אשתו כתב את שיריו – כי אם לעצמו כתב, בלא כתובת מסויימת. ואם באה בהם כמיהת גבר, והיא היתה בו עד יומו האחרון... היתה זו כמיהה לאשה ולא לאשתו שלו אותה לא הכיר ולא אהב... אגיד לך משהו מרעיש, אך זאת אני יודעת ללא היסוס בעמקי נשיותי... דוד בן־גוריון חי חיים ארוכים, היה בעל לאשה, יתכן וגם בעל אשה אחרת, הוליד בנים, ומת כבתוליו... לא משום שלא יכול להיענות או ליהנות, אך אלף מעצורים חיצוניים עצרו בעדו כבר מנעוריו. את הדרך הקצרה והכבושה לאשה הוא לא ידע, היוזמה היתה מוטלת עליה. מוקף מסגרותיו הציבוריות וצרבר (הכוונה כנראה לכלב העומד בפתח הגהינום על פי המיתולוגיה – ש.פ.) בדמותה של פולה – נשים גם נרתעו מלחפש חברתו. ואם קרבו, ועשיתי זאת, יתכן והייתי היחידה בחייו – עמדתי נרתעת מול סודו: לא ידע איך לנהוג באשה. גבר רעב, נחפז, חושש, חסר סופיסטיקציה של מפגש מינים, עד כדי חמלה וגם רחייה. אולי משום שהיה עליו לנגוס נגיסה פזיזה, בלא שעה שלפני ואחרי הפגישה. אני, שלא היו לי כוונות ותוכניות של ניצול הקשר עמו, אלא ובעיקר סקרנות נפשית ומשיכה גופנית – לא יכולתי להיענות לו. מוטב היתה לי שיחה עמו גם כאשר בער כאש והוא ידע זאת. היה בינינו קשר מוזר ומורכב... הוא היה קיים באופק רחוק של חיי וכך גם אני בחייו".

מדוע החליטה להפקיד בידי את טיוטות מכתביה לבן־גוריון, שלושה פתקים בכתב ידו ומכתבים אחרים? למה דווקא עכשיו? אולי כי הבשר עוד איננו רוצה להיות רוח. הבשר רוצה לזכור את עצמו בתוך יסורי המתת הנעים ההוא, המייסר ההוא, האינטימי בלב ההיסטורי".

בשיחותינו על בן־גוריון לפעמים גם גיחכנו במשותף על חשבון הרומן ההיסטורי שלה, אולי משום שהמחשבה על המלך בתחתונים מעוררת בשומע שמחה קרנבלית.

שני בעלים היו לרבקה. את הראשון, שהיום הוא ידיד יקר, עזבה כעבור חמש שנים ובנם התינוק בזרועותיה. קמה ונסעה ללמוד כלכלה בלונדון. הוא היה אגרונום, נוטע פרדסים, וידע, כי אשתו היא מין ציפור דרור כזאת שלא תצלח לישיבת קבע בחיקו. עם בעלה השני חייתה 23 שנים. זהו שמחה איילון מאבות חבר"ה טראסק, המהפכנים העליזים של תל אביב. משורר יידיש, צייר, כילה עצמו בשתיה, בחברת ידידיו. אהב חברותא עם אלתרמן, איציק מאנגער, אלכסנדר פן, יותר מחברת אישתו. כמעט לא התראו. לא פעם הביאו הביתה שוטר שאסף אותו מן הכביש באישון ליל. "ייסר אותי בחייו, אך לא ייסר אותי במותו", אומרת רבקה, "שתה תה והלך לעולמו". יכול היה להיות אהבת חייה, היא אומרת בעצב.

שמחה איילון ידע את חמקמקותה של אישתו ומשום כך חיבר את הבלדה על הציפור הלבנה ששפתיה מחייכות. הבלדה על אשה שהיא ציפור דרור, צל חולף, רוח חופשית של ערבית. מהלכת מרוחקת בנמל. על החוף יושבים גברים בצללים, חולמים חלום עליה. ("בלדה סינגפור").

רבקה כצנלסון אינה מאמינה גדולה בהכרח שיש לאשה בגבר. "אחרי שני בעלים כבר לא רציתי בעל. בשום אופן לא. הו ילדתי, אני מבינה אותם", אומרת רבקה במיאוס עליו, "הם מאוד מסכנים בלי אשה. אשה יכולה בלעדיהם. גבר אינו יכול בלעדיה. גבר סומך על אשה יותר משהיא סומכת עליו. על חושיה, על שיכלה הישר, על חוסנה הביולוגי, על סוד האימהות שהטבע פותח לפניה. מינן מה זה סקס, ילדתי? לעיתים רחוקות זו הנאה לאשה. כי הגבר לעיתים תוקפני מדי, לעיתים רכרוכי מדי. ההרמוניה נדירה. סיפוקי האשה רגשיים יותר, היא נעתרת לגבר כי היא חושבת שזה נחוץ לו. האשה משתקפת בגבר כבראי. הוא לא משתקף בה. הוא יותר חזק ומוגן על ידה אך לא משתקף בה".

עליה שום גבר לא הצליח להטיל רסן, מתגאה בפני רבקה. ובבית שלה שוב לא יסתובב גבר בין הרגליים. נישואיה קיימו ללא חופה וקידושין. מי צריך את זה? "אני חיה תמיד לעצמי, עושה את רצוני. אני נעלמת, אני בורחת". בגלויה ששלח לה ידידה נתן ביסטריצקי ב־1962, הוא מעלה על נס את החן התחולי של רבקה החביבה, המעורב בחן מסוכן של בוגרנות תמה.

"מה אגיד לך, אני אהבתי גבר צעיר ממני בשבע עשרה שנים, שהלך לעולמו לפני שנתיים. אהבת סתיו שכולה ערגה. ידעתי את קיסמו של גבר מזרחי. הוא היה נערי, ראשו מתולתל. גבוה – אך לא יותר מדי. עיניים נפלאות. והיה בו מזג מזרחי: הוא ידע לאהוב בכל מחשבתו וחושיו. אני מתאבלת עליו".

רבקה רוקמת את גבריה ברוגמת תחרה מצויצת, לייפות בה את סיפור חייה. יתהפך בקברו ש. ג. איש הרוח המהולל, לו ידע כיצד התלוצצה ביומנה על חשבון תפלות שיחתו ושביעות רצונו העצמית. וכיצד התכוננה בלי עצב לפרידה, שהרי כה מעטים הגרויים שסיפקה לה דמותו עד שאפשר לחיות בלעדיהם.

אבל בן־גוריון, שכמו מכשף אותה באי נתינת עצמו, מאיים על מנגנון ההישמרות שלה.

היא הכירה אותו בשנת 1931 כאשר חמדה לו לצון בעת שהופיע באולם נחמני. התערבה עם חברתה שולמית, שתיהן הלכו לשם כמו לדיסקוטק, היא אומרת, כי תשלח לבן־גוריון פתק, וכך עשתה, וכך כתבה: "שתי נערות נחמדות רוצות לפגוש אותך אחרי האסיפה". בתום הערב היא זוכרת אותו ניגש אל שתיהן, ופונה אליה: את זו ששלחת לי את הפתק? עד היום אינה יודעת כיצד ניחש זאת, חברתה פינתה להם את הדרך, הם טיילו יחד.

זוכרת כי היה ערב רומנטי, זוכרת כי לא שאל לשמה, אינה זוכרת את תוכן שיחתם. התרשמותה הראשונה: מוצא חן בעיני. קטן אך קומפקטי. הראש הגדול עם הבלורית העצומה. היתה בו חמדה. מאז שלא שאל לשמה בפגישה הראשונה, הלך והסתבר לה כי מעולם לא היתפנה לחשוב מי היא רבקה כצנלסון. "את יודעת ילדתי, בעצם מעולם לא הכיר אותי. אם היו שואלים אותו מי היא רבקה כצנלסון, הוא לא היה יודע מה להשיב".

כעבור זמן מה פגשה אותו אצל בן משפחתה ברל כצנלסון. ברל השנוא עליה. ברל שהרס את חייה. "אני לעולם לא אסלח לו. בגללו גורלתי ברפת, אוי הרפת". רבקה פורצת בבכי. "אבא היה מעין בן דוד של ברל כידוע, ומאוד העריך את דעתו. אבא בא לארץ ישראל מבוריסק שברוסיה הלבנה, שבה נולדתי, בשנת 1923. הוא היה סוחר יערות גדול, היו איתו אלף לירות שטרלינג. הגיע שנה לפני המשפחה וקנה 50 דונם בעין גנים, בפתח־תקוה.

"הלך להתייעץ עם ברל: יש לי משפחה גדולה, מה לעשות בכספי? אמר לו ברל: אם אתה רוצה לנהוג ברוח חלוצית אז המינהג הוא שמקדימים רפת לבית. קודם תבנה רפת, ולכשירחיב, תבנה בית. אבא בנה רפת לוקסוס, רצפת בטון, תעלות, בלי תקרה ובלי חלונות. ולא נותר לו כסף. ואז הביא אותנו, שבעה ילדים ואמי היפהפיה העגונה, ממשפחת סירקין המיוחסת, נחמן סירקין היה אחיה. אסון, אסון, אסון. גרנו ברפת. זבובים, ג'וקים, אין תקרה, ציפורים מרחופות מעלינו. הרפת הרסה אותנו. בקיץ גיהנום של חום, בחורף גיהנום של קור. ושום פרטיות. כולנו יחד, אמא ואבא מתייחדים באוהל בחצר. וברוסיה גרנו בבית ענק עם גן גדול ומשרתים. לא, אני לא אסלח לברל. איך פיתה את אבא להרוס את חיינו על פי דוגמה מופשטת של החלוצים. לברוח, לברוח מן הרפת. כולנו מיהרנו להינשא לראשון שהציע עצמו. אני נישאתי בגיל שבע עשרה וחצי לבעלי הראשון, שהיה מבוגר ממני בשבע עשרה שנים".

באחד מביקוריו של בן־גוריון אצל ברל, הוא פגש להפתעתו ברבקה כצנלסון. כך נודע לו שמה. חייכו זה לזו וקבעו להיפגש מתחת לאפו של ברל. בעלה הראשון, האגרונום, יצא לנטוע פרדסים בחורף. רבקה התגוררה בחדר שכור ולשם הגיע בן־גוריון. הוא ראה את גודלי הספרים שעל הקירות וסיפר לה שאינו קורא ספרות יפה. היא התווכחה איתו וגם היתרתה בו: אתה עושה טעות אם אינך קורא ספרות יפה. כיוון שאתה פוליטיקאי ועליך לרדות באנשים, עליך לתמרן אותם ואפילו לשעבדם. כי נפש האדם היא בתוך הספרות היפה. מתוך הספרות הפוליטית שלך לא תלמד דבר וחצי דבר על פיתולי הנפש האנושית.

מיד אחר כך נסע בן־גוריון ללונדון, וכששב התייצב בפניה בגאווה: "קראתי ספר של ספרות יפה. דווקא מצא חן בעיני". "איזה ספר?" התעניינה רבקה לדעת והוא השיב: "מאהבה של ליידי צ'טרלי". רבקה צחקה אז, היא צוחקת גם עכשיו. תמים היה בן־גוריון, הוא חשב כי זוהי ספרות יפה. לא תמה ולא סער.

אחר כך נפגשו. היכן? רבקה שוקעת בתעלומה, רבקה נזכרת בפאריס. כן, היא לוחשת, בפאריס היתה פעם אחת בה היינו קרובים מאוד. כלומר, היינו בחדר אחד במלון. ואחר כך? גם אחר כך המשיכה לצאת ממנו, היא אומרת, כמי שנכנסה אליו. אהבה ללא הגשמה גופנית. "היתה הרגשה פטאלית כזו שלא יכול, ולא צריך להיות אחרת. יש אהבה כזו", אומרת רבקה בכעס על קטני מחשבה, "אז מה אם אין אהבתם דומה לאהבות אחרות".

בשנת 1948 התחילה רבקה כצנלסון נשרתת בתל־ליטוינסקי (תל־השומר). היא רצתה להיות קרובה לבן־גוריון וגם לקחת חלק בקוממיות. נחמיה ארגוב, שלישו הצבאי של בן־גוריון, מסור לבן־גוריון עד מוות, וגם איש סודה של רבקה. היא שקישרה אותו בעקיפין, היא אומרת, לבן־גוריון. הכירה אותו שנים אחרות לפני כן, בבית קפה תנובה ברח' אלנבי. בתור תמהוני ובודד שנגע לליבה. היא אומרת שאספה אותו לביתה. הוא

(המשך בעמוד 20)

"את פני הקטנים אהב בן־גוריון במיוחד. היה מחבק את ראשי ואומר: אני אוהב את הראש הקטן שלך"

המיטה האמריקאית
המשך לשושלת ההצלחה של מזרוני קינג קויל

...מזרון קינג קויל ... בסיס קפיצים ... יחד מיטה אמריקאית ... הנוסחה המתוחכמת למנוחה ... ובריאות בעת ובעונה אחת.
- קפיצי המזרון וקפיצי הבסיס יוצרים יחידה כפולה המעניקה לך שינה אלסטית, נוחה בכל תנוחה.
- מרכז בריאותי כפול, במיטה ובמזרון, מבטיח לגופך חלוקת עומס אידיאלית ושינה בריאה.
- הבסיס הגמיש שומר על חיי המזרון לאורך זמן.
- למיטה האמריקאית, ניתן להוסיף ראש מיטה שידות וריהוט לפי טעמך.
- לבחירתכם דגם מיוחד של מיטה מתרוממת עם ארגז למצעים (בסיס ללא קפיצים)

מיליוני אמריקאים מפונקים היודעים להעריך את החיים הטובים כבר ישנים על מיטת היוקרה של קינג קויל.
עד 12 תשלומים לבעלי כרטיס אשראי

מיטת החלומות האמריקאית
King Koil

להשיג ברשת חנויות עמינח. ברשתות השיווק הגדולות ובחנויות רהיטים מורשות.

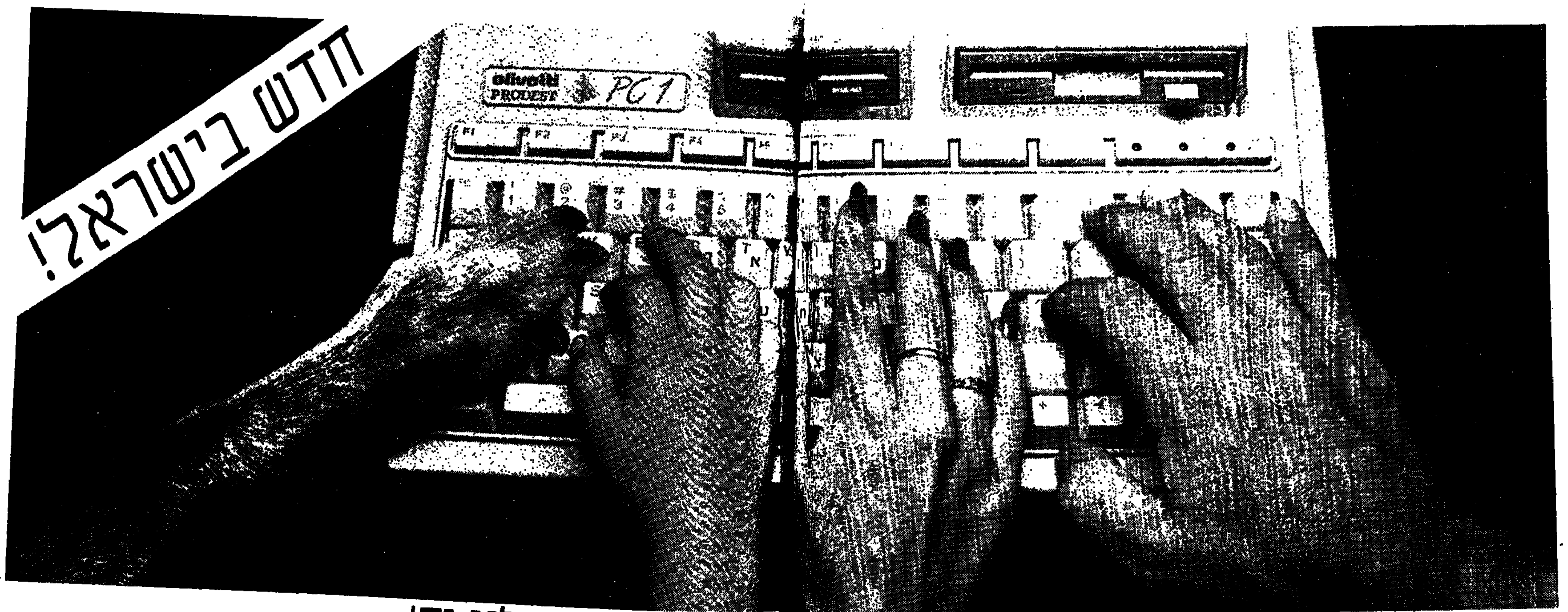

עכשיו גם אתם יכולים לשים עליו יד!

אוליבטי PC1 - המחשב הכי משפחתי בעולם.

אוליבטי PC1 - כמה ידיים יש במשפחה שלך?

אוליבטי מביאה לך את המחשב שכל המשפחה חיכתה לו - אוליבטי PC1, מחשב משפחתי קטן וקומפקטי שחושב ומתנהג כמו גדול.
מעכשיו, כל אחד מבני המשפחה יכול ליהנות מהמחשב ולנצל אותו לצרכיו ללא הגבלת מקום - אוליבטי PC1 קל ונייד, ניתן להעבירו ממקום למקום ואפילו לחברו למסך הטלויזיה.
בוא ותראה איך מחשב קטן יכול להביא אושר למשפחה שלמה:

אוליבטי PC1 - ליד של אמא במשרד ובבית:

עיבוד תמלילים, כתבנות, עריכה, תרגום, ניהול משק בית (מתכונים, הוצאות שוטפות), רישום תאריכים (שמחות, חוגים, בדיקות) ועוד ועוד.

אוליבטי PC1 - ליד של אבא בעסק ובבית:

ניהול העסק במשרד ובבית, ניהול חשבונות (מכונית, ביטוח, בנקים, תוכניות חסכון) ועוד ועוד.

אוליבטי PC1 - ליד של גיא באוניברסיטה ובבית:

מערכת לימודים, תאריכי בחינות, מעקב אחר הרצאות, ביבליוגרפיה, רישום התחייבויות (שכר לימוד, מכשירי כתיבה, החזרת ספרים), מעקב הוצאות, רישום אירועים חברתיים ועוד ועוד.

אוליבטי PC1 - ליד של נורית בביה"ס ובבית:

הכנת שיעורים בעזרת תוכנות לומדה המתאימות לביה"ס, משחקים לבד ועם חברים, עריכת חשבונות (דמי כיס, מתנות, חסכונות), חוגים, שעורים פרטיים ועוד ועוד.

אוליבטי PC1 ...גם ליד של ג'יפסי:

מועדי חיסונים וביקורים אצל הוטרינר, טיפולים, שעורי אילוף ועוד ועוד.

אוליבטי PC1 - יודע היום מה שמחשבים אחרים יידעו רק מחר!

אוליבטי PC1 המחשב שתוכנן לגדול ולהתפתח יחד עם בני המשפחה ולענות על צרכיהם גם בעתיד.

אוליבטי PC1 - מציע לכם כבר היום מה שתמצאו במחשבים אחרים רק מחר:

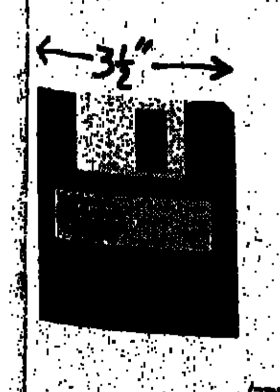

2 כוננים לדיסקטים "3½
קשוחים ועמידים יותר,
קיבולת זיכרון כפולה (720 K) -
מוכן לקבל את הדור הבא של המחשבים.

תואם MS-DOS

כמו כן תמצאו במערכת:
★ טורבו 8 MHZ
★ זיכרון 512K עם אפשרות תוספת ל־640K
★ כונן בעל קיבולת זיכרון כפולה
★ יציאות סטנדרטיות למודם ולמדפסת
★ עכבר
★ JOY STICKS
★ מכשיר מוסיקלי
★ אפשרות חיבור לטלויזיה (לא מחייב קניית מסך)
★ אפשרות למסך מונוכרום/צבע
★ תואם תוכנות עיסקיות (לוטוס D BASE ועוד)
★ יכולת רזולוציה גבוהה

ויש גם מתנות!
אוליבטי PC1 מסופק עם מערכת הפעלה תקנית ומאושרת MS-DOS 3.2 + GW-BASIC אורגינלי + כיסוי למחשב.

אוליבטי - המשפחה הכי טובה באירופה

אוליבטי הינה היצרנית המובילה באירופה במחשבי PC, מהם נהנים מאות אלפי לקוחות מרוצים ברחבי העולם.
לקוחות אוליבטי בישראל נהנים גם הם מתמיכה מקצועית מלאה של אוליבטי בשיתוף עם המשביר המרכזי, המשווק הבלעדי של אוליבטי - PC1 בישראל.

עוצמת השיווק של המשביר המרכזי יחד עם עוצמת המיחשוב של אוליבטי מבטיחים גיבוי מלא של שיווק, שירות ואחריות.
עשרות טכנאים ומהנדסי שירות של אוליבטי פועלים מ־4 מרכזי שירות, המצויידים במעבדות וציוד מתוחכם בלעדיים לאוליבטי.

אוליבטי PC1 - עכשיו בתשלומים ובאשראי!

את אוליבטי PC1, שמחירו החל מ־2,064 ש"ח (כולל מע"מ), תוכל לרכוש עכשיו בתשלומים חודשיים נוחים במיוחד, באמצעות בנק הפועלים.
פרטים נוספים בטל' 389392, 03-389335.

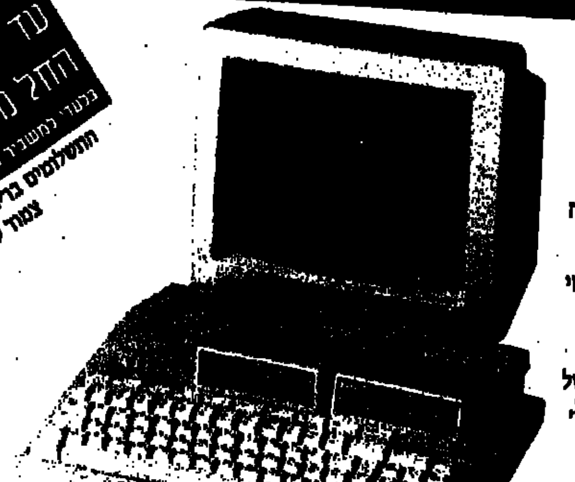

עד 60 תשלומים
החל מ־47 ש"ח לחודש
בכרטיסי המשביר המרכזי
התשלומים בריבית בשיעור שנתי של 11.8% צמוד למדד המחירים.

olivetti
המשביר המרכזי

שיווק - בכל סניפי המשביר המרכזי ובחנויות המחשבים המובחרות.
שרות ואחריות - אוליבטי ישראל
סניפי המשביר המרכזי:
המחלקה למיכון משרדי ומחשבים, המשרד הראשי: תל־אביב, רח' יגאל אלון 76, ת.ד. 130, מיקוד 61001, טל. 389392, 03-389477.
סניפים: ירושלים: 02-841411. באר־שבע: 057-671012. חיפה: 04-662161.
קרית שמונה: 06-942671.
אנשי אוליבטי לשרותך ביעוץ, הדרכה ושרות בסניפי המשביר המרכזי.

נאות אלרם
רח' בית צורי

החלה המכירה ב:

בהמשך למסורת הטובה שהחלה בה חברת אלרם עם בניית הפרוייקט הראשון ברח' בית צורי והמשכה בפרוייקט היוקרה "מגדלי אלרם" והמרכז המסחרי "מרכז אלרם", מקימה חברת אלרם ברח' בית צורי את פרוייקט היוקרה "נאות אלרם."
דירות בנות 3, 3½, 4, 5 חדרים ודירות גג בשני מפלסים.
בכל בנין 23 דירות. לכל בנין לובי כניסה מפואר עם ציפוי שיש בקירות וברצפה, סדורי אבטחה, מרתף חניה וקומת מחסנים. הבנינים יבנו בשיטת דו־קיר עם ציפוי אבן חיצוני.
הדירות מתוכננות ע"י מיטב האדריכלים ובנויות בסטנדרט בניה גבוה במיוחד.
בכל דירה מרצפות שיש מיוחד, קרמיקה בשרותים, ארונות מטבח עם דלתות עץ, יחידת הורים נפרדת הכוללת שרותים צמודים, חימום דירתי באמצעות קונווקטורים חשמליים, הכנה למזגני אויר מפוצלים, אנטנה לקליטת שידורי לווינים ועוד.

כמו כן בונה אלרם ב:
• נוה־הדרים, ראשון לציון: דירות 4, 5 חדרים וקוטג'ים • נאות־ימים, בת־ים: דירות 4½ חדרים.
• גני־הרצליה, הרצליה הצעירה: קוטג'ים, דירות 4, 5 חדרים ודירות קוטג' • רמת־השרון: דירות 4 חדרים + חדר על הגג • כפר־סבא: דירות 4, 5 חדרים פנטהאוזים ודירות גן צמודות קרקע.

★ משרד מכירות גני־הרצליה 052-574517
★ משרד מכירות נוה־הדרים 03-9669556

בית טוב מביא טוב!
אלרם
מיסודם של החברה לישראל ואשטרום
משרד ראשי־שד' רוטשילד 133 ת"א (ליד כיכר הבימה) טל. 03-203341
פתוח בימים א'־ה' 8.30־18.00, ו' 8.30־13.00

בן־גוריון, אהובי

(המשך מעמוד 17)

התגורר בביתה, בעלה היה רגיל לאטופיה. גם ק.צטניק התגורר אצלם שנתיים.

לימים הציגה אותו לחברתה שלומית קליבנוב, שהציגה את נחמיה לרמטכ"ל יעקב דור, שהציג את נחמיה לבן־גוריון. נחמיה ארגוב העביר לדבריה את המכתבים לבן־גוריון, לעיתים קישר ביניהם בטלפון: "רבקה, הזקן רוצה לראותך". שם, במשרדו, נערכו אולי פגישות היצר החפוזות. המכתבים שהפקידה רבקה כצנלסון בידי הם בבואות המפגשים ביניהם. בבואות מתעתעות, בין מציאות לדימיון. יש ונדמה כי המכתבים מבטאים כמיהה המופנית כלפי עצמה ואין לה צורך במושא.

רק שלושה פתקים בכתב ידו של בן־גוריון יכולים, ואינם יכולים, להעיד על ממשותו הארוטית של דוד בן־גוריון בחיי רבקה כצנלסון. בראשון כתוב: "האומר שאני שמח תמיד לראותך? ובייחוד שמחתי לראות את בנך. ניחשתי כי בנך הוא. חמוד". נייטרלי. המכתב הבא קרוב יותר: "רבקה, קיבלתי דבריך מהמחנה. קראתי אותך – והדברים שקדמו להם – ברננה. אשמח לראותך. התוכלי לבוא לסעוד עמי ביום שלישי 3 בספטמבר בצהרים? אחכה לתשובתך". התאריך בראש הפתק הוא 30.8.48. למחרת השיבה לו רבקה בטיוטת מכתב שהעבירה לידי כי אינה רוצה את כאב הסעודה הפומבית הזאת. מובן שבן־גוריון לא הזמינה לסעודת טנדו. פיסת נייר שלישית, מקומטת: "השיר האחרון יחיד במינו: זהב טהור. אני יודע מדוע זהב מביע את מה שאני רוצה להגיד ומים חיים וזכים משיבי נפש". בן־גוריון קיבל אולי את אחד משירי האהבה של רבקה אליו. אנו יודעים שהשיר השיב את נפשו ובעצם איננו יודעים דבר.

מכתביה של רבקה כצנלסון, עדותה של נפש אשה התלויה על בלימה בין הרצון לאיבוד עצמה בקשר לבין החרגל לשימור עצמאותה. מכתב ראשון במארס 48', מכתב אחרון באפריל 49'. לאחר מכן היא נוסעת, אולי נמלטת, בשליחות המפלגה לאמריקה הלטינית.

מכתבי אביב וקיץ 1948־49, מכתבי דריכות לקראת המיזוג הגופני עם בן־גוריון: "יצאתי את חדרך ובליבי משהו מתחושת אושר נשי שלא ניתן להגדירה". רבקה החשה את התחרשות עלומיה נכונה לחזרים עסיס חיים לאיש המעשים הגדולים: "הייתי גאה עת הלכתי ממך, כי חשתי הפעם, יותר מתמיד מה הבאתי לך, ולו קטועות ומרוסקות. כי הבאתי היום את יישותי הנשית שבאה לנתק אותך לדקות מספר ולרתק אותך ביתר עוז אל כל אשר תעשה בימים אלה. יש והמעשים גדולים מן האדם העושה אותם... ולבו עורג ולו כהרף עין אל הקטן, הפשוט והמוחשי. רגע כזה רק אשה תעניק לגבר, ורגע כזה הבאתי אני לך היום". באותם ימים שרוי בן גוריון במעלה הריגוש הגדול של פינוי הארץ מן הבריטים. ימי דריכות: התוקם המדינה היהודית? באותו יום בו מספרת לו רבקה על רגעי אקסטזה איתו ואחריו, ב־21 במארס, מחליט בן־גוריון ביומנו "יש להקים מדינה יהודית".

שבוע לפני הקמת המדינה מקדישה רבקה מכתב לקול אהובה הבוקע ממקלט הרדיו. לא פעם היא מתייחדת איתו כך בתוך מעמד פומבי: הולכת להתבונן בו בארועים פומביים. כשהוא מחייך היא מחייכת, כשהוא זועם היא זועמת. ובאותו יום, ב־7 במאי, רבקה מקשיבה לקולו "שמתי ראשי על השולחן ובכיתי בדמעות אושר. מפויסת, נרגעת, נושאת את פניך בקרבי, הולכת אני לישון".

שמש אוגוסט מבעירה את מכתבי רבקה לדוד. רבקה המרבה לחשוף גופה לשמש הטושנית, מתפקעת להעניק עצמה: "שמש בוקר ברוך חולות נוסכת בי שכרון חרם...זה שנים לא ידעתי סער הכמיהה כבשבועות אחרונים אלה". היא מבקשת להעניק לו את "מלוא היין והאוצר בתוכי". באותם ימים ידע בן־גוריון

רבקה כצנלסון: "גברים מאוד מסכנים בלי אשה. אשה יכולה בלעדיהם".

שכרונות לאומיים. ימי אופוריה שלאחר מבצע עשרת הימים בו נכבשו שטחים חשובים. בלהט תנ"כי משווה בן־גוריון את ימי הכיבושים לימיו המפוארים של יהושע.

עדיין אוגוסט ומחשבת עלבון מכה ברבקה. היא חושדת בבן־גוריון המקבל את מכתביה, שהוא רואה בהם יצירה מופשטת ולא זעקה אישית לקשר. רבקה חשה כאובייקט. "מחשבת פתע היכתה בי, כי אין אתה קורא במכתבי איגרת אישית השלוחה אליך ממני אלא 'דברי־שיר' הניבטים אליך ממחברתה של אלמונית. מחשבה זו הכאיבה לי. האשה שבי התקוממה נגד ידידות שתהיה נטולת ידע אישי וכל סיפוקה על קשר מופשט".

סוף אוגוסט. רבקה מדווחת לבן גוריון על ייסורי החיול שלה. החיול למענו. אשה בת 40 במחנה צבאי. אשה פורקת עול זו לומדת לציית לפקודה: פקודה צבאית, פקודת הלב להתחיל כדי להיות קרובה אליו ושותפה לאתוס הלאומי שבשיא מאווי אוהבה. "השמש שזפתני ורגלי למדו לציית לפקודה... המעבר מחיי הקודמים לאימונים בנשק ולמשטר צבאי חמור הוא כה חריף... הלכתי הנה מתוך הלך נפש שלא רציתי להודות בו: לעשות את החשוב ביותר ברגע זה בעיניך... רגלי אדם לומדות לציית. מחשבתו, כיסופיו אינם נכבלים". ובהמשך, לפתע, כשורה נפרדת: "האם באה העת לגרשני?"

למחרת מגיע פתק ההזמנה של בן גוריון לסעוד עמו. רבקה חשה במילים את "לוטפן החרישי". "לא ארע אם אבוא. ארצה לראותך, אך סעודת צהריים זו על הפומבי שבה, השיחה השטוחה והחיפזון הרוחק – שוב אתייסר לאחריה".

כבר ספטמבר, מלנכוליה סתווית שורה על מכתבי רבקה. היא הולכת ותופסת עצמה כדמות ספרותית טרגית רומנטית. נושא לשיר, אותו שיר המזכיר בסיומו את שירה של רחל. בשיר עומדת רבקה כפושטת יד לתת, לא לקבל. "מניתי הונך כמנות קבצן מטבעות/ את כל מעשי שעשיתי/ את כל שכפית עלי ועליך/ ואתה לא נסער ואני לא רוויתי". בהמשך השיר מתלוננת על שאין בן־גוריון רוצה שהיא תרצה את מגע ידיו ב"עומסו של היום". נראה מהשיר שאסר עליה לבוא אליו במורים כשחושקה בכך.

אוקטובר. געגועים, תחושת דחייה. ב־11 בספטמבר הולכת רבקה אל ישיבת האבל לזכרו של יצחק פעיל מפא"י. כיוון שלא הגיע, היא עוקצת אותו במכתבה: "יודעת אני, קיצו הנמהר של הגוי יש בו כדי לדחות את האבל על מותו המר של יהודי חבר". רבקה מתכוונת לרצח ברנדוט, שליח האו"ם. מכירה את רגישויותיו של בן־גוריון, היא פורטת באופן פרובוקטיווי על מיתרו הלאומי היהודי של בן־גוריון.

"דוד בן־גוריון חי חיים ארוכים, היה בעל לאשה, יתכן וגם בעל אשה אחרת, הוליד בנים, ומת בבתוליו"

"גולדה שנאה אותי. ראתה בי נונקונפורמיסטית, ודאי ידעה על הקשר שלי עם בן־גוריון. הנשים במפלגה לא אהבו אותי. בעיניהן הייתי מין צעקע בלבוש צועני"

הימים הם ימי סגירה לבן־גוריון לאחר נצחון צה"ל בנגב. בליל שמחת תורה, חשה רבקה ככלי ריק וכותבת על כך לבן־גוריון. היא חשה שאין הוא מעוניין בשפיעתה המוחשית כפי שהוא מעוניין בזו הרוחנית. היא רוצה להעניק שילוב של "הגות" עם "חידות החמרה". "בואי אליך חוויה רוחנית נאצלת בה נשתמו תהומותיו של הגוף". רבקה חשה כחפץ, היא טוחה על שעת התשוקה הנחפזת, כך, היא אומרת, לא תאוות לתת לו מתת.

בנובמבר־דצמבר רבקה כותבת לדוד מכתבי התכוונות, בימי שני, לקראת פגישותיהם בימי שלישי. הנה היא רוחצת גופה לקראתו וחולמת על האיחוד ביניהם. אולי סוף סוף. "ואבוא אליך וידעת אותי". אך כעבור שבועיים, ב־29.11.48, שוקלת רבקה בינה לבינה מה מכאיב פחות: פגישות "הבלימה" שלהם או שעת התוגה והפיכחון שלאחר פגישותיהם, נופי השכרון, חומו של הגוף, שבדמיונה. רבקה מסכמת לעצמה כי טוב לה יותר במרחבי דמיונה. הנה היא שומעת את קולו המתגעגע לוחש לה: "כזאת חפצתיך באישון ליל".

דצמבר קשים יסורי אי־הוודאות. לקראת אחת מפגישות יום ג' נחושה רבקה להתנתק ולהודיע לו על כך ביום ג'. היא הולכת ומתאהבת בציפיה לבן־גוריון: "לעיתים אדמה – איחרתי. אי שם חלפה עברה רכבת חיי, אותי השאירה בתחנת ההשלמה. ידעתי – תחושת שווא בי. לעולם לא נאחר דבר, הנבונים שבנו יראו עצמם תמיד בתחנת הציפיה". הציפיה הבלתי אפשרית לבן־גוריון נהפכת לתוכן חייה המרכזי. מבצע 'חורב' נפתח, ראשו את סוף המלחמה.

מינואר 1949, סימני התפוררות האמונה. מכתב עלבון בחורף, בו עוקצת רבקה את התפרצות יצריו של בן־גוריון, את תאוותנותו הגוריית: "נדדה מחשבתי אל גויי עולם, צייד ופילגש צינננו אי פעם ליבם של שליטים... בתלמוד הפסוקו אדם גדול – יצרו גדול ממנו. היטיבו הקדמונים לבטא תהומות אנוש. הנה גאו נחשולי יצריך וכיסו גבהי גדולתך". באותו מכתב היא מתבשמת בזכרון חיוך חביב ששלח לה ב'מושבת המפלגה'.

אמצע ינואר, שלב ההשלמה. רבקה מתחילה לתאר את ההתנגדות שנכפתה עליה על פי המכתבים, כהתגוננות מתוקה: "מתקה של רעות כלילת התגוננות, שלמת הויתור – מה רב כוחה. כי חידלון הזמן עליה לא יחול". בהצטרפה אל התהליך שלא היה בשליטתה, מקטינה רבקה את תחושת המפלה. מכאן ואילך נבנית התאוריה על מנהגו המיני המגונה של בן־גוריון: "עד כדי חמלה, עד כדי דחיה". על־פי מכתביה של רבקה כצנלסון היה בן־גוריון נגוע באותה "ארוטומאניה" בה נגועים גיבורי ברבר רעב מיני מלווה אימה מן הארוס, המצננת את ליבם. אינם יודעים לחוש אשה מעבר לעצמם.

בסוף ינואר מחפשת רבקה נתיב חדש לבן־גוריון. נתיב היועצת. היא סונטת בו על פולחן האלילות, על הקטורת. חולה שהעלה לו עיתון "הדור" עם "מיני צילומים לצורך ושלא לצורך... המימרות, הפלפולים,

(המשך בעמוד 42)

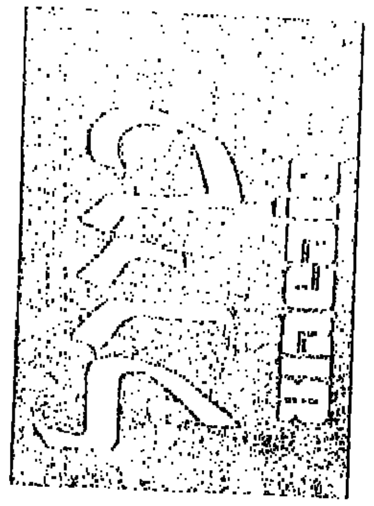

מאת נילי פרידלנדר
צילומים שי גינות
בשיתוף רשות שמורות הטבע

הבריכות של נחל עמוד. בתוך הירוק והמים.

75. אל בריכות שכווי

להיות ביום קיץ חם בתוך הירוק והמים. בשקט. כמעט ואין כאן אף אחד בימי החול וההרגשה כמו בגן עדן פרטי. להיות בשמורת טבע שניתנה לנו, לשמור אותה כמו שהיא, עם הבוסתנים, אמות המים והבריכות הטבעיות בנחל, המעיינות והגפנים שמטפסות גבוה אל האור, ובסוף הקיץ יהיו כאן גם פירות. להביא בגדי ים – או לא – ולטבול בבריכות של מים רעננים. לשמוע קולות של מפלים קטנים. והכי כיף לצאת מכאן בשעות אחר הצהרים ולהמשיך לבלות בחצר של חוות עין כמונים, ערב קייצי בגליל.

צריך להשתחרר מהרעיון שלשמורת נחל עמוד באים בטיול מאורגן או בקבוצה. פשוט לבוא הנה ביום חול. יש מעט אנשים, הכי מעט שאפשר, ולהרגיש את הטעם של מים רעננים ולא מזוהמים. ולהבין. כמה זה חשוב שמיתקן הטיהור של השפכים בצפת יפעל כמו שצריך, אחרת יהיה פה נזק שאין לו תיקון.

קל להגיע הנה וצריך לתכנן שהעליה והירידה בשביל לנחל הירוק והמוצל לא יהיו בשעות החמות. הירידה הקצרה בשביל אל הנחל קלה קלה.

● **ככה עשינו:**
התיפנים מגיעים מכביש עכו־צפת, לכיוון צפת. מי שמגיע הנה מתל אביב ומירושלים צריך לנסוע לצומת גולני. מי שנוסע ימינה, מכביש החוף לצומת יקנעם, שייכנס לארוחת בוקר לפני בת שלמה, במקום שקוראים לו "החצר". סלט עגבניות טריות עם בצל, שמן זית ולבנה מהמקום. פיתות טריות וקפה־קפה.

ככה עשינו בדרך לנחל, מנחם מרכוס, שי גינות ואני, כשהכנו את הטיול הזה. מצומת יקנעם פונים כמובן שמאלה ואחר כך ימינה, לכיוון בית שערים ושוב ימינה ושמאלה (לכיוון טבריה) עד צומת המוביל, וימינה לצומת גולני. מכאן נוסעים צפונה בכיוון השלט: מטולה.

● **איך מגיעים?**
נוסעים 19 קילומטר לכיוון מטולה ומגיעים לצומת נחל עמוד, בכביש עמיעד־פרוד. פונים שמאלה, מערבה ונוסעים שבעה קילומטר עד צומת חנניה בכביש עכו־צפת. פונים ימינה, צפונית מזרחית לכיוון מירון־צפת ונוסעים עוד שמונה קילומטר. חולפים על פני הפניה לאמירים ולכפר שמאי.

כשני קילומטר אחרי כפר שמאי יש שלט בחום מימין לכביש: לשמורת נחל עמוד. כאן פונים ימינה ונוסעים בדרך העפר עוד קילומטר למגרש החניה, ליד משטרת עין תינה, בנין משטרה בריטית. כאן חונים. אם לא הבאתם מים, יש ברז מים בכניסה לשמורה.

הולכים בשביל לכיוון המצודה הבריטית. כחמישה מטר לפניה, משמאל, יש עץ חרוב ולידו שביל עם סימון אדום על האבנים. לא לעשות קיצורים ולא להחליק על העפר. ירידה של עשר דקות אל עין־יקים. ליד המשאבות שמביאות את מי עין פועם ועין יקים לצפת. מישטח בטון, עץ אגוז ותחנת מידע של רשות שמורות הטבע המשמשת גם כקיוסק. ברז מי שתיה. שילוט טוב, שמאפשר להתמצא בשמורת הטבע ולא ללכת לאיבוד.

● **אל הבריכות:**
מהשלט עם המפות מתחיל מסלול טבעתי. הולכים לאורך אמות המים של עין יקום אל הבוסתן. לאחר כמאה מטר יש שביל קצר שיורד אל הערוץ. הולכים עליו לאט ובכיף עד למפגש של זרמי המים של עין יקים ועין פועם שהוא ספק המים העיקרי לנחל עמוד. מכאן, על הגדה השמאלית של הנחל, בשביל טוב, עד למפגש נחל עמוד עם נחל שכווי. כאן הבריכות. מים זכים, לשתות את מי המעיינות, לטבול ולשכשך. המים קרים. ההליכה הנינוחה מתחנת המידע אל הבריכות לא יותר מרבע שעה, עשרים דקות.

● **מצפת לבריכות שכווי:**
מצפת העתיקה, ליד בית הקברות, יש שביל שיורד לנחל, עד הבריכות. שעה הליכה. נסיעה: יציאה מצפת לכיוון מירון והמשך לכיוון עכו. כשני ק"מ אחרי צומת מירון פניה שמאלה למשטרת עין תינה.

● **בחזרה מהבריכות:**
אפשר לחזור באותו שביל חזרה ואפשר אחרת: מהבריכות חוזרים בשביל שהלכנו בו כמאתיים מטר עד למיסעף שבילים שמסומן במיפגש צבעים כחול־שחור. פונים שמאלה בשביל המסומן בשחור על האבנים ואיתו הולכים לטחנת הקמח ולמבטשה. מיבנה מרשים שבו עמדו המיתקנים לתעשיית אריגי הצמר המהוללים שגולי ספרד הביאו לצפת במאה ה־16. כאן הניעו המים את גלגלי הפטישים שכתשו את הצמר בפעולה דומה לרקיעת מתכת. אריגי צפת היו מבוקשים אז בכל ארצות הים התיכון.

● **מהמבטשה – שתי אפשרויות:**
ליד פתח המבטשה פיצול שבילים. 1. שביל ישר שמוביל בחזרה לעין תינה ודי מהר מתמזג עם השביל שהתחלנו בו.
2. שביל שעולה מעל המבטשה ומגיע לבוסתן המעובד. הולכים לאורך תעלת המים שזורמים מעין יקים ומשקים את הבוסתן, ומכאן מגיעים לתחנת המידע. מכאן עולים בחזרה לרכב באותו שביל שבו ירדנו אל הנחל. ועכשיו כבר רעבים והכי מתאים – להמשיך את הבילוי בעין כמונים.

● **חוות עין כמונים:**
אפשר לבוא לעין כמונים גם סתם ככה, מכביש עמיעד־עכו שמחבר את הגליל והכנרת עם הים התיכון ולהיפך. לנוח, לאכול קל וטוב וגם לחזור הביתה עם גבינות, עיזים צרפתיות והולנדיות מתוצרת משפחת אברוצקי. אבל כשבאים הנה אחרי הבריכות בנחל עמוד, זה עוד יותר טוב, ובעיקר באמצע השבוע. לבוא בשעות אחר הצהרים המאוחרות. לקבל פה את פני הערב החדש שיורד על הגליל.

יושבים בחצר ולאט לאט מתמלא השולחן בעשרה מיני גבינות ויוגורט של חלב עיזים ולחם טוב ויין, וסלט חסה, נבטים ואגוזים ברוטב וויניגרט כמו שצריך וסלסלה עם ירקות (לא מהגינה, כי העיזים אכלות אותם) ואחר כך קפה או תה־עשבים ופירות או גלידה. פשוט אירוח ולא מסעדה רגילה.

משמורת נחל עמוד מגיעים הנה כשנוסעים בחזרה לצומת חנניה בכביש עכו־צפת ופונים שמאלה ועוד מהרה רואים מימין דגל ישראל מתנופף ברוח, וחוות עין כמונים ונכנסים לחצר ויודעים שהגענו למקום טוב בערב קייצי גלילי. רק לא בבלגן של שבתו

השאלה בה תיתקל פעמים רבות במשך הקריירה שלך:
"איפה למדת?"

חשוב לא רק מה למדת אלא גם איפה...
במהלך הקריירה שלך, בראיונות קבלה לעבודה, בפגישות עסקים ובמפגשים חברתיים תיתקל לא רק בשאלה - "מה למדת?". אלא גם בשאלה: "איפה למדת?" כן, למוסד שלמדת בו יש חשיבות, הן במהלך הלימודים עצמם והן לאחר שסיימת אותם.

אם אתה מתכוון ללמוד מקצוע או לפתח קריירה בתחומי החשבונאות, הניהול, המינהל, המחשבים, התקשורת או ההוראה, כדאי שתלמד לתואר - "בוגר המכללה למינהל", תואר המבטיח התייחסות רצינית אליך ולתעודת הסיום שלך.

המכללה למינהל היא מוסד ציבורי מוכר הפועל שלא למטרות רווח, בכל רחבי הארץ. זוהי מסגרת הלימודים הותיקה והמקצועית ביותר מסוגה, שהעמידה עשרות אלפי בוגרים המשובצים במשרות בכל הרמות.

למכללה למינהל מערכת לימודים עשירה ומגוונת - מהרמה הבסיסית ועד להתמחויות ברמה גבוהה ביותר ולימודים במסלול האקדמי.
המכללה למינהל מתרכזת בהוראת מקצועות שלהם ביקוש רב. תכניות ההכשרה המקצועיות מתעדכנות לעיתים תכופות בעקבות התמורות במשק.

מי מלמד אותך? - גם זו שאלה חשובה.
במכללה למינהל מרצים מהשורה הראשונה בעלי נסיון מקצועי, מעשי ועם "יד על הדופק". במכללה, בה נהוגות שיטות הוראה מתקדמות, תוכל לרכוש נסיון מעשי במעבדות מחשבים ובסדנאות.

עכשיו, עליך רק להחליט מה ללמוד במכללה למינהל.
מערכת לימודים גמישה מאפשרת לך ללמוד ולהתקדם בקצב ובזמן המתאים לך. במכללה מתקיימים לימודי ערב ובוקר כך שתוכל להמשיך לעבוד תוך כדי הלימודים ואף לבצע הסבה מקצועית מלאה.

בחר בתחום המעניין אותך וצא לקריירה מנקודת הזינוק הטובה ביותר.

חשבונאות - מנהלת חשבונות סוג 3,2,1 להנהלת חשבונות ממוחשבת, חשבי שכר, הנהלת חשבונות למדופלמים, יועצי מס, יועצי השקעות ועד ללימודים לקראת תואר אקדמי "בוגר בעסקים" (BACHELOR OF BUSINESS).

מינהל - מהכשרה לניהול עסק קטן, שיווק ומכירות, ללימודי תעודה במינהל עסקים, בניהול פיננסי ובחשבות, ניהול שיווק בינלאומי, ניהול משאבי אנוש ועד ללימודים לקראת תואר אקדמי "בוגר בעסקים" (BACHELOR OF BUSINESS).

מחשבים - מהכרת המחשב האישי, מערכות מידע לעסק ולמפעל ועד לשימוש במחשב לתחומי השיווק, ניהול משאבי אנוש, ניהול הייצור וניהול פיננסי למנהל הבכיר.

פרסום ותקשורת - יסודות הפרסום, יחסי ציבור, עיתונאות כתובה ואלקטרונית.

ניהול משרד - מעיבוד תמלילים, המשרד הממוחשב ועד למזכירות רפואיות, מזכירות משפטיות ומזכירות בכירות.

הכשרת מורים למקצועות הטכנולוגיה והמינהל - לימודים לקראת תואר "מורה מוסמך בכיר" בחינוך העל־יסודי במגמת מחשבים, אלקטרוניקה, מינהל, השבונאות ואופנה.

מינהל עסקים במסלול האקדמי - המסלול האקדמי, מוסד להשכלה גבוהה במינהל עסקים, מוסמך להעניק תואר אקדמי "בוגר בעסקים" (BACHELOR OF BUSINESS) לפי אישור המועצה להשכלה גבוהה.

הכשרה קדם אקדמית - השלמת תעודת בגרות והכשרה מקצועית בהנהלת חשבונות ומכירות במסלול חד־שנתי ודו־שנתי. הכנה למבחנים פסיכומטרים לקבלה למוסדות ההשכלה הגבוהה.

לקבלת מידע ויעוץ: □ תל־אביב: מסלול אקדמי ולימודי תעודה טל': 219958 , 218291/2 , 03-210390, המכללה להכשרת מורים טל': 462428 , 03-441744 , ביה"ס לחשבונאות נוה טל': 290776 , 03-295977 □ ירושלים: טל': 668380, 668383 □ 02-690130, חיפה: טל': 04-512277/8/9 □ באר־שבע: טל': 78706 ,39591 ,057-33031, המכללה להכשרת מורים טל': 491220 057-491656, □ גבעתיים: טל': 03-5716344/5 □ חולון: טל': 896913 ,03-5036913 (אחה"צ) □ חדרה: טל': 06-338846 □ נתניה: טל': 613385 ,053-332488 □ ראשל"צ: טל': 03-946464 (אחה"צ) □ רחובות: טל': 08-468451/2 □ טבריה: טל': 20223 067-91614, □ אשקלון: טל': 051-38840 □ רמלה: טל': 222172 08 (אחה"צ) □ לוד: טל': 481369 ,08-228526 □ רמת־גן: טל': 03-738753 (אחה"צ) □ פתח־תקוה: טל': 9327740 ,03-918988/9 (אחה"צ) □ רשת קורסים ארצית: טל': 431260 ,03-263487

כי חשוב איפה למדת

המכללה למינהל
מיסודה של הסתדרות הפקידים

תלך־תביא

רעב? צמא? נתקעת עם מכונית מסונדלת? רוצה לראות הצגה? הבוילר התפוצץ? האשה אומרת שאין לה כוח לראות כלים? הילד מנג'ס שהבאת סרט וידאו שהוא כבר ראה פעמיים? אל תזוז, רק תחייג. תעשיה חדשה בתל־אביב והסביבה: כל מה שאתה רוצה יבוא אליך – או ילך ממך – בשיחת טלפון אחת וכמה שקלים. קהל הצרכנים: צעירים ועסוקים, לאו דווקא עשירים. ספקי השירותים: צעירים שרוצים להיות עשירים. תמורת סכום סמלי יביאו לך אוכל, יסיעו אותך בלימוזינה, ישלמו בשבילך חשבונות, יעשו לך טסט לאוטו, קניות, כביסה, ריח טוב וחיים קלים. זמן הוא כסף. ושם המשחק, אל תעשה בעצמך מה שאחרים יכולים לעשות בשבילך. שגעון חדש.

מאת אביכה מץ
צילם: בני גלור

לסטוף החברתי החדש אין עוד שם, אבל יש לו בהחלט פוטנציאל. אפשר לקרוא לו בינתיים – "אל תעשה בעצמך, מה שאחרים יכולים לעשות בשבילך". זאת אומרת, שב בבית וחייג. חם עכשיו ודביק. נו טוב, זה לא חדש. יש מיזוג, אין כח לזוז. יש טלפון: צריך לדעת איך להשתמש בו. כדי להבין עד כמה החיים הקלים קלים באמת, צריך לנסות. יותר נכון יהיה לומר, להעיז.

רוצה פיצה? החבר'ה הפתיעו אותך ובדיוק

(המשך בעמוד הבא)

אריה, הנהג, פותח את דלת הלימוזינה, בחברה של זיו ספקטור ודורית רוזמן. נהג, בר וטלוויזיה על גלגלים, תמורת 88 ש"ח לשעה הראשונה.

ארוחה סינית יביא לך גיא ויסמן מ"בא לי", בעזרת המלצרית אלן, לאן שרק תרצה. אפילו לים, אם תמצא שם טלפון לחייג אליו.

(המשך מהעמוד הקודם)

נתקעת בלי יין? מתחשק לך לקפוץ לסרט? אולי להצגה? צריך לדאוג לכרטיסים? שכחת להחליף סרט וידאו בספריה? הראש מתפוצץ ומלאי האקמולים אזל? יש לך מחר טסט לאוטו והבוס שולח אותך אקספרס לחיפה לפגישת עסקים מעונבת וכל החולצות הלבנות בכביסה? אין בעיה. תן לאצבעות לחייג.

רוצה ארוחה סינית שלימה, כולל הרוטב? או תילאנרית (ארוחה)? נגמר לך הנקניק בבית ואין מה לשים לילד בסנדוויץ'? חייג למעדניה, גם אם נזכרת בשמונה בערב. לא, אין צורך לעשות הזמנה גדולה. גם אם תבקש רק 100 גרם יביאו לך הביתה. גם לחם, אם שכחת במקרה לקנות. למעשה, את הכל יביאו לך הביתה. בשני תנאים. תנאי הכרחי ראשון, שיש לך טלפון תקין, מה שלא תמיד ככה, מבחינת בזק. תנאי שני, הכרחי לגמרי, שאתה גר ברדיוס מספיק קרוב לתל־אביב, שכן, כל הדברים הטובים האלה מתרחשים ממש עכשיו רק בתל־אביב והסביבה. אולי בכל זאת תופעה חברתית חדשה.

צריך להיות מיליונר בשביל זה? לא, בכלל לא. צריך רק לדעת שיש דבר כזה. אם אפשר לאפיין בזהירות תתך חברתי מייצג, אז "המתפנקים" המשתמשים בשירותי הטלפון למיניהם, הם ברובם צעירים, לא אמידים, רווקים. זה כל־כך טבעי אצלם, שלרגע נדמה לך שהם נולדו בהזמנה בטלפון.

דורית נטיב בינתיים לא נשואה. בת 24, חיה בדירה שכורה עם החבר שלה. כל אחד בעניניו. כל היום עסוקים. בערב נפגשים בדירה. לפעמים יוצאים. ברוב המקרים נשארים בבית, לפעמים מזמינים חברים. אומרת דורית: "כשלא בא לי לצאת החוצה או אין לי כוח בערב לבשל, אני מרימה טלפון ותוך עשרים דקות יש לי ארוחה שלימה בבית. זה מגיע חם, טרי וטעים. כמו בכל מדינה מתקדמת בעולם. זה לא נראה לי פינוק, זה כבר הפך לצורך. הייתי כמה שנים בארה"ב והתרגלתי שאפשר להזמין אוכל הביתה. אולי זה הרגל מגונה, מה לעשות. הגיע הזמן שגם הישראלים ילמדו להנות מכל הדברים הטובים שיש בעולם. הרבה חברים שלי משתמשים בשרות הזה. הרוב צעירים".

גיא ויסמן מ"בא־לי" הבין את המסר. יחד עם שותף בשם ניר, שלומד באוניברסיטה לתואר שני, הם פתחו לפני שנתיים עסק על גלגלים. זה עבודה זה? זה לופט געשעפטן, היתה אמא שלי אומרת. גם אבא של גיא אמר בהתחלה אותו דבר. לופט או לא – זה עובד. רוב עיסקי השירותים מהסוג הזה אגב, מופעלים ומנוהלים בידי חבר'ה צעירים, מבית טוב, בני עשרים פלוס לערך, שהשמות שלהם – בני הברה אחת מקסימום – מעידים על שנתון הלידה.

"כשלא בא לי לצאת החוצה או אין לי כוח בערב לבשל, אני מרימה טלפון ותוך 20 דקות יש לי ארוחה בבית. זה לא נראה לי פינוק. זה כבר הפך לצורך".

גיא, בחור שרירי, בן 26, לא נשוי, עם גופיה צמודה וג'ינס כנ"ל, נולד בגני יהודה הנושקת לסביון. בצבא היה ביחידה נבחרת. כמו ילדים טובים אחרים בני המחזור שלו, נרשם לאוניברסיטת באר־שבע ללמוד מתמטיקה ופיסיקה: "אבל לקראת סוף השנה הראשונה באוניברסיטה עלה הרעיון של 'בא־לי' וחשבנו שהוא טוב מדי בשביל לא לעשות אותו", אומר גיא בקול הבס שלו, "ישבנו ניר ואני, סתם ככה, שני תפרנים מפתחים פנטזיות מה לעשות בחיים ואז עלה הרעיון".

הרעיון בבסיסו היה מיועד לימי ספורט החורף אצלנו, בטלויזיה. מכבי ת"א, גרעינים פיסטוקים, ימי הישתמורה. אחר כך זה התרחב גם לקיץ ולימי חישימוזג. "זה נכון במידה מסוימת, שהולכת ומתפשטת נטיה, לצאת פחות מהבית בערבים", אומר גיא בסיפוק. ובעצם, בשביל מה לצאת אם את הכל אפשר לקבל הביתה? מה צריך כדי לבנות עסק כזה שאלנו?

כלום. משרד בתל־אביב, טלפון, מוכירה וחשוב מאוד – מחשב. זהו. אחר־כך מדפיסים פרוספקטים צבעוניים ומשלשלים אותם בתיבות הדואר בשכונה, בשיטת ההפצה העצמית. מחכים. היום, אחרי כמעט שנתיים יש להם: משרד בתל־אביב, מוכירה, טלפון, כעשרים שליחים ממונעים במצב הכן, רשימה של כמה אלפי לקוחות במאגר המחשב, סניף בסביון ובנתניה. גיא וניר מתרכזים בעיקר באוכל. ארוחות מוכנות מ־22 מסעדות איתן הם קשורים. שירותי קיטרינג גם למעט מוזמנים ושירותים נלווים: "אם מישהו נתקע בבית בלי יין או סיגריות או פיצוחים ואפילו שירותי בית מרקחת, אני מביא לו", הוא אומר. "נוצרה מערכת יחסים מסויימת עם הלקוחות שלי. אני מציין במחשב על־ייד שם הלקוח את כל השגעונות הקטנים שלו. איזה רוטב הוא מעדיף או אם הוא אוהב אוכל חריף או אחר. כשלקוח מצלצל, אני מקיש את שמו ומקבל מיד את כל התמונה. זה מפתיע אותם ועושה להם את כל העניין ליותר אישי".

קהל היעד אומר גיא, הם צעירים בני 25־35, לא נשואים, ממעמד לא גבוה, בעיקר תל־אביבים. ועד כמה שהדבר יראה מפתיע, תושבי סביון, למרות שיש לו סניף במקום, לא משתגעים אחרי אוכל מוכן על גלגלים. גיא אוהב מאוד את העבודה שלו. אבל עוד יותר הוא אוהב כסף. עולם העסקים ממש מרתק אותו. לימודים לא בראש שלו בשלב זה בחייו. "לשרת אנשים? אני עושה את זה בכיף". מי שזה הפריע לו, היה דווקא אבא שלו: "אבא שלי הוא מהנדס, מין טיפוס פולני כזה. כששמע שאני מפסיק ללמוד הוא ממש התחלחל. רק עכשיו הוא התחיל להתרגל לרעיון".

חברות שירותים לאספקת ארוחות מוכנות הביתה יש כבר כמה בתל־אביב ומה שנקרא גוש דן. כולם פחות או יותר עובדים על אותו בסיס. חיוג אחד קטן, גם בשעות לא מקובלות והארוחה אצלך בבית. אפשר גם להזמין חלקי ארוחה. אפשר רק חומוס וצ'יפס או פיצה. אפשר הכל. תמורת סכום סימלי של חמישה שקלים לערך (תלוי במרחק) בעבור המשלוח פלוס מחיר הארוחה, אתה מסודר.

במושב כפר אז"ר שליד תל־השומר יש צרכניה. אבל זה רק נראה כמו צרכניה. בעצם זאת לא צרכניה. זהו עסק משגשג של שירות מישלוחים הביתה, לעקרות הבית מהסביבה. בחוץ עומדת משאית עליה כתוב: "כלבו בית הכפר, שרות טלפוני, משלוח לבית הלקוח או בקיצור – 'שלסל'". מסביר טל (שם בעל הברה אחת) אוון, בן 28, מנהל: "אנחנו משרתים את כל הסביבה הקרובה. סביון, קיראון, רמת קריניצי, רמת אפעל. בגלל החום לאנשים אין חשק לצאת מהבית. מזמינים בטלפון". לטל, כמו לאחרים, יש מחשב בצרכניה, שמכיל את קובץ הלקוחות שלו. הקליינטים, זוגות עם ילדים, די מבוססים. המטפלות והעוזרות מזמינות אוכל או מצרכי מכולת לילדים של ההורים שעובדים כל היום מחוץ לבית או נמצאים בחו"ל. 80 אחוזים מתפוקת המקום, מבוססת על משלוחים הביתה. "לקוחה קבועה, אפילו אם היא תבקש ממני רק כבר לחם, אני אביא לה הביתה. מצדי – שאף אחד לא יבוא לחנות לקנות. שרק יתקשרו בטלפון. פחות בילבול מוח".

טל אוון, טכנאי אלקטרוניקה לא פעיל, הבין את הפוטנציאל הטמון באוכל ובתוך הצרכניה פתח מעדניה. שניצלים עם שומשום, שופים ממולאים, עוף בפיטריות, לשון ברוטב, זה הכיף שלו. "אני עושה הכל כדי לפנק את הלקוח. אם חסר לי עוף, אני רץ ומשיג לו במקום אחר. העיקר שהוא יקבל מה שהוא רוצה".

לא, הוא לא ילמד רפואה או ראית חשבון באוניברסיטה. גם לא עריכת דין. זה לא מעניין אותו. "רק דברים שקשורים לעסקים, זה מה שמעניין אותי. בורסה, כספים, זה הסם שלי".

שחר עיני הוא הבעלים של ה"תפנוקיה". לשחר יש שותף ושניהם ביחד צעירים מאוד. בני עשרים וקצת, ומבטיחים בפרוספקט צבעוני להביא לביתך כמעט כל מה שתבקש. אם לסמוך על המילה שלהם, אז זה כולל: כרטיסי קולנוע, תיאטרון, מופעי בידור. סירטי וידאו, ליצנים מקצועיים לאירועים משמחים.

סנגלי רנוור, סעיף חשוב: שליח מיוחד מטעמם יבוא למקום האירוע העצוב, יקח את הניירת, יסע לעיריה, ישלם את הקנס, יקח אותך לאן שתבקש. תמורת תשלום כמובן. תרופות, בדיקות מעבדה, עיתונים, סיגריות, משקאות, פיצוחים – מה עוד צריך הבן־אדם?

"אני מציין במחשב על־ייד שם הלקוח את כל השגעונות הקטנים שלו. כשלקוח מצלצל, אני מקיש את שמו ומקבל מיד את כל התמונה. זה מפתיע אותם ועושה להם את כל העניין ליותר אישי".

כביסה, צינור סתום, מכשיר חשמלי. בקיצור, הרמת טלפון אחת תפתור אותך מדאגות, מעצבנות ומהתעסקות עם בעלי מקצוע המרגיזים. שחר עיני הוא האיש שלך. שבעה שליחים עומדים במצב הכן, חמושים במכשירי קשר מוכנים ומזומנים לפקודתך. וכמובן, אוכל. ארוחות מוכנות, קניות בסופרמרקט או אצל הירקן. שחר עיני חילק לחמניות לבתים כשלמד בתיכון בירושלים: "ראיתי שיש פוטנציאל בלהביא לאנשים שרות הביתה והחלטתי לעשות מזה עסק. את הפרוספקטים חילקנו לבתים. כל תל־אביבי קיבל אחד לתיבת הדואר שלו. תל־אביבי זה ראש טוב, שונה אפילו מרמת־גני. מתקשרים אלי אנשים מרחוב דוד המלך ומבקשים שאביא להם ארוחה ממסעדת "נרגילה", שגם היא נמצאת ברחוב דוד המלך. אנשים מפונקים".

גם להם יש משרד בתל־אביב עם טלפון וכמה אלפי לקוחות במחשב. בהתחלה היו להם כמה אלפי שקלים של חובות, בעיקר להורים. היום, אחרי שנה ומשהו, אין יותר חובות. אפשר אפילו לדבר קצת על רווחים. הלקוחות שלהם באים משני קצוות בעקומת הממון. כאלה שגרים בשכירות בסביבות שינקין, הבימה – בדרך כלל צעירים, קצת תפרנים, סטודנטים: "אין להם חשק להכין אוכל", אומר שחר, "מזמינים

(המשך בעמוד הבא)

מיונז אמיתי אסם שעומד על האיכות והבריאות

חדש! מיונז משמן חמניות. גם איכות וגם בריאות!

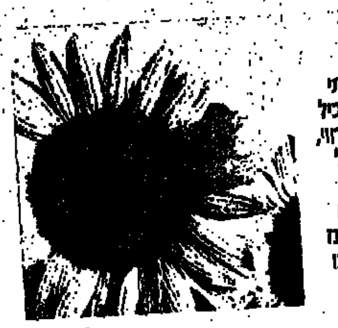

שמן החמניות ידוע בטיבו הבריאותי ובאיכותו הגבוהה. שמן חמניות מכיל אחוז גבוה יחסית של שומן בלתי־רווי, עוזר למנוע עלייה ברמת כולסטרול ותורם להורדת רמתו בגוף. כעת מגישה לך אסם את יתרונותיו של שמן החמניות במיונז חדש. מיונז אסם משמן חמניות מצטיין באיכותו ובטעמו העדין - ומתאים לכל מי שאוהב מיונז אמיתי.

חדש! מיונז בבקבוק לחיץ שעומד על הראש!

עוד חידוש של אסם. לראשונה בישראל מיונז אמיתי בבקבוק לחיץ שעומד על הראש - רק להרים את הפקק... והמיונז יוצא בקלות, מהלחיצה הראשונה עד הטיפה האחרונה.

פתח מיוחד לקישוט

במכסה של בקבוק המיונז משמן חמניות יש חידוש נוסף של אסם - פתח מיוחד עם שפה משוננת לקישוט דקורטיבי במיונז. חידוש זה מאפשר לך לקשט בצורה מעניינת וקלה סלטים, ביצים ומנות אחרות.

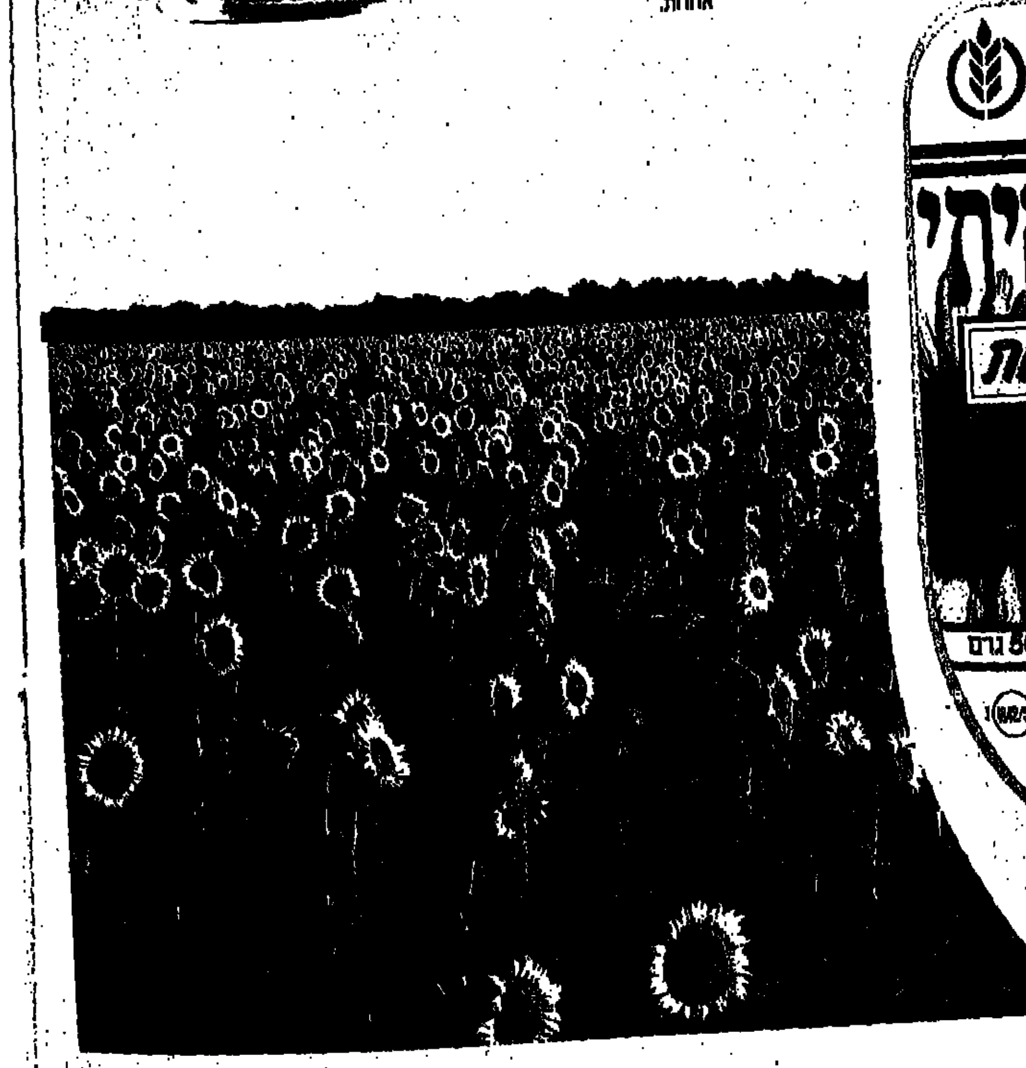

זה טוב - זה אסם

(המשך מהעמוד הקודם)

מלאווח, חומוס ואבטיח. יושבים שלושה או ארבעה ומתחלקים במחיר המשלוח, כך שזה בכלל לא מורגש. המבוגרים יותר, כאלה נשואים, שהאשה כבר יושבת 25 שנה במטבח, קשה להם יותר לקלוט את הרעיון שאפשר לקבל אוכל מוכן הביתה".

ב קצה האחר של הסקאלה החברתית, יושבים תושבי שיכון ל' והסביבה, ואלה לרוב בני המעמד המבוסס: "בל' עיקר המתקשרים אלי הם ילדים ונערים. השליחים שלי משתגעים מזה. ילדים בני 12 ו־10 מתקשרים ומזמינים ארוחה הביתה. ההורים עובדים או יוצאים בערב, משאירים לילד כסף ואומרים לו, 'תזמין לך משהו לאכול'. לפעמים זה מגיע לסכומים של 90 ש"ח לארוחה. נותנים לשליח 100 ש"ח ואומרים לו, 'היתר בשבילך'".

ויש גם קוריוזים. שדר רדיו ידוע, לקוח ותיק, נתקע יום אחד לפני הופעה בלי חולצה מתאימה. השדר התקשר ונתן הנחיות בטלפון. שחר דאג לחולצה. קליינטית אחרת נכנסה ללחץ כשבעלה הוזמן לפגישה דחופה אצל ראש עיריית רמת־גן ולא היה לו מה ללבוש. "היא התקשרה אלי בהיסטריה כי בעלה לובש מידות גדולות ולא ידעה איפה קונים. קנינו לו מכנסים, חולצה וסוודר והבאנו הביתה".

שאלות שוליות מסוג איך אתה רואה את העתיד או נירנוד פולני מה יהיה איתך כשתהיה גדול, לא מוזיזים לשחר עיני בשלב זה בחייו. בבטחון מוחץ של בני עשרים הוא מתוודה שמה שמעניין אותו עכשיו, זה האקשן והביזנס והכסף: "אם הייתי צריך לעשות עבודה שיגרתית הייתי משתגע. אני מאוד מבסוט ממה שאני עושה. בתור נהג אוטובוס, היית באה לראיין אותי לעיתון?"

מי שמבין בפסיקה, יגיד שאין ראקום או משהו בסגנון. בכל אופן אם יש ביקוש, יש היצע, או להיפך, ההיצע הוליד את הביקוש. אבל מה זה משנה, התוצאה היא שמיגוון הפינוקים הולך ומתרחב וקשת האפשרויות גדלה. חברות חדשות צצות כמו פיטריות ומחפשות את פלח השוק. גם הרעיונות הכי משוגעים כבר לא נראים כאלה, אם מסתכלים על זה מהצד העכון. כמו למשל רעיון הלימוזינה.

כשדורית נטיב הגגה לא מומן את יום הולדתה ה־24, החליט החבר הפרטי שלה להפתיע אותה בצורה מקורית. מספרת דורית: "כשיצאתי מהעבודה חיכתה לי בחוץ לימוזינה שחורה מפוארת. נהג מקצועי פתח לי את הדלת, הושיט זר פרחים וכרטיס ברכה. בכרטיס היה כתוב: 'מזל טוב, תעשי כל מה שאומרים לך', עשיתי. נכנסתי ללימוזינה. היה שם בר עם משקאות. שתיתי שמפניה. אחר־כך הוא הסיע אותי למלון דניאל בהרצליה, ליום כיף במכון הבריאות, כל הזמן חיכה לי בחוץ עד שסיימתי. אחר־כך לקח אותי משם בחזרה לתל־אביב".

"נהג אישי להשכרה", מפרסמת חברת בעלת שם לועזי וניחוח של חוצלארץ. ושוב, כמו במקרים האחרים, בעלי החברה הם שני צעירים אמיצים. זיו ספקטור ודורית רווזמן. זיו בן 28, דורית בת 26, שותפים. הם פונים לציבור טרוד, עובד, עסוק, עם אפשרויות כלכליות לרוב. כאלה שלא מוכרחים לעשות הכל בעצמם. כל מי שצבר מספיק נקודות למשל ורשיונו נשלל זמנית, דורית וזיו מציעים לו נהגים חליפיים. אחר־כך, אם ביום הטסט השנתי אתה עייף מאתמול, עסוק או סתם עצלן, הם יקחו לך את המכונית בבוקר, יעשו הכנה לטסט – אורות, צמיגים, הגה, יעברו בשבילך את מסלול הרשוי ויחזירו את הרכב בערב לכל מקום שתבקש. תמורת 55 שקלים. האוטו זקוק למוסך? אתה תקוע במדבר עם שני פנצ'רים? צריך רק אסימון. יש לך אורח חשוב מחו"ל? הלימוזינה תקח אותו משדה התעופה לכל מלון בארץ, לפי דרישה. 88 שקלים לשעה ראשונה ו־72 לכל שעה נוספת.

זוג צעיר, ותו כלום אין אוטו מספיק גדול בבית

שחר עיני מ"התמנוקיה" מביא פיצה עם חיוך הביתה.

"בשיכון ל' עיקר המתקשרים הם ילדים ונערים. השליחים שלי משתגעים מזה. ילדים בני 12 ו־10 מתקשרים ומזמינים ארוחה הביתה. ההורים עובדים או יוצאים בערב, משאירים לילד כסף ואומרים לו, 'תזמין לך משהו לאכול'"

לקחת את האמא לסלון של הכלה או להיפך? יש לימוזינה: "פתרון נחמד ואקסקלוסיבי", אומר זיו ספקטור. הלימוזינה מצויידת היטב במשקאות וריפים הנשלפים מהבר המתקפל ובטלוויזיה קטנה. מיזוג ופלא־פון, ברור. זיו היה כמה שנים בלוס־אנג'לס, שם פגש את דורית שעבדה בניקוי יאכטות במרינה דל ריי, ושם נולד הרעיון להביא לארץ שירותי רכב וחניה. הם קוראים לעצמם "ואלה פלוס". כל מי שהיה פעם בארה"ב יודע שהמילה הזאת פרושה שירותי חניה.

לפני מסעדה או בית מלון עומד או יושב על כסא גבוה, אחד אלגנטי עם מדים, כובע וכפפות לבנות. אתה מגיע לפתח המסעדה והאלגנטי חוטף ממך את המכונית עם המפתחות. אתה נכנס לאכול והוא מזיע ומחפש לך חניה. תמורת טיפ כמובן. אז גם בתל־אביב כבר יש שירותי חניה. התל־אביבים אומרים, שמי שהקים את עיסקי החניה הראשונים או לפחות נתן דחיפה לפיתוח הרעיון, אפשר לקרוא לו ראש העיר. זה קרה כשהוא חתם על גזר הדין הצהוב־כחול שנראה כמו עלוקה ונקרא סנדלים, ובכך ביסס את מעמדם של המתנים בעירו ונתן להם תוקף רשמי.

"הנדסה זה טוב בשביל התואר, אני רוצה לעשות כסף. מה זאת עבודה לא מכובדת? ישראלים שעובדים בשירותים יותר גרועים בחו"ל, זה כן בסדר"?

אומר על כך ג'ף טולמן מ"טולמנ'ס", בככר המדינה, אחר שהבין כי אין ברירה: "היינו בין הראשונים שנתנו את השרות הזה ללקוחות שלנו. הבעיה היא חמורה לגבי חניה. אנשים היו אומרים לי שבזמן האחרון הפסיקו לקנות במקומות שאין חניה, כמו בדיזנגוף ובככר המדינה. אז החלטנו לקחת חלק מתקציב הפרסומת ולעשות ניסיון. האמת שזה עבד לא רע. החלטנו להמשיך. זה קשה, כי יש אחוז גדול של נהגים בארץ שאוהבים את האוטו יותר מהאשה ולא כל כך רוצים שמישהו יגע להם במכונית. יש כאלה שעושים חניה כפולה אבל לא יתנו מפתחות.

"רוב הזמן עומד לפני החנות איש אחד, ביום שישי שניים, לפי הצורך. עדיין הניצול הוא חמישים אחוז ממה שהיה צריך להיות. זה נהדר בחום של היום להשאיר את האוטו שמישהו אחר ידאג לחניה ובסוף הקניות לקבל את המכונית לפני החנות. זה לא עולה לצרכן. אני סופג את זה מתקציב הפרסום. זה כדאי לקליינטים. עדיין לאנשים קשה להתרגל. קצת מפחדים, בלי הצדקה. עשינו קמפיין גדול, בכל מודעה

מזכירים שאנחנו נותנים שירות חניה. אולי לא כולם קלטו את זה. זה באמת מהפיכה. הרעיון בא מחו"ל וגם בגלל הצורך. בעיקר בגלל שידידים שלי אמרו שלא באים לככר המדינה בגלל החניה. תראי איזה אבסורד. עשינו פרסומת לפני החנות על שיש לנו שירות כזה. אז קיבלנו קנסות מהעירייה שהשילוט לא חוקי. הם לא מבינים שום דבר. בעצמם לא מספקים חניה ולאחרים לא נותנים לעבוד. יש הרבה בעיות עם זה".

ר שימת השירותים הטלפוניים שהובאה להלן, היא חלקית בלבד. מדגם קטן ממה שקורה מתחת לאפנו מבלי שהרגשנו. "כביסקל" יקח מביתך את הכביסה המלוכלכת, יכבס אותה, יגהץ, יקפל, יעשה ריח ויחזיר אותה באותו יום, מקסימום למחרת אם זה מסובך. שמואל משפירוקה, הבעלים, מהנדס צילום טכני ומדעי, מעדיף לכבס מלהנדס. "הנדסה זה טוב בשביל התואר", הוא אומר, "אני רוצה לעשות כסף. מה זאת עבודה לא מכובדת? למה? אם ישראלים עושים עבודות שירות יותר גרועות בחו"ל, אז זה בסדר? למה בארץ זה לא מכובד"?

לדוד סעדיה מפתח־תקוה היתה בעיה. הוא לא אהב לרדת בבוקר למכולת לקנות מצרכים לארוחת הבוקר. "אמרתי לעצמי, אם היה בא אלי מישהו ומביא לי את הכל הביתה הייתי מבסוט". אף אחד לא בא אליו, אז הוא הלך בעצמו והקים עסק חדש חדש להספקת ארוחות בוקר לבתים. שום דבר מיוחד: סנדוויצ'ים מוכנים, פיתות, בגטים, מוצרי חלב. טלפון אחד בערב, ויש לך ארוחת בוקר בבית. שקל ליום. זה הכל.

ג'ף טולמן אומר שאפילו מתנות מזמינים אצלו בטלפון. "מטלפן אלי לקוח ואומר: 'יש לי חתונה מחר ואני צריך מתנה בשווי של 70 ש"ח או 100 ש"ח'. אנחנו מציעים לו בטלפון כל מיני רעיונות. זה טוב ללקוחות קבועים, שמכירים את הסחורה שלנו פחות או יותר. ואז אני שולח את המתנה הביתה או לבית החתן כלה או לאולם. זה עולה ללקוח משלוח סימלי, מקסימום 10 ש"ח. האנשים מתחילים להבין שזמן עולה כסף, ויותר ויותר חברות מבינות שאפשר לתת שרות לאנשים. אני מוכן לשלם בשביל שרות. למשל לבנק אני כמעט לא נכנס, עושה הכל בטלפון או בדואר. אם אני הולך לבנק, הם מגדרים אותי מפקיד לפקיד, אז למה לי? עוד לא למדו לתת שרות. במקום לשלוח אותי מחלון לחלון היה יכול פקיד אחד לגמור את הכל בשבילי".

גם האמריקאי אומר שזמן הוא כסף, ומשתמש בשירותים חוסכי זמן. נשאלת השאלה, למה בעברית זה נשמע כל כך מוזר.

המדינה חייבת לך כסף?!

בנק טפחות

תאריך

לבאי משרד השיכון

To Order

שקל חדש
NIs. Sheqel

טפחות בנק משכנתאות לישראל בע"מ

בוא וקבל אותו מהמומחים למשכנתאות

אם אתה נמנה על אחת הקבוצות הבאות:

חסרי דיור: זוגות צעירים • עולים חדשים • משפחות חדהוריות • יחידים מעל גיל 27 • מתיישבים בישובי פיתוח • זכאי מפעל חסכון לבניין.

בעלי דיור: משפחות המתגוררות בצפיפות • בריאות לקויה המחייבת שינוי בתנאי המגורים • מוכר דירות לפני 1983 • דייר שכונות שיקום • רוכשי דירה שניה באזורי פיתוח ויש"ע • מחזיקי דירה בשכירות סוציאלית • זכאי מפעל חסכון לבניין.

בנוסף לסכומים אותם "חייבת" לכם המדינה תוכלו לקבל הלוואות משלימות ממקורות הבנק.
המומחים למשכנתאות יבדקו את גובה זכאותכם, ידריכו, יכוונו אתכם ויעזרו לכם לקבל את המשכנתא ביעילות ובמהירות אפילו בו ביום.
היכנסו עוד היום לאחד מסניפי בנק טפחות ושאלו את המומחים.

בנק טפחות

מי מפחד מהיפנוזה

היפנוזה זה לא ההוקוס־פוקוס מהסרטים עם שעונים מתנדנדים, ראשים צונחים והוראות מצמררות של מהפנטים מפחידים. היפנוזה גם לא מרזה שמנים, לא הופכת פחדנים לגיבורים ולא משנה את החיים. "היפנוזה היא מכשיר. כמו סכין", מגדיר ד"ר נורברט ורטהיים, פסיכיאטר ונוירולוג. "אפשר להציל בעזרתו חיים כשהוא בידי המנתח, לרצוח – בידי רוצח, או לחתוך בשר – בידי קצב". כשהמכשיר בידיים של ורטהיים, איש אוהב חיים, זה בסדר.

מאת אורית הראל צילם: שמואל רחמני

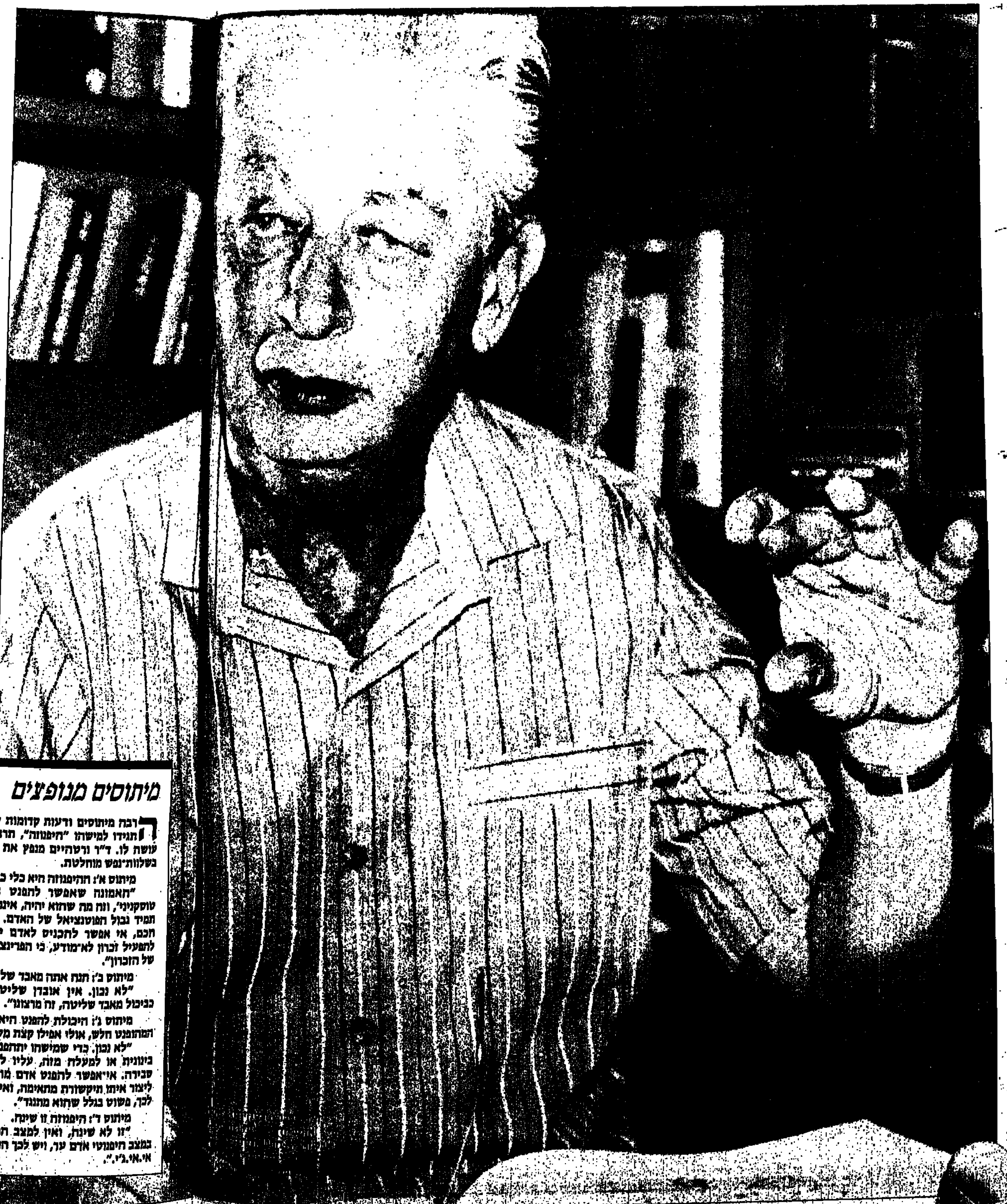

"אין אף אחד בעולם שיודע מה זה היפנוזה", הוא אומר, נחרץ אבל בשקט. הלכה השאלה הראשונה. הפסיכיאטר מחייך אלי חיוך קטן, כזה שלא עוכר את גבול העיניים. המומחה להיפנוזה נחלץ לעזרתי: "איש איננו יודע מה זה היפנוזה, אבל זה לא הדבר היחידי – גם זרם חשמלי יודעים להשתמש בו מבלי לדעת מה הוא". מה חושב הנוירולוג ברגע הזה – אין לי מושג.

קוראים לו ד"ר נורברט ורטהיים. בספר הטלפונים כתוב שהוא "רופא עצבים". בקטעי עיתונות ישנים מופיעים כל תאריו הרשמיים: "פסיכיאטר, נוירולוג, מומחה להיפנוזה". הכל נכון ועוד קצת: הוא גם כמעט־צלם מקצועי (ההוכחות על הקירות), רק במקרה הוא לא מרצה לספרות באוניברסיטה או נגן עוגב, שגם מזה יכול היה להתפרנס לא רע. וכל הזמן נזהר לא להיות פרופסור. באמת, בכוונה תחילה. ובמעמדו, זה לא פשוט בכלל.

ערימה כמעט מפחידה של תארים, שילוב של תחומי מומחיות שנשמע כבר, כמעט בומבסטי. אבל האיש שפותח את דלת הדירה במכנסיים קצרים וטי־שירט בכלל לא שייך לסטריאוטיפ הדוקטור המכובד. בדיוק כמו שההגדרות וההסברים שלו אינם לקוחים מתחום הדעות הרווחות והמוכרות. זה פשוט לא הוא.

מ־1962 הוא בארץ. עלה מרומניה, כרופא מומחה, אחרי שהיה "סירובניק" מאז 1946. ההיכרות עם ההיפנוזה התחילה עוד שם, והגיעה לידי התמחות של ממש כאן בארץ, אצל פרופ' מוריס קליינהאוז. "שיטות טיפול קונוונציונליות בפסיכיאטריה לא סיפקו אותי. אין לי הזמן והטמפרמנט המתאים לטיפולים ארוכי טווח. לכן טבעי היה שאחפש משהו לא קונוונציונלי". היפנוזה.

"פיתחתי שיטה שהייחודיות שלה היא שאני יכול להבטיח שנזק לא יהיה", הוא מסביר. וזה בעצם, כך מתברר, ציר מרכזי בעניין. בעצם, כל אחד יכול ללמוד להפנט – מבחינה טכנית. אבל רק מעטים יודעים מה לעשות הלאה. "היפנוזה היא מכשיר. כמו סכין", מגדיר ורטהיים. "בעזרת סכין אפשר להציל חיים – כשהוא בידי המנתח, לרצוח – אם הוא בידי רוצח, או לחתוך בשר – אם זה קצב. הכל תלוי באיזו יד נמצא הסכין". הדימיון כבר משתולל ורואה דם ניגר. "ביד שלי", הוא מוסיף בטון השקט שלו, "זה לא מסוכן".

לא מסוכן, כן מסוכן, בכל זאת – איזו מין חיה זו זה לא ההוקוס־פוקוס מהסרטים, עם שעונים מתנדנדים, אחת־שתיים־שלוש, ראשים צונחים והוראות מוזרות של מהפנטים מפחידים. "קשת ההגדרות מאוד רחבה. בקצה אחד ישנם מי שטוענים שהיפנוזה בכלל לא קיימת, שהכל בלוף, ובקצה השני יש מי שטוענים (שני חוקרים אמריקניים, בנולר וגריינדר) שכל תיקשורת היא היפנוזה".

מי צריך את זה בכלל? כל מיני. היפנוזה הוכחה ככלי רפואי יעיל לטיפול במחלות פסיכוסומטיות כמו אולקוס ולחץ דם גבוה. היא טובה לשימוש בזמן לידה, משמשת ככלי אבחנתי תוסף בפסיכיאטריה, היא כלי טיפולי אידאלי במקרים של חרדות ופוביות ועוזרת בהרדמה, בכירורגיה ובאורטופדיה.

מתי זה לא טוב? קודם כל, כשהמשתמש בהיפנוזה אינו רופא ואינו מוסמך לכך, ואז זה גם לא חוקי (ראה מסגרת). במצב פרה־פסיכוטי או במצב של דכאון קל ההיפנוזה עלולה להחמיר את הבעיות, ולכן אסור להשתמש בה. צריך גם להיזהר מפיתוח תלות של מטופל במטפל בגלל ההיפנוזה ומצד שני, המטפל צריך להישמר מאשליית הכוח שהכלי הזה מטפח די בקלות.

"שלושה דברים קובעים את יכולת ההיפנוט של אדם: ציפייה, אימון ומוטיווציה. אם לאדם יש ציפייה שיתהפנט, אימון במהפנט וסיבה להתהפנט, הוא יכול להיכנס למצב של היפנוזה גם כשהמהפנט יוצא מהחדר והולך לשירותים.

"מכל שיטות הרפואה האלטרנטיביות שהתפתחו מסוף המאה ה־18, ההיפנוזה היא שנכנסה לרפואה. בימי הביניים היא היתה נחלת מלכים, וזה עבד כמו היום, על בסיס המשולש ציפייה־אימון־מוטיווציה. המתווך היה דרוש כי נחוצה הטכניקה, נחוצה התמיכה מבחוץ שתלבה כל הזמן את האש, נחוץ מישהו שיפעיל את הדיבורים". ההתפתחות הגדולה באה בשנות החמישים של המאה ה־20, כשההיפנוזה התקבלה כפרוצדורה לגיטימית ברפואה בארה"ב ובבריטניה בעקבות מחקרים מקיפים בתחום.

הערנה שהיתה לבדרני ההיפנוזה (ראה מסגרת) בארץ הסתיימה לפני שנים אחדות, בעקבות החוק. "היפנוזה קבוצתית זו הצגה. 20 אחוזים מהאוכלוסיה נולדים עם תכונה גנטית של סוגסטביליות גבוהה, שאותה מנצלים בדרנים. הם פותחים את ההצגה בתרגיל סוגסטבילי – לשים ידיים מעל הראש – ומי שחש שהיד נרדמת, אלה הכי סוגסטביליים. הבדרן בוחר בהם, והנה ההצלחה שלו. אבל זה בעצם הכשרון של האנשים הסוגסטביליים, לא שלו".

מי מחפש היפנוזה, מי האנשים שבאים ומבקשים, דוקטור, תהפנט אותי?

"על פי רוב, האנשים שבאים מיוזמתם לטיפול בהיפנוזה הם אלה שמסרבים להתאמץ, שמנסים לפתור כל דבר בדרכים קלות. הם רואים בהיפנוזה שיטה שפותרת באופן יסודי, דרמטי ובזמן קצר מה שלא נפתר בשום צורה אחרת. אנשים עם אשליות מחפשים את ההיפנותראפיה.

"למשל מוסיקאי שפנה אלי שהוא רוצה טיפול. אף אחד לא היפנה אותי, הוא אמר, וגם אין לי מחלה, אבל אני צריך שמיעה אבסולוטית ושמעתי שבהיפנוזה אפשר כל דבר".

אי־אפשר. גם אי־אפשר להוריד 20 קילו באפס זמן בהיפנוט קל ונעים. "בהיפנוזה, הפוטנציאל האישי הוא הגבול. וגם בהיפנוזה הכי עמוקה אי־אפשר להביא אדם לעשות משהו מעבר ליכולתו או בניגוד להשקפת עולמו. סיפורים על רצח בפקודת מהפנט זו ספרות משרתות הזולה ביותר. המהופנט במקרה כזה פשוט רוצה לרצוח. היפנוזה תעבור במקרים שבהם אדם חצי משוכנע, אבל בדברים החשובים בחיים, שהוא כבר משוכנע, זה לא יעבור".

כמו במקרה של הבגר שהגיע לד"ר ורטהיים. "הוא היה

(המשך בעמוד הבא)

מיתוסים מנופצים

הרבה מיתוסים ודעות קדומות יש על וסביב ההיפנוזה. תגידו למישהו "היפנוזה", תראו איזה אסוציאציות זה עושה לו. ד"ר ורטהיים מנפץ את המיתוסים אחד לאחד, בשלוות־נפש מוחלטת.

מיתוס א': ההיפנוזה היא כלי כל־יכול.

"האמונה שאפשר להפנט אדם ולהגיד לו 'אתה טוסקניני', וזה מה שהוא יהיה, אינה נכונה בכלל. הגבול הוא תמיד גבול הפוטנציאל של האדם. אי אפשר לעשות מטפש חכם, אי אפשר להכניס לאדם ידיעות שאין לו. אפשר להפעיל זכרון לא־מודע, כי הפרינציפ הוא מיצוי הפוטנציאל של הזכרון".

מיתוס ב': הנה אתה מאבד שליטה.

"לא נכון. אין אובדן שליטה בהיפנוזה. כשמישהו כביכול מאבד שליטה, זה מרצונו".

מיתוס ג': היכולת להפנט היא כוח. המהפנט הוא חזק, המהופנט חלש, אולי אפילו קצת מטומטם.

"לא נכון. כדי שמישהו יתהפנט, נחוצה לו אינטליגנציה בינונית או למעלה מזה. עליו להיות אדם מאוזן בצורה סבירה. אי־אפשר להפנט אדם מוגבל בשכלו, כי אי־אפשר ליצור איתו תיקשורת מתאימה, ואי־אפשר להפנט מי שמתנגד לכך, פשוט בגלל שהוא מתנגד".

מיתוס ד': היפנוזה זו שינה.

"זו לא שינה, ואין למצב ההיפנוטי כל קשר לשינה. במצב היפנוטי אדם ער, ויש לכך הוכחות מדעיות ברישום של אי.אי.ג'י.".

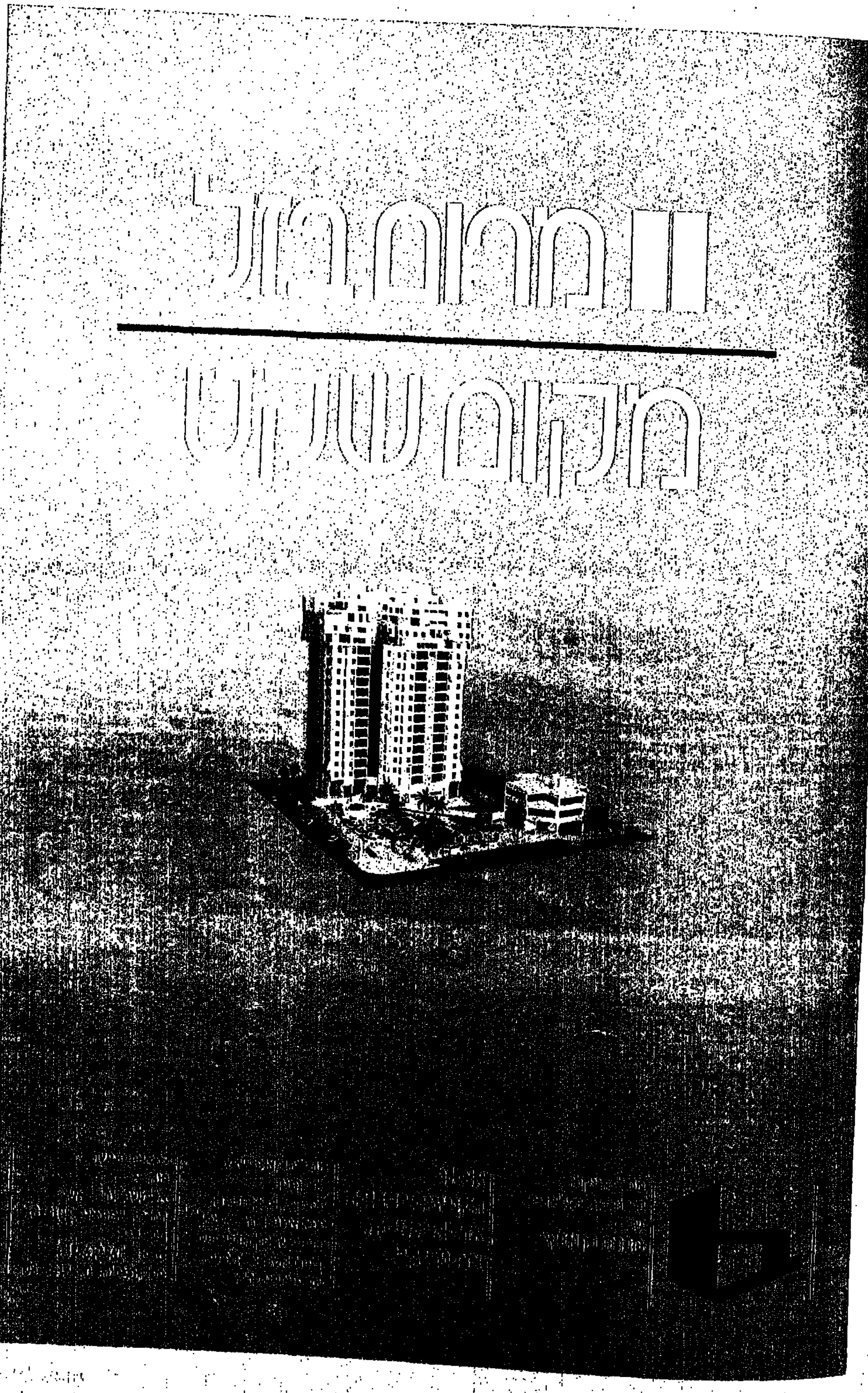

ד"ר ורטהיים: "גם בהיפנוזה הכי עמוקה אי־אפשר להביא אדם לעשות משהו מעבר ליכולתו".

החוק שהפסיק את ההצגה

פעם היו מופעי היפנוזה חלק מתרבות הבידור המקומית. ערב של לחשים, שרשרות מתנדנדות, אנשים מהקהל שלשעה קלה חזרו לילדות, עשו קולות של בני שלוש, הראו איך הם אוהבים את המורה, שונאים את אמא – או להפך – הקשיחו את גופם בין שני כסאות וסתם השתטו להנאת הצופים.

אבישלום דרורי מחדרה היה אולי המפורסם ביותר בין בדרני ההיפנוזה. הוא הירצה על היפנוזה, מכר פטנטים לשיפור כושר למידה והופיע־הופיע־הופיע. ב־1975, בעת הופעה במסיבת פורים בבית־ספר בדימונה, היפנט עשרה תלמידים. אחת מהם, יפה סוויסה, לא יצאה מהמצב ההיפנוטי בתום המופע. היא אושפזה בבית־החולים בבאר שבע, ובמשך חמישה ימים היתה שקועה במצב של ניתוק מוחלט מהסביבה. נסיון של דרורי, שהוזעק למקום, להוציא אותה מהמצב ההיפנוטי – נכשל. בסופו של דבר, החזיר אותה למצב תיפקוד נורמלי פרופסור מוריס קליינהאוז, רופא, מומחה להיפנוזה רפואית. דרורי עצמו נפטר ב־1985, לאחר שלקה בהתקף לב, נפל על המר בביתו ונשרף למוות.

בשנת 1985 נחקק בישראל חוק האוסר על שימוש בהיפנוזה שלא בידי רופא שעבר התמחות בנושא, או במסגרת בידורית. מאז, מותר השימוש בהיפנוזה רק ככלי עזר ברפואה.

נגמרה ההצגה.

(המשך מתעמוד הקודם)

כנר טוב מאוד אבל היתה לו מיגבלה טכנית: בקשת ארוכה היה לו רעד שקילקל את הצליל. הוא אמר שהוא מוכן לעשות הכל כדי להיפטר מהרעד. במצב היפנוטי, ניהלתי איתו דו־שיח בטכניקה של שימוש באצבעות – המהופנט אינו עונה במלים, אלא בסימני אצבעות. על פי הטענה, אפשר כך להגיע לחומר בלתי־מודע. תוצאות ה'שיחה' באצבעות היו שאם יתפטר מהרעד יצטרך להופיע כסולן והוא מרגיש שאינו מספיק טוב לכך ולכן הרעד הוא מוצא של כבוד". נשאר הרעד, הלך ההיפנוט. ורטהיים אגב, מונה את המקרה הזה ככשלון שלו. אבל הוא בכלל לא מוטרד מהעניין.

הוא, ברור, כבר עבר את שלב ההתלהבות ההיסטרית מההיפנוזה. לפעמים נדמה שהוא כמעט משועשע מהעיניים שנפערות מולו בהתפעלות כשהוא מספר איך מהפנטים בעלי־חיים, או איך – בשש פגישות טיפוליות – "הרג" מיגרנה שעקבותיה לא נודעו מאז, וזה היה לפני 20 שנה, כשגם הוא וגם המטופלת – גם היא רופאה, הטילו ספק רציני ביעילות האפשרית של הטיפול. "בתחילת הדרך כמטפל בהיפנותראפיה הצלחתי יותר. ההתלהבות והאישית מועברת כנראה באופן לא מילולי למטופל. היום יש לי הרבה פחות סיפוק מאשר בהתחלה.

"זה כמו ההבדל בין התאהבות ואהבה. בשלב הזה – האהבה פחות מסעירה. אז לי יש פחות סיפוק ולחולים אולי פחות עזרה, אבל העמדתי את הדברים בפרופורציה הנכונה: אני יודע שזה כלי כמו כלים אחרים, שאני שולף אותו לפי הצורך, כמו אחרים".

בהיפנוזה עוברים שני ערוצי תיקשורת ביחד, במקביל ובאופן דו־סטרי: הערוץ המילולי, והערוץ הבלתי־מילולי. בגלל המילולי ורטהיים קצת מצר – העברית שלו, כך הוא סבור, לא ממש מושלמת. והוא, אם מותר להסתכן בקביעה פסיכולוגית על הפסיכיאטר, פרפקציוניסט. חוץ מהעברית, שהיא אולי לא מושלמת בעיניו, אבל שוטפת לגמרי באוזני השומע, הוא שולט לגמרי בארבע שפות נוספות, קורא גרמנית ו"מסתדר בערבית". להפנט הוא מהפנט בשלוש שפות: עברית, אנגלית ורוסית. "בהיפנוזה צריך לדבר בשפת המהופנט. אם אשה אומרת רק 'אתה', גם אני צריך להשתמש בגוף שני זכר כל הזמן".

ויש הערוץ לא־מילולי. החלק שמשפיע בהיפנוזה, כמו שהוא מגדיר. הטון, ההבעות, ההתנהגות. "במקצוע כמו שלי, כמו בהכנת עוגה – צריך לחוש את הדברים. קול מרגיע הוא דבר מאוד אוניברסלי, גם בשבט אוכלי אדם וגם באריסטוקרטיה. כשאומרים שיש כימיה בין אנשים, הכוונה היא שיש ביניהם תיקשורית לא־מילולית טובה.

"עורך־דין טוב אינו משכנע כי הוא צודק, אלא בגלל ההתנהגות שלו: המבטים, המימיקה, התנועות. זה כמו כשאדם בא לרופא לקבל תוצאות של בדיקה והרופא, שרב בבוקר עם אשתו, אומר לו בפרצוף חמור – בגלל האשה – שהכל בסדר. האיש לא מאמין.

"כשאמרו על מנהיגים כמו סטאלין והיטלר שהיתה להם אישיות מהפנטת, מה היה הדבר הזה באישיותם? הם ידעו להפעיל יצרים בסיסיים של אנשים. בראש וראשונה שנאה, הצורך למצוא אשם. זה לא היה הטקסט, אלא שאר ההתנהגות. זה היה כשרונם". ושוב מביא המוסיקאי שברוקטור אנלוגיה מתחום המוסיקה: "זה כמו נגן כינור שיכול לשפר את הטכניקה, אבל לא את הכשרון. כל תרמית אפשר לשפר, אבל לא לדרגת כשרון".

> **"אני מצטער על כך שחיים כל־כך מעט שנים, לא יכול להבין את מי שמחפשים שיטות להעביר את הזמן".**

את ההשפעה הלא־מילולית בהיפנוזה אפשר לראות גם מחוץ לחדר הרופא. באולם קולנוע, למשל. שם ערכו ניסוי של הקרנת פירסומת למוצרים בהבזקים. אנשים לא ידעו שראו פרסומת, אבל זה שקע בתת מודע. ואחר־כך הם קנו את המוצרים שפורסמו. "כל קבלת רעיון ללא הפעלת ביקורת הוא סוגסטיה, ועל זה בנויה ההיפנוזה".

ועם כל הקסם והתהילה, רק מעטים הם הרופאים שמטפלים באמצעות היפנוזה. למה?

"כי זה לא דבר פשוט. את הטכניקה לומדים בשעתיים, אבל כל השאר הרבה יותר מסובך. זו צורת טיפול שדורשת זמן, ותמיד ישנה הסכנה של אובדן יוקרה – רופא שלא מצליח עושה מעצמו צחוק בפני הפציינט". ורטהיים לא מפחד.

וזה גם עניין של אופנה – יש תקופות של שיא התלהבות, שכולם רצים לגורו מהפנט, ויש תקופות של שפל. מלחמות, מתברר, הן תקופות פריחה לטיפול היפנוטי.

סיפור ממלחמת יום הכיפורים: "עבדנו במלחמה עם חיילים שלקו בהלם קרב. הביאו חייל שהיה בהלם מוחלט – לא דיבר, נראה שכביכול הוא אינו מבין דבר. תיקשורת איתו היתה כמעט בלתי־אפשרית. היה לו כל הזמן מבט בוהה בעיניים. הוא היה טנקיסט שהטנק שלו נפגע בדרום. והצלחנו ליצור איתו קשר לא־מילולי – בליטוף קטן, מיפגש מבטים כשפקח עיניים ואז היינו מתחילים לדבר בשקט. כשנוצר הקשר היה קל להביא למצב היפנוטי, שבו בעצם הוא היה שרוי. והוא חי מחדש את הסצנה האיומה שהכניסה אותו לחלום: הוא ירד מהטנק לתת שתן וכשחזר, הטנק בער והחבר'ה נשרפו כולם. הקשרים בין חברי צוות טנק מאוד מיוחדים – קשורים יותר מאחים – ופתאום שלושה ניספו והוא נשאר בחיים. היו לו רגשי אשמה מכך. אחרי שחי מחדש את הרגעים האלה הוא יצא מהמצב, ואחרי שבוע בבית הבראה – חזר לחיות".

אבל לא הכל פלאי־פלאים. "ההצלחה בבעייה כמו השמנה, למשל, נמוכה מאוד, כי בהשמנה לא כל־כך חשוב מה אוכלים וכמה קלוריות, אלא הרגלי האכילה. יש רק 50 אחוזים הצלחה בתחום הזה". אין ברירה. כאן כנראה נותרת רק הריאטה הקונוונציונלית. ממחר.

במחלות פסיכוסומטיות אחוז ההצלחה הוא כ־60. בפוביות ההצלחה היא "יופי" כהגדרת המומחה. המומחה, אגב, אינו מאמין באסטרולוגיה וגורס שאין דבר כזה, "על־טבעי". "יש המון דברים שהמדע הקונוונציונלי לא הצליח להסביר. אבל אין 'על־טבעי'. כל מה שבטבע הוא טבעי. מכל התופעות הפרה־פסיכולוגיות אני יודע בבטחון ומנסיון אישי שתופעה כמו טלפטיה מוגברת בהיפנוזה. כיוון שאיש אינו יודע איך זה עובד, קוראים לזה פרה־פסיכולוגי. אבל צריך לבטל את המושג על־טבעי. לואי ה־14 היה רואה בטלוויזיה תופעה על־טבעית.

"ההשכלה והרפואית שלי אינה מונעת ממני לקבל מה שאני לא מבין. מי שאינו מקבל – זה סימן לפחד, לצורך בקרקע מוצקה, לצורך להיות בטוח ששתיים ועוד שתיים הם תמיד ארבע ולא ארבע וחצי. אבל בעצם, אין הבדל בין הפיזיקה המודרנית לבין פרה־פסיכולוגיה. כבר הצליחו להוכיח שאלקטרון אחד יכול להיות בשני מקומות בו־זמנית ושיש חלקיקים שלפעמים הם חומר ולפעמים אנרגיה". הכל יכול להיות. במיוחד בטון השלו והמרגיע של ורטהיים.

סיפור: "הגיע אלי בחור עם גמגום קשה מאוד. אי־אפשר היה לדבר איתו. זה היה המקרה הכי קשה של גמגום ששמעתי. בהתחלה שום דבר לא עבר. יום אחד, כשהוא היה במצב היפנוטי, אמרתי לו במקרה, אתה לא אתה, אתה אבא אבן ומופיע בכנסת. תגיד את האני מאמין שלך. והוא עשה חיקוי מדהים. בשיחה הגילה כשאמרתי לו דמיין לעצמך שאתה אבא אבן – הוא לא היה מסוגל לחקות אותו. וזה חזר על עצמו בהיפנוזה היה מסוגל לדבר בדיוק כמו אישיות זו או אחרת, בעוד שבמצב רגיל לא הצליח ולא התקדם". וזהו. כן. צריך לדעת גם להיכשל, וללמוד מהכשלון, אומר הפסיכיאטר. ומחייך.

על מה אתה מצטער?

"אני מצטער שאם גורלי היה לחיות פה, לא נולדתי פה. אני מצטער על כך שחיים כל־כך מעט שנים, לא יכול להבין את האנשים שמחפשים שיטות להעביר את הזמן. בשבילי הבעיה היא שאין זמן בכמות שהייתי רוצה".

מחר בבוקר, הרבה לפני הציפורים והחמסין שממיס את השכל, הוא יקום ויתלבש אוניות – כדי לא להפריע לשכנים – וינגן שעתיים בעוגב החשמלי. ואחר כך הוא יתחיל את היום הרבה לפני כל האנשים הרגילים. כי הרי אין לו זמן, ויש עוד כל כך הרבה מה לעשות. איך הוא אמר? החיים מעניינים מדי מכדי להיות כל הזמן רופא. ■

מירה בן־ארי ז"ל ובנה דני ב־48' (למעלה); בעלה של מירה, אליקים בן־ארי, הבן דני והנכדה היום, ליד האנדרטה לזכרה (צילום: אירית זילברמן).

הקרב האחרון של מירה

בשבוע הבא יתקיים באשקלון כנס חטיבת "גבעתי". כל גדוד יסייר בגזרת מלחמותיו בתש"ח. שמעון בן־יהודה וחבריו ישתהו בצד הכביש שם לחמו, נצורים במשוריין פגוע, מול מאות ערבים, מסרבים ליפול בשבי. אחרי־כן יתעכבו במקום בו שכן עד 48' ניצנים – הקיבוץ המבודד שעמד סמוך לציר העיקרי של הפולש המצרי ונלחם בו בחרוף נפש עד שנפל. שם יזכרו כולם את הקשרית הצעירה מירה בן־ארי ואת מותה הדרמטי. גבורה בלי מרכאות.

מאת מנחם תלמי

בתחילת השבוע הבא יתקיים באשקלון כנס חטיבת "גבעתי". יקדים את הכנס הכללי כנס גדודי החטיבה, וכל גדוד יסייר בגזרת פעילותו ומלחמותיו בתש"ח. הגדוד של יצחק פונדק יגיע, בין היתר, למקומו של ניצנים – הקיבוץ המבודד והמנותק שעמד סמוך לציר העיקרי של הפולש המצרי, ונלחם בו בחרוף נפש עד שנפל. כשבעים חברי משק עם נשק מצחיק ועוד כשבעים אנשי פלוגה מגדוד 53 של "גבעתי", שכלי הנשק ה"כבדים" ביותר שלהם היו מרגמת 2 אינטש ופיאט, ניצבו אז מול יחידות רגלים של צבא סדיר, מצוייד היטב, שנתמך בשריון וארטילריה. מול גלי האויב המסתערים השיבו מרבית מגיני הנקודה הקטנה באש מ... סטנים ורובים איטלקיים.

בדרכם לניצנים יעברו לוחמי גדוד 53 בתש"ח את מה שהיה לפני ארבעים שנה מחנה צבאי בריטי שנקרא חסה. סמוך לגדרות המחנה הזה עבר הכביש היחידי דרכו ניתן היה להגיע מבאר־טוביה לניצנים. כבר בחודש מארס 48', כחודשיים לפני הפלישה המצרית, היתה ניצנים נתונה במצור. רק שיירות בליווי מזויין הצליחו להגיע אליה, ולרוב תוך כדי קרב.

מול המחנה הצבאי הבריטי לשעבר, שלא נותר ממנו זכר, ליד מעביר־מים שלא קיים עוד, יעצרו אנשי גדוד 53 מתש"ח להזכר בסיפור השיירה לניצנים שנלכדה כאן בחודש מארס 1948. נוף פסטורלי ינוח יקיף את המסיירים מכל עבר. מטעים ושדות מזרע וגגות אדומים של ישובים כפריים. מי שלא היה באותו מקום באותם ימים יתקשה לצייר לעצמו כי הכביש הלא־סואן הזה היה אז בבחינת דרך־דמים, וחלף באיזור שנשלט כמעט לחלוטין בידי האויב.

לכודים בתעלה

כאן, במקום שייעצרו המסיירים, מול מחנה חסה, רבצו לפני ארבעים שנה חלק מאנשי השיירה שנותרו לכודים בתעלת הכביש ונחשבו כהרוגים. ללא קשר עם העורף, עם נשק קל ותחמושת אוזלת והולכת, הוסיפו להילחם על חייהם במשך שעות ארוכות, עד שחולצו. אולי באותו מקום ובאותה הזדמנות יגיד המג"ד של אז, תת־אלוף (מיל.) יצחק פונדק, שבפנקסו רשומים 15 שמות של גיבורי מלחמה – אחד מהם שם המס־כף שניהל כאן אז את קרב ההתגוננות. וכל המבטים יופנו לעברו של גבר במיטב שנותיו, כיום בעל בית מלאכה מכני בקצה רחוב הרצל בתל־אביב.

במארס 1948 היה שמעון בן־יהודה מ"כ בן 25, שפיקד על אחד משני משוריני ה"סנדוויץ'" שיצאו מבאר־טוביה לניצנים ללוות משם את המשאית המשוריינת של המשק, שאמורה היתה להביא אספקה טרייה ולחזור לקיבוץ עם מצרכים חיוניים וציוד לביצורים. המשוריין השני הכיל כיתת נוטרים, שמבחינת החוק נחשבו עדיין כשוטרים מנדטוריים ומעשית היו חלק אינטגרלי של יחידות ה"הגנה". מפקדם היה מפקד השיירה כולה שהגיעה בשלום לניצנים, וכעבור זמן קצר יצאה חזרה לבאר־טוביה עם המשאית של ניצנים.

בהתקרבם למחנה חסה פוצצו הערבים מוקש רב עצמה מתחת למעביר־המים שבכביש. משוריין הנוטרים, שניסה לסוב על עקביו, שקע בבוץ התעלה. המשוריין השני, בפיקודו של בן־יהודה, שקרב אליו בנסיון לחלצו, שקע אף הוא. מאות ערבים מזויינים, שהתקבצו במחנה הבריטי העזוב ותפשו עמדות מעל הכביש, החלו יורים לעבר המשוריינים. כמה מאנשי הליווי נפגעו. סמל הנוטרים, שהיה מפקד השיירה, נתן הוראה לנטוש את המשוריינים השקועים ולעלות על המשאית כדי לנסות לסגת חזרה לניצנים. המ"כ שמעון בן־יהודה החליט שהוא אינו נסוג.

היום, מקץ ארבעים שנה, והוא יהודי בעל־בעמיו, כבן 65, היוצא עדיין בוקר בוקר לעבוד במפעל שלו בדרום תל־אביב, עוצם בן־יהודה את עיניו בנסיון לשחזר במדוייק את שאירע שם, מול מחנה חסה, בתעלה שלצד הכביש, כששני המשוריינים לכודים ואילו המשאית שעל הכביש מתמרנת בתוך האש כדי להסתובב ולחזור לכיוון ניצנים.

"סרבתי לנטוש", מספר שמעון בן־יהודה. "היו לי באותו שלב הרוג אחד וכמה פצועים. לא יכולתי להפקיר אותם. גם לא רציתי להפקיר את שני המשוריינים. רק מי שזוכר את הימים ההם יוכל להבין מה היה פירוש הדבר – לאבד משוריין. צעקתי למפקד הנוטרים שלא ימתין לנו, שיסע לניצנים ויזעיק עזרה. איני יודע אם שמע, ומה שמע. מכל מקום, אני נשארתי עם הכיתה שלי לשמור על הפצועים ועל המשוריינים. המשאית נעלמה, ואני בתוך המשוריין שבתעלה עם שמונה מאנשי, אחד מהם פצוע קשה. המא"ז של ניצנים – שנסע בשיירה כדי לבקר את אשתו שעמדה ללדת – נפצע כשניסה להגיע אל המשאית. הוא נשאר במקום בו נפצע. לא היה לנו קשר איתו. הוא הוסיף להלחם לבדו ומשאזלה תחמושתו, חוסל בידי הערבים".

המשוריין השלישי

המשאית, שכל צמיגי נוקבו, הצליחה להגיע לניצנים. המוני הערבים שהוזעקו לזירה מכל הכפרים הסמוכים ואפילו מעזה, הריחוקה יחסית, פתחו בהתקפה על ניצנים. לא היתה, איפוא, אפשרות לשגר מתוך המשק עזרה לבן־יהודה ואנשיו. נשלח מברק למטה החטיבה ובו בקשה לשגר מיד עזרה לכיתה הלכודה מול מחנה חסה, וכן תגבורת למשק המותקף מכל עבר.

משדה דב נשלח מטוס קל שחג מעל המשק ומעל שני המשוריינים שבתעלה. באותו זמן ניסו בבסיס הגדוד להשיג משוריינים ונשק לכוח שהיה אמור לצאת לעזרת הכיתה הלכודה והמשק המותקף. אלה היו פני הדברים אז. מי שלא חי את התקופה, יתקשה להבין.

לאחר התרוצצות השיגו משוריין אחד שהיה שייך למושב באר־טוביה, ושני של הקרן־הקיימת, אך עדיין חסר משוריין שלישי כדי שאפשר יהיה לשגר את כוח העזרה והחילוץ. הקמב"ץ הגדודי יצא, איפוא, ל"צייד" בכבישים. מי שאינו זוכר ומי שלא חי את התקופה ההיא יתקשה להבין. אבל כך היו אז פני הדברים. ליד גדרה עצר הקמב"ץ אוטובוס משוריין של 'דרום־יהודה', ביקש מנוסעיו לרדת, והביא אותו לבאר־טוביה. סוף סוף יכולה היתה הפלוגה לצאת לעזרת המותקפים.

"לא ידענו האם הצליחה המשאית להגיע בשלום לניצנים והאם יש מי שיספר שם על גורלנו", מספר היום שמעון בן־יהודה. "מאוחר יותר נודע לנו כי אחרי שהגיעה המשאית למשק, לא היה ברור בניצנים אם אכן נשארנו בחיים. נוצר שם רושם כי המשאית עם הנוטרים שעליה יצאה לדרך רק לאחר שמכל מי שנותרו עם המשוריין בתעלה לא ניתן כבר את חיים. אבל למזלנו, כשהמג"ד קיבל דיווח מניצנים על מה שקרה, הוא נתן הוראה תקיפה להוציא מיד כוח חילוץ למקום בו נותרנו – ואפילו אם איש לא נשאר שם

(המשך בעמוד הבא)

שמעון בן־יהודה בבית המלאכה שלו בת"א. "לא עלה בדעתי להכנע וללכת בשבי" (צילום: אורית זילברמן).

(המשך מהעמוד הקודם)

בחיים. בינתיים גם תג מעלינו המטוס, ואנחנו קיווינו שהטייס ישמע את חילופי הירויות וידווח שאנו עדיין חיים".

"מצבנו היה די גרוע. היינו מוקפים המוני ערבים שמספרם גדל משעה לשעה. רבים מהם הגיעו למקום עם שקים בתקווה לבוז בז. לא היתה לנו תחמושת רבה ואני פקדתי לא לירות צרורות, רק בודדות – ורק למטרות קרובות. בשלב מסויים הופיע ליד הפרדס שגבל עם המחנה הצבאי גבר לבוש מדים צבאיים, בעל שיער בהיר. מאוחר יותר סופר לנו שהיה זה קצין בריטי שערק אל הכוחות הערבים והוא שפיקד על הפעולה נגדנו. הוא צעק לנו באנגלית כי אין לנו כל סיכוי ומוטב שנניח את הנשק וניכנע. בינתיים התחילו מספר ערבים להתקדם לעברנו. נתתי פקודת אש. כמה מהם נפגעו ונשארו מוטלים על הקרקע.

"הקצין הבריטי ניסה לארגן את אנשיו להתקפה, אולם הם פחדו להתקדם. ואז, כדי לתת דוגמה אישית, הוא התרומם ממחסהו ופרץ ראשון. כעשרה לוחמים ערבים קמו בעקבותיו. השאר חיפו עליהם. נתתי פקודה לאנשי לנצור אש ולא לירות עד שאתן פקודה. רק משהתקרבו, יריתי בבריטי והרגתי אותו. מיד פתחו באש גם פיקודי ומאישם נפלו חמישה מאנשי האויב. השאר מיהרו להסתלק. מאש החיפוי של הערבים נפגע ונהרג בשלב זה עוד אחד מאנשינו. כעבור זמן מה הופיעה בשטח אשה בהירת שיער. התברר שהיתה זו אחות בריטית שפעלה בשרות הכנופיות הערביות. היא התקרמה לעבר הקצין הבריטי שנפגע ונשאר מוטל בשטח. פקדתי על אנשי לא לירות בה".

רק לא ליפול בשבי

בינתיים הגיע לשטח מפקד ערבי שאמור היה להחליף את הבריטי. הוא שיגר לעבר המשוריין הלכוד שני נושאי דגלים לבנים שדיברו עברית והללו, במתק שפתיים, אמרו ללוחמים כי על־אף שהרגו את מפקדם האנגלי, הם מכבדים את גבורתם ומציעים להם כניעה תוך הבטחה שינהגו בהם בהגינות ובכבוד, בהתאם לאמנת ג'נבה. היה זה אחרי ארבע שעות בהן היו הבחורים לכודים במשוריינם המשותק, שלהט מקרני השמש. הם היו עייפים וצמאים ותחושת היאוש החלה מקננת בקרבם.

"לא עלה בדעתי להכנע וללכת בשבי", אומר היום שמעון בן־יהודה. "קודם כל עדיין האמנתי שנצליח להחזיק מעמד ושבסופו של דבר יצליחו תגבורות להגיע אלינו. חוץ מזה הכרתי היטב את אופיים של אויבינו וידעתי כי במקום להתייחס אלינו כאל שבויים הם יתעללו בנו וימיתו אותנו ביסורים. את שני הרימונים האחרונים שנותרו לנו שמרתי למקרה שהם יצליחו להגיע אלינו. במקרה זה, החלטתי, אפוצץ את עצמי ואת אנשי.

"בערך בשלוש אחר הצהריים, אחרי שש שעות של קרב, ראינו משוריינים מתקרבים לעברנו. איזו שמחה אחזה בנו!"

תוך כדי הטווח אש לעבר עמדות הערבים התקרבו שלושת המשוריינים אל המתגוננים שבתעלה. אחד מאנשי המשוריין הנצור, שלא שלט ברוחו מעוצמת השמחה, הוציא את ה"סטן" שלו ופלט צרור לאוויר. אנשי התיגבורת מיהרו להסיק כי במשוריין השקוע מצויים אנשי האויב, ובלי לבדוק הרבה עקרה שיירת ההצלה ממקומה ותוך חילופי אש עם המוני הערבים המשיכה לעבר ניצנים. משנודע הדבר למג"ד הוא הורה למפקד השיירה לשוב מיד למקום, לוודא כי לא נותרו שם פצועים וחיים ולנסות לחלץ את שני המשוריינים מן התעלה ולהחזירם לבסיס.

השיירה חזרה למקום המארב ואנשיה גילו שאנשי המשוריין הלכוד עדיין חיים. תוך כדי פעולת החילוץ נפגעו כמה מהלוחמים, ושניים אף קיפחו את חייהם. בין הנפגעים היה גם שמעון בן־יהודה. מפקד השיירה, שהיתה נתונה לאש אויב עזה, חשש שמא עיכוב נוסף יגרום לאסון והחליט לוותר על גרירת המשוריינים התקועים בתעלה. בשעות אחר הצהריים המאוחרות הגיעה השיירה לבאר־טוביה כשמרבית צמיגי רכבה מנוקבים.

מכנסיים קצרים ופרבלום

אחרי מחנה חסה יגיע מסע ותיקי גדוד 53 למקום בו ניצב עד יוני 1948 קיבוץ ניצנים. בדרכם יחלפו על פני אנדרטת אבן מוקפת אילנות, ושם אולי יפגשו במשפחה קטנה הניצבת אל מול האנדרטה הגדולה והכבודה. משפחתה של מירה בן־ארי ז"ל, האלחוטאית האמיצה של קיבוץ ניצנים. אלה מבין אנשי גדוד 53 שלחמו בניצנים אולי יוכו בתדהמה לראות בקרב המשפחה הניצבת אל מול האנדרטה נערה בת 17 הדומה דמיון מפתיע לאלחוטאית מ־1948, כמו שהכירוה אז. זוהי נכדתה של מירה, בתו של דני, שהיה בן שנתיים כאשר אמו, הקשרית של הקיבוץ המותקף והקורס תחתיו, מצאה שם את מותה.

זמן קצר לפני שפונו ילדי ניצנים צולמה התמונה המובאת בעמודים אלה. מירה, נערה נאה, במכנסיים קצרים, אקדח פרבלום לירכיה, מחזיקה בידו של דני בן השנתיים. דני לא זוכר אותה. הוא מכיר את אמו רק מהתצלום.

יצחק פונדק, המג"ד של 53 שניצנים היתה באיזורו, הכיר את מירה היטב. "היא היתה אישיות, בחורה, יוצאת מהכלל, אמיצה, קשרית מצויינת שהוכיחה עצמה כמה פעמים עוד לפני הקרב הגדול", הוא אומר. "בתחילת הקרבות היו לנו בעיות בכפר־אוריה, והיה הכרח לשלוח לשם לפרק זמן קצר אלחוטאי מיומן. מירה היתה היחידה שהתאימה למשימה. ידעתי שיש לה תינוק, אבל בכל זאת ניסיתי, סיפרתי לה מה קורה בכפר־אוריה. בו במקום אמרה לי: אין בעיות. תן לי חצי שעה לסדר את הילד ואני יוצאת אתך".

הילד הזה, דני, כיום בן 42. ב־17 במאי, כששונו ילדי הקיבוץ במסע רגלי מהמשק, התנדבה מירה להישאר במקום. היא היתה הקשרית היחידה. הפינוי החפוז שנערך לאחר שיחידות הצבא המצרי הפולש התקרבו לאיזור, נעשה באישון לילה. לילדים ניתנו כדורי שינה והם נישאו בידי חברי המשק במסע לאורך שישה קילומטרים באיזור הנתון לשליטת הערבים.

מירה שלפה את אקדחה, כיוונה אל הקצין וירתה. הכדור פגע במצחו והוא צנח מת. חבריו ירו בה והיא נפלה, שותתת דם, אקדחה בידה.

לפני צאתם לדרך הכניסה מירה מכתב בבגדיו של דני. הוא היה מיועד לאביו, אליקים בן־ארי, שהיה ממונה על האספקה למשק הנצור ושהה אותו יום מחוץ לקיבוץ. בן־ארי היה בין מקבלי פני השיירה הלילית שהגיעה ברגל לאיזור בית־דראס. עוד באותו לילה המשיך עם דני בן השנתיים לבית הוריה של מירה סמוך לתל־אביב. במכתב שמצא בבגדי בנו והשמור עמו עד היום, באים לידי ביטוי הכאב וצער הפרידה של אם מילדה הקטן, והתחושה העמומה שלא תשוב לראותו. היא מסיימת את מכתבה במשפט: "אני נפרדת מילדי למען יגדל במקום בטוח, למען יהיה אדם חופשי בארצו".

דם בחול

בחצות הלילה שבין ה־6 וה־7 ביוני 1948 פתחו המצרים בהרעשה כבדה וממושכת על ניצנים, ועם בוקר החל חיל הרגלים בהתקפותיו. במשך כל היום לחמו חברי המשק וחיילי "גבעתי", כשהם מגנים בגוף אישם הדל להדוף את ההתקפות הכבדות. המתגוננים נפלו בזה אחר זה. מירה שידרה קריאות ס.או.אס. מאוחר יותר הגיעה השדר האחרון שלה שבו נאמר: המצרים כבר בגבעת־המיכלים. אני משמידה את הקוד ואת המכשיר ויוצאת להלחם.

בעורף התארגנה יחידה שאמורה היתה לצאת לעזרת המשק המתמוטט, אלא שזו היתה יכולה לנסות להבקיע דרכה לניצנים רק בחסות הלילה. אולם עוד בשעות אחר הצהריים המוקדמות, כשחלק הארי של המשק כבר נמצא בידי האויב, היה ברור למפקד המקום – איש "גבעתי" אברהם שוורצשטיין – שהקרב אבוד. חלק ניכר מאנשיו נהרגו ונפצעו. הוא הבין כי אם לא ייכנע, יושמדו תוך זמן קצר אלה שעדיין נותרו בחיים.

"השיקול שלו היה נכון", אומר היום תא"ל (מיל.) יצחק פונדק. "לפני ההחלטה על הכניעה הוא ניסה לארגן פריצה דרך קווי האויב, אלא שזו נכשלה. רבים מאנשי הכוח שניסה לפרוץ נהרגו. נותרו לו לבסוף כמאה חיילים וחברי משק, ואת חייהם ביקש להציל. הקשר לא פעל. לא היה לו עם מי להתייעץ. גם אני במקומו הייתי נוהג כך".

שוורצשטיין יצא מעמדתו. מירה בן־ארי, ששלטה באנגלית ובגרמנית והצטרפה אליו כדי לשמש מתורגמנית, נשאה בידה מטפחת לבנה. השניים פסעו לעבר קבוצת קצינים מצריים שניצבה בסמוך. משהתקרבו, שלף אחד הקצינים את נשקו, ירה בשוורצשטיין והרגו. מיד שלפה מירה את אקדחה, כיוונה אותו לעבר הקצין וירתה. הכדור פגע במצחו והוא צנח מת. חבריו ירו במירה והיא צנחה לחול שותתת דם. אקדחה היה עדיין בידה. כשקרבו אליה המצרים הספיקה לירות פעם נוספת ולפגוע באחד משני הקצינים שירו בה.

ניצנים נפלה. בקרב נפלו 33 חברי משק וחיילי "גבעתי". הפצועים והבריאים הובלו על ידי המצרים בתהלוכת נצחון והוצגו לראווה בחוצות מג'דל ועזה. שלושה מאנשי ניצנים הצליחו להימלט מהמשק, התחבאו בחולות ועם שחר הגיעו בשלום לקווי כוחותינו.

אחרי המלחמה וחזרתם מהשבי של השבויים הוקמה ניצנים מחדש, מעבר המזרחי של כביש החוף. אליקים בן־ארי, בעלה של מירה ז"ל, יצא לחוף הים, גילה שם סלע גדול שהזכיר לו צללית של אם המחזיקה את ילדה. הוא החליט שסלע זה יאה לשמש אנדרטה לזכר אשתו. בעזרת טרקטורים גרר את הסלע לאיזור ניצנים הרבה, נטע סביבו עצים – וזה הגלעד לזכר האלחוטאית האמיצה מניצנים הניצב שם עד עצם היום הזה.

הצלבנים אוכלים גם כרישים

פעם היו מרבית המסעדות במיתחם קיסריה הצלבנית מבורכות בנוף מקסים, אבל מוכפשות באוכל גרוע. הנוף והאווירה האקזוטית נותרו כשהיו, ובאחדות מן המסעדות הרמה השתפרה.

בעמדת הכניסה הראשונה לאתר קיסריה הצלבנית אתה משלם דמי כניסת הרכב. אתה שומר את הכרטיס ובמסעדה שבה תסעד ינכו לך את הסכום ממחיר הארוחה. אחרי־כן אתה מחנה את רכבך ונכנס בשער השני, שם מנקבים את הכרטיס הנ"ל. אם אתה מבקש לבלות לפני ואחרי הארוחה בחוף המפרצי, הקטן והמקסים, להנות שם משרותי מלתחה ברמה מלונאית, מכסאות־חוף וכו', אתה משלם סך של 10 שקלים, כולל דמי הכניסה ברכב.

נשמע קצת יקר? אבל בתמורה אתה זוכה לשרותי חוף טובים. אתה לוקח את החיים לאט־לאט, שוחה במפרץ הקטן והמוגן של נמל קיסריה העתיקה, משתזף על מצע החול הלבן והנקי. ואילו את, גבירתי, יכולה לרבוץ שם בשלווה מלאה מבלי שכל מיני הוליגעס ייטפלו אליך ויפריעו לפרטיותך. אחרי־כן עושים מקלחת טובה, מסתפגים, מתלבשים, צופים בשקיעה המקסימה, ועתירי תיאבון פונים לאחת המסעדות שבמיתחם.

רקע כחול לארוחה ב"פונדק הצלבנים" בחוף קיסריה (צילום: שמואל רחמני).

אנחנו פנינו למקום שהומלץ בפנינו על ידי כמה ידידים "ציידי מסעדות" – "פונדק־הצלבנים" של זאביק מוכרון־יעקב, דור שלישי במושבה, מוכר לרבים כמדריך־תיירים. גם כשהיה מדריך־תיירים פעיל היתה נפשו בים, ואחריו במחבתות השמן וסירי הבישול. מדייג ובשלן חובב נהפך למסעדן המתמחה בעיקר במאכלי ים. נוף מקסים, מיוחד במינו, ומטבח טוב – מה הבנאדם הרעב צריך יותר. כוס יין לבן וצונן לפתיחת הארוחה. לחיים!

מה תזמינו? שכזה התפריט עשיר ומגוון, עם כמה וכמה פריטים לא־שיגרתיים. לפתיחה אנו ממליצים על "פלטה של מאכלי ים". אם אתם שלושה או ארבעה סועדים, תוכלו להסתפק בפלטה לשניים. המנות נדיבות ביותר. ב"פלטה" כזו תמצאו קלאמרי ברוטב שום ועגבניות; קלאמרי מטוגן; חסילונים (בסומסום, בשקדים, בשום וחמאה), ברבוניים. אם תזמינו מנה מיוחדת תמצאו בה גם סרטנים (קראבס). ובהזמנה נפרדת ניתן לקבל לובסטרים של הים־התיכון (סיגל).

◆

אם לארוחה גדולה באתם – אפשר להזמין גם מבחר של סלטים, או מרק דגים לפי מתכונו המיוחד של הבעלים. מי שרוצה להשתעשע במבחר חסילונים יכול לקבל אותם בכל מיני צורות, כולל עשויים באננס או בתפוחי־עץ. אפשר גם לקבל צלופח עשוי בתנור עם שום וחמאה. מבחר הדגים עשיר ביותר (חלק מהם מובאים מהים בסירתו של בעל המקום). נסו אומצת בשר כריש; שיפודי טונה טרייה בהשרייה מיוחדת; פורל ממולא בירקות וחסילונים, עטוף בבצק ואפוי בתנור.

בשר הכריש הוא אחד הפריטים הלא־שיגרתיים של "פונדק הצלבנים" השוכן בקצהו הצפוני של מיתחם קיסריה (לא לבלבל עם מצודת־הצלבנים במיבנה בעל שתי הדיוטות בעיבורו המערבי של המיתחם). המדובר לא בכריש ענק, אלא בגברבר שמשקלו אינו עולה עשרים קילו. דג כזה, שעורו קשה כשריון, דורש טיפול מיוחד לאחר שניצוד, אחרת אינו ראוי למאכל אדם. עם הוצאתו מהמים, בעודו חי, חייבים לפתוח אותו מיד ולסלק מחלל גופו את כל חלקי־הפנים, ובעיקר את שלפוחית־השתן שלו, אחרת מקבל בשרו בהדרגה ניחוח חריף של אמוניאק. דייגיו של זאביק עושים זאת בסירה, ואילו הוא במטבחו מכין מהטורף הימי הזה סטייקים טעימים.

מרבית הדגים במסעדה הזו מוגשים אפויים בתנור (ולא מטוגנים במחבת). הם מגיעים לשולחנך פרוסים לחצי, נקיים מעצמות.

לסיום יש מבחר מנות קינוח טובות – קציפות של פירות העונה, עם ליקרים ושמנת; תפוחי עץ חמים עם גלידת קרמל מעולה; חצי מלון ובו כדורי גלידה ספוגי וודקה, ועוד.

מחירים לדוגמה: מנות ראשונות בין 5 לעשרה 10 שקלים. מרק דגים – 8 שקלים. דגי ים – בין 20 ל־28 שקלים. פלטה של מאכלי ים לשולחן – 75 שקלים. מחיר הלובסטר נקבע על פי משקלו. מנות אחרונות – בין 5 ל־8 שקלים.

בלילות שבת, מלבד ארוחה, יש כאן גם הופעת אמנים ושירה בציבור. אבל אם מטרתך היא ארוחה טובה ושלווה והנאה מן הנופים הנשקפים מבעד לשמשות, ליל־שבת לא יתאים לך.

מאו"ל

לאכול בחו"ל

זלצבורג. לא רק מוצארט

בזלצבורג שבאוסטריה, מלבד פסטיבאלים מוסיקאליים נודעים, מלבד ביתו של מוצרט (ומלבד "קזינו" הקורץ לתיירים ישראלים), יש גם מסעדות. אחת הטובות והלא־זולות היא "אלט־זלצבורג" (רחוב בורגרשפיטל 2), בחלק העתיק של העיר.

המסעדה ממוקמת בבניין מהמאה ה־17, באגף ששימש מאפייה ולאחר מכן בית־יין ושירה. תיקרת הלבנים השחורה היא זכר לאותה מאפייה. המטבח – אוסטרי טיפוסי. יש מבחר טוב של יינות מקומיים ואחרים. פרוסות לחם שחור מחיטה מלאה וצלוחיות עם שומן עוף מתובל מוגשים לפני הכל.

פתחנו שם את ארוחתנו במרק בשר שור ובו כופתאות בשר. מולנו קיבלו מרק עגבניות מכוסה שכבת שמנת וירק תבלין קצוץ לדק. בתוך המרק התחבאו קציצות קטנות ומאורכות מבשר עוף.

במנות עיקריות הזמנו וקיבלנו: טבעות בשר "לבן" שקועות ברוטב גבינת רוקפור, ועגל מאודה עם אספרגוס, שרוי ברוטב הולנדיז. וגם זה היה "עשיר". כמיטב מסורת המטבח האוסטרי, לקינוח: סופלה של הבית – תפוחה כבתי של קמח, קצף ביצים וסוכר, שרויה ברוטב אוכמניות תמצמץ.

SALE

כמו החום והלחות, גם השלטים המכריזים על הנחות והוזלות שוב פה. מכירות סוף העונה, די מוקדם באמצע הקיץ, כך שאפשר יהיה לנצל את הרכישות לפחות עוד שלושה חודשים. הוזלות של עשרים אחוז הן לא בדיוק מציאה. אבל במחירים העכשוויים של בגדים, נעליים וארנקים, ההנחה בכל זאת יכולה להסתכם בסכום משמעותי.

מה כדאי ולא כדאי לקנות – תחליטו אתם. אם אתם קונים בגדים לא יקרים ולא מצפים מהם להחזיק מעמד יותר מאשר עד סוף הקיץ – אין בעיה, קנו מה שכראש שלכם. אם אתם מחפשים בגד שאפשר יהיה לשלוף מארון גם באביב הבא ולהמשיך ללבוש בכיף לפחות עוד קיץ אחד, תחשבו, כמו האקטוארים של חברות ביטוח, על סיכויי אורך החיים.

באופן טבעי, רוב צעקות האופנה העכשוויות ימותו בסוף הקיץ. לבגדים בסיסיים, כמו תמיד, יש עתיד יותר ממושך. עברו על רשימת הכדאי ולא כדאי, ואחר־כך תחליטו במה אתם משקיעים.

● כדאי לקנות חולצות טריקו מכל סוג. עכשיו אפשר לקנות גם את אלה עם התווית היוקרתית ("בנטון" "או. פי"), ב־30 ש"ח.

● טי שירט בצבע אחד, גופיות, חולצות פולו – קלאסיות. אל תשתוללו על בגדים עם תוויות מצמדרות, כבר נמאס לראות אותם.

● באגף המכנסיים – התעלמו ממכנסי רוכב האופניים הצמודות לשוקיים. הם בדרך החוצה. אל תאגרו מכנסי־ברמודה. לפי תחזית הקיץ הבא, המכנסיים יתארכו. הלהיט של '89 יהיו מכנסיים ארוכים ורחבים, כמו מכנסי פיג'מה של פעם, וגם רחבים יותר כמו חצאית ארוכה. מכנסיים כאלה הם השקעה טובה. חדשים ושונים, ועם עתיד בטוח.

● חצאיות קצרות – כן או לאו למרות התחזיות על כשלון המיני, תימשך חשיפת השוקיים גם בקיץ הבא, גם בחצאיות ברך. הקרסוליות ממשיכות לככב במקום טוב באמצע.

● צר או רחב? שתי האופציות פתוחות.

● חיים קצרים צפויים לאריגים פרחוניים ולסלסולים על החצאיות. אם לא קניתם אותם עד עכשיו, וותרו עליהם. הכתפים החשופות ימשיכו להיחשף עוד הרבה זמן. לא נראה שמחר יכסו אותן בגלל פרץ של צניעות. זה קטע יפה של הגוף, שהמעצבים עוד לא גמרו לחשוף אותו.

● צבעים בטוחים: לבן, שחור, שמנת, בייג'. גם הצבעים הראשוניים – אדום, ירוק, כחול, הם השקעה טובה. הפסטלים כבר נראים עייפים.

● בקטע של הנעליים לא צפויות מהפכות והכל הולך. זה הזמן לקנות את הנעליים היקרות שחלמתם עליהן. בנעליים לא צריך לחשוב על העתיד אלא על ההווה והעיקר – שיהיו נוחות.

● זה הזמן לקנות את הבגדים היקרים: גופיה או מיני מעור, מערכת טובה ממשתן או כותנה לבנה, שמלה שחורה. מכנסיים לבנים או זוג חדש של ג'ינס יקרים, או בגד ים בצבע אחד, שלא רואים על החוף במאתיים העתקים.

יהודית חנוך

מימין לשמאל: לבן־לבן־לבן – אף פעם לא נמאס, תמיד רענן ("מיס לאגוט" – "קויסט"). בגדי קיץ שאפשר יהיה ללבוש גם באוקטובר, סוף עונה עם נזילה קדימה ("דן קסידי"). כחול ולבן – יפים תמיד ("טופר").

פנטהאוז

יגאל לב

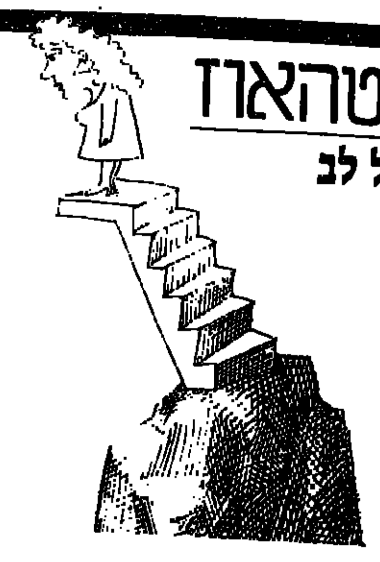

נתיב התהילה

לעתים נדירות נקלעים גליה ואורי לחבורת ידידיו של דרור רבינר. ידיד נעורים של אורי. בן השכונה שלו שהפך במרוצת השנים לעתונאי מפורסם. חבורת אנשי העט הזו נראית לאורי רעשנית מדי. כל מיפגש שלהם מעלה ניצוצות של פתגמים, חכמת חיים, בדיחות, משלים. כאילו הם עסוקים בתחרות רבת שנים, בלי להתעייף, בלי לקחת פסק זמן. מי יותר מוצלח. מי יותר מבריק. המפגשים עם ידידיו העתונאים של דרור רבינר, מזכירים לגליה תחרות של יפהפיות מקצועיות, הסוקרות בעין בוחנת את המעלות ואת המגרעות של היריבה. קובעות במבט אחד את הסדק בשריון שמבעדו אפשר לפרוץ. שיחות מרתקות. יותר מסנוורות מאשר מיגעות. אבל, אם החטא היחיד ששמור לאדם, זהו השעמום, הרי לפחות בו לא חטאו גליה ואורי בערב בו הוזמנו לביתו של רבינר.

הכירו את הנאספים על פי שמותיהם. אחדים מהם פרסמו ספרים. אחרים מהם מופיעים כפרשנים בטלוויזיה. אבל, גליה חשה כי בתוך המשחק החברי הזה של ידידים המכירים זה את זה שנים רבות, יש בהם חריפות רבה מדי. חדות רבה מדי. כאילו הם כולם מהלכים על גבי זכוכיות-ואתה צריך למהר, פן תיפצע.

ארוחה ל־16 איש. בין המנות מספרים העתונאים את עלילותיהם. כבר מזמן גילה אורי שקשה לעצור את זכרונותיו של עתונאי. הוא אוהב להפליג בסיפורים, אוהב לתאר את העולם סובב על ציר אחד והציר הזה הוא לרוב העט או המיקרופון שלו עצמו.

ארוחה ממושכת הגולשת אל תוך הלילה. משבחים את המנות שהתקינו בנות הזוג. אבל, גם גליה וגם אורי חשו שנקלעו לעולם אינטימי אשר למרות החשיפה הקולנית, הרעשנית והנוצצת שלו, מסתיר מתחתיו רבדים עמוקים, השמורים לידידים הצועדים שנים ארוכות יחד במירוץ במסלול התקשורת. מירוץ שאין קשה ממנו, בו אתה חשוף יותר מדג באקווריום. הכתיבה שלך פותחת אותך לרווחה ואתה צריך בכל פעם לחזור ולהפתיע. לשרוד במושגי התקשורת איננו נתפס במשמעות של לשרוד על כס השלטון. כל אחד מהגברים שישבו כאן, שרד בזכות יכולתו ליצור שנים רבות מדורים מרתקים. לכתוב באורח שיפתיע את קוראיו, או לערוך מגזין שיש בו שלל נושאים מרתקים. כלומר להיות פתוח יומם ולילה לשינויים שנערכים בחברה ולתת להם ביטוי בצבע, בקו, בסיפור. בזכות ולא בחסד. אולי לכן ישבו סביב לשולחן באותו בטחון של אנשים שיודעים כי ישתתפו במירוץ והיה להם לא רק האומץ אלא גם הכשרון להמשיך בו הלאה, אחרי שרבים וטובים נשרו בדרך. זו תחושה מיוחדת במינה שאורי לא הצליח לתרגם לעצמו. גליה, בחושה הנשי, ניסתה להבין את המכנה המשותף הקושר גברים ונשים שונים כל כך זה מזה ואף על פי כן, למרות העקיצות, קיימת ביניהם ידידות אמיצה המסתתרת מאחורי היספוס מקצועי.

ככל שגלש הזמן אל השעות הקטנות, החלו העתונאים בשעשוע שאיננו אופייני להם: מחיקת ה"אני". משחק חדש. נסיון לבטל את עצמם. להעלות סיפורים שבהם הם המפסידנים. להשקיף על הקריירות שלהם לא מבעד לתדמית החיצונית, אלא כדרך שהם רואים אותה באמת. ויודעים שידידיהם יקבלו אותם כך. השעות הקטנות שוב אינן שמורות לדברים רציניים. הדרך האמיתית לעורר צחוק היא לחשוף את חולשותיך ולצחוק על עצמך.

דרור רבינר נתן את האות. סיפר כיצד הגיע למקצוע העתונות: "מיד אחרי השרות בצבא עבדתי במאפיית עוגות מפורסמת. אתם יודעים הכובע הלבן החלוק הלבן. יכול להיות שהייתי ממשיך בקריירה המפוארת והופך לשף של עוגות אלמלא"... אורי התבונן בידידו. בפניו ראה את משחק היוהרה והענווה. ההצלחה והכשלון. התחושה שהוא זוכה להערכה ציבורית והכשרון לדעת למקם את יכולתו למטה מערכו האמיתי.

"יום אחד נפל הכובע לתוך העיסה. בבדיחות זה נשמע לא רע אבל במציאות הייתי אחוז הלם. הכובע הלבן שקע אט אט בתוך העיסה הוורדרדה. ואני המשכתי לערבב את העיסה בהרגשה, שכוח עליון מתערב בחיי. מאוחר יותר, נראתה העוגה יפה, גבוהה, ומעוררת תיאבון, בעיקר לאחר שקישטתי אותה בקצפת בשלל צבעים. אבל כשניסו לחתוך... והוציאו לאט לאט מתוך העוגה את הכובע הלבן והמבוייש שלי... בקיצור בגלל הכובע פתחתי בקריירה עתונאית".

דרור רבינר פרש את ידיו לצדדים כאילו ביקש לחבוק את הקריירה שלו כולה, ואחר בתנועה אופיינית קירב את ידיו זו לזו כמבקש להרגיש כי בסך הכל היא... לא אי־אי־אי...

"התחלתי את הקריירה באחד מעתוני הבוקר. אני זוכר עד היום את המיפגש שלי עם המערכת. באתי, בבטחון עצמי עצום משום שידעתי שאין לי לאן ללכת אחרי פרשת העוגה והכובע. כשאין לך מה לאבד אתה בטוח בעצמך. הבאתי אפילו כמה סיפורים שכתבתי בצבא. אבל הסיפור שמצא חן בעיניהם, היה דווקא פרשת הכובע... זכיתי להתקבל והכובע שחיסל את הקריירה של אופה, פתח בפני את שערי העתונות".

גיחך לעצמו ולגליה נדמה היה שהיא רואה את המאבק בין הסנטר המסרב לקבל את הגיחוך ובין העיניים הצוחקות, המבטלות את הישגיו. "הציעו לי להיות עורך מכתבים למערכת. זה נשמע נורא מכובד. הרמתי את הראש, הצגתי את הסנטר התקיף שלי שכולם יראו שאני נכון למלאכה ואמרתי בקול דק, מה לעשות יצא קול דק 'בסדר גמור, איפה המכתבים?' ואז התבונן בי העורך כמי שמסתכל בסוס מירוץ שהתגלה כפרד שוטה ואמר, 'אתה חושב שאם היו לנו מכתבים היינו צריכים עורך'"?

הצחוק שמסביב העיד על כך שלכל אחד מיושבי השולחן יש בעברו פרשיות דומות. צחקו מקרב לב, אף על פי שלגליה נדמה היה שבני החבורה שמעו את הסיפור הזה כבר יותר מפעם אחת.

"בקיצור התחלתי לכתוב, ולענות. הייתי עסוק בזה זמן רב. את השמות צדתי בעליזות מתוך... עמוד מודעות האבל, בתקווה שאיש מהם לא יקרא את המדור. חצי שנה ניהלתי את מדור המכתבים למערכת. נשים קוננו על בעלים בוגדים ופסיכולוג, אני כמובן, ענה להן ברצינות איומה. אנשים התלוננו שהאוטובוס לא עוצר בתחנה והמוסדות, מבעד לעטי ענו להם ברצינות. בקיצור, פיתחתי סכיזופרניה מרתקת, שהבטיחה לי קריירה מזהירה אילמלא, יום אחד עשיתי את הטעות הטבעית ובאותו עתון ממש פרסמתי גם את השאלה וגם את התשובה"...

המקצוע הבא שהיה שמור לדרור, היה כותב תשבצים "באותה תקופה גרתי בחיפה. והוציאו שם עתון מקומי. ביקשו ממני לערוך תשבץ. אני שונא תשבצים ומימי לא מילאתי אותם. אבל, כמעט שנה תמימה חיברתי כל שבוע תשבץ. בלתי אפשרי. גדולי הבלשנים ומומחי פיצוח הקודים לא היו יכולים לתשבץ הארור שלי שהמפתח היחיד אליו היה שגיונות רוחי והוצפה השמורה לאנשים צעירים".

אבל שיאו של הסיפור היה פרשת רחוב בחיפה. "ישבנו כמה עתונאים על ספסל בחיפה וחשבנו מה כותבים, לכל הרוחות. התנועה חלפה על פנינו בנהם עמום של מכוניות שבכלל לא איכפת להם שיושבת כאן חבורה של עתונאים ואין להם אפילו רעיון אחד לרפואה בו ימלאו את עמודי יום המחר. ואז התחלנו להתערב כמה מכוניות עוברות בשעה ברחוב הדו־סטרי. מישהו אמר 1500, אחר אמר 2800. בקיצור למחרת, הופיעה בכל העתונים אותה ידיעה מזהירה ומתריעה בפני אסון של תאונות קטלניות. הידיעה קבעה כי הרחוב הדו־סטרי עמוס בתנועת כלי רכב. נקבנו במספר של 2452. אף פעם אסור לך לנקוב מספר מעוגל, ועומס זה הוא ממש סכנת נפשות. כתוצאה מהכתבות שלנו, התכנסה מועצת העיר בבהילות והחליטה... להפוך את הרחוב לרחוב חד־סטרי כדי למנוע סכנה. עד היום, למרות שעברו כבר עשרות שנים הרחוב נשאר חד־סטרי"...

צחקו בעונג. כידידים היודעים שהדרך היחידה לשמור על חברות אמת, זו יכולתו של כל אחד לצחוק מעצמו. גליה היתה מוקסמת מהמעבר. בתחילת הערב הם היו מתוספסים, תוקפניים. ואילו בסוף הערב הם היו חשופים, צחקו איש איש על עצמו וחיזקו את ידידותם. גליה לא ידעה אם הסיפורים היו בבחינת נסיון להצחיק את הידידים, ולהפוך את הערב למשעשע, או סיפורים אמיתיים. אורי ידע מנסיונו בחקירת עדות שכל סיפור שאתה חוזר ומספר אותו כמה פעמים, הופך לבסוף לסיפור אמיתי. את המיפגש של העתונאים עם הסיפורים סימל יותר מכל סיפורו האחרון של דרור. "זה היה בימים שבהם האוטובוסים כמעט לא היו עוצרים, משום שלא היו תחנות מסודרות. התקנתי שלט של תחנת אוטובוס, וכל פעם, כשהייתי יוצא מהבית הייתי מציב אותו, עולה על האוטובוס, מקפל את השלט ונוסע לדרכי". לאורי היה נדמה שגם בערב הזה, דרור הציב את התמרור והסיפורים עצרו מבלי לדעת שאין זו התחנה הנכונה...

ואולי סוד קיומו של העתון – חשב אורי, נעוץ בדבריו המבריקים של הסופר הצרפתי אנרי דה־מונטרלאן: "רוב האנשים אינם קוראים. הקוראים אינם מבינים. ואילו המבינים אינם זוכרים דבר"...

- יום שלישי, ב' תשרי תשמ"ט — Tuesday September 1988 — **13** — ראש השנה
- יום שני, א' תשרי תשמ"ט — Monday September 1988 — **12** — ראש השנה
- יום ראשון, כ"ט אלול תשמ"ח — Sunday September 1988 — **11** — גשר
- יום שבת, כ"ח אלול תשמ"ח — Saturday September 1988 — **10**
- SEPTEMBER אלול-תשרי
- יום שני, כ"ב תשרי תשמ"ט — Monday October 1988 — **3** — שמחת תורה
- יום רביעי, ג' תשרי תשמ"ט — Wednesday September 1988 — **14** — צום גדליה
- יום ראשון, כ"א תשרי תשמ"ט — Sunday October 1988 — **2** — גשר
- יום חמישי, ד' תשרי תשמ"ט — Thursday September 1988 — **15**
- יום שבת, כ' תשרי תשמ"ט — Saturday October 1988 — **1** — ה' חוה"מ
- OCTOBER תשרי-חשון
- יום שישי, ה' תשרי תשמ"ט — Friday September 1988 — **16**
- יום שבת, ו' תשרי תשמ"ט — Saturday September 1988 — **17**
- יום שישי, י"ט תשרי תשמ"ט — Friday September 1988 — **30** — ד' חוה"מ
- יום ראשון, ז' תשרי תשמ"ט — Sunday September 1988 — **18**
- יום חמישי, י"ח תשרי תשמ"ט — Thursday September 1988 — **29** — ג' חוה"מ
- יום שני, ח' תשרי תשמ"ט — Monday September 1988 — **19**
- יום רביעי, י"ז תשרי תשמ"ט — Wednesday September 1988 — **28** — ב' חוה"מ
- יום שלישי, ט' תשרי תשמ"ט — Tuesday September 1988 — **20**
- יום שלישי, ט"ז תשרי תשמ"ט — Tuesday September 1988 — **27** — א' חוה"מ
- יום רביעי, י' תשרי תשמ"ט — Wednesday September 1988 — **21** — יום כיפור
- יום חמישי, י"א תשרי תשמ"ט — Thursday September 1988 — **22**
- יום שישי, י"ב תשרי תשמ"ט — Friday September 1988 — **23**
- יום שבת, י"ג תשרי תשמ"ט — Saturday September 1988 — **24**
- יום ראשון, י"ד תשרי תשמ"ט — Sunday September 1988 — **25** — גשר
- יום שני, ט"ו תשרי תשמ"ט — Monday September 1988 — **26** — סוכות

רימון טיולים

טיול בחו"ל מיד אחרי אלול

אירופה הקלאסית
איטליה, שוויץ, צרפת, אנגליה. 18 יום.

יציאה:	26.8	2.9	8.9	16.9
חזרה:	14.9	19.9	27.9	4.10
יציאה:	23.9	30.9		
חזרה:	10.10	17.10		

היחלום האירופאי
שוויץ, צרפת, בלגיה, הולנד, אנגליה. 16 יום.

יציאה:	4.9	25.9
חזרה:	19.9	10.10

ניחוח הבלקן
יוגוסלביה, הונגריה, אוסטריה. 15 יום.

יציאה:	4.9	18.9	25.9
חזרה:	18.9	2.10	9.10

אירופה הזהב
איטליה, שוויץ, צרפת. 14 יום.

יציאה:	29.8	8.9	18.9	23.9	30.9
חזרה:	11.9	22.9	2.10	6.10	13.10

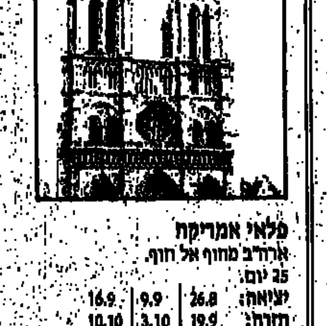

אינטרמצו באיטליה
איטליה, סאן מרינו. 10 ימים.

יציאה:	7.9	14.9	22.9	25.9	28.9
חזרה:	16.9	23.9	2.10	4.10	7.10

פלאי אמריקה
ארה"ב מחוף אל חוף. 25 יום.

יציאה:	26.8	9.9	16.9
חזרה:	19.9	3.10	10.10

הקצפת של אירופה
צרפת, בלגיה, הולנד, אנגליה. 12 יום.

יציאה:	8.9	29.9
חזרה:	19.9	10.10

פריס ולונדון
צרפת, אנגליה. 9 ימים.

יציאה:	19.9	25.9
חזרה:	27.9	4.10

קסמי אירופה
איטליה, שוויץ. 12 יום.

יציאה:	7.9	22.9
חזרה:	19.9	3.10

הבירות הזוהרות
איטליה, צרפת, אנגליה. 14 יום.

יציאה:	15.9	22.9
חזרה:	28.9	5.10

לפני שתספיקו לומר "אלול בא תשרי חודש חגים".
הביטו בלוח השנה וראו כי "חג הגשר" יהיה פופולארי מאוד השנה.
כמעט ואין עובדים והכל נדחה ל"אחרי החגים".

זה הזמן המתאים ביותר לחופשה וטיול בחו"ל.

עלי שלכת בפריז... אפנה חדשה בלונדון... ומזג אויר משגע באיטליה, הכל במחירי טיסה ושרותי קרקע במחירים מוזלים של אחרי הקיץ.

רימון טיולים מציעה לכם מבחר טיולים נפלאים במסלולים מרתקים עם המלווים הטובים והמנוסים ביותר.

חוברת צבעונית
פרטים והרשמה
בכל משרדי הנסיעות

רימון טיולים-אתך לאורך כל הדרך

אלעזר פרסומאים

בן־גוריון, אהובי

(המשך מעמוד 20)
התשכחות, הזכרת שמך לעניין ושלא לעניין – טעם של חנופה, פרסומת פרובינציאלית, היו בכל אלה... את כבודך יורידו, וכבוד המפלגה יעפרו בעפר". המסר החבוי בהטפה: רק אני האוהבת דורשת טובתך באמת.

שוב אביב, סוף המלחמה, סוף – בינתיים – לאהבה. בחודש מארס קנאה, ואכזבה. "וכי אכחד? קינאתי הערב. קינאת אשה אוכלת בכשר הלב, מרתיחה דמה". במי קינאה רבקה, אינה אומרת. אולי באותה אשה אשר תצליח במקום בו נכשלה. "פריחת סתיו זו שלך, מה רציתי לדלות פניניה, לחוות בסער אמיריה, לחוש אותה כגן רדום בליל חם. ולא שעה אלי הגורל, ולא שעה אליך".

רבקה מתחילה להתכונן לנסיעתה לדרום־אמריקה. היא פונה לבן־גוריון ב־30.04.1949, להפציר בו שיכין לה איגרת מטעמו ליהודי אמריקה הלטינית אליהם היא נוסעת. היא כותבת: "לא הייתי רוצה לצאת את ישראל ולא שעית לבקשתי זו. לא הרביתי בקש ממך". האם נסעה בניגוד לרצונה, הוגלתה?

רבקה גוערת בי על השערתי זו כי האמת הפוכה. בן־גוריון הפציר בה שלא תעזוב, היא נאבקה בקשר המשעבד, ובחרה לצאת מן הארץ. פתאום מתהפך כאילו זכרונה של רבקה: "נו כן, בוודאי, בן־גוריון ידע כי איש לא יוכל להאדיר את שמו בחוץ לארץ כמוני."

האם הגיב בן־גוריון למכתביה? "בעקיפין, בעקיפין". היה פוגש בה בסומבי ומפטיר: קיבלתי מכתבך.

בזאת לא סיימה רבקה לכתוב. עוד פעם אחת כתבה לו, מכתב אחרון לפני צאתו לגלות בשדה בוקר. רבקה היתה כבר אלמנה: "קרועה בין רגשות סותרים, יצאתי אל קרירות הליל. ידעתי כי השארתי בביתו אדם בודד, צמא לאהבה, בשל לאהבה יותר מבכל תקופה אחרת של חייו... גם אני חיה ללא אהבה. כמובן הבנים, הם משיבים לי רעות וחיבה. אך הולכים בדרכם, גברים צעירים ונאים. אני בודדה. מתחפרת בספרות, באמנות, מחפשת סיפוקי בבמה... עדיין יש בכך משום הוויה רעננה בשבילי. אחת לכמה שנים אנו נפגשים. פגישה קטועה, כלואה. היא נדמית לי באורח חוזר לרוח ברמץ דעוך שאינו הופך לעפר... אולי כך נגזר על שנינו עד הסוף".

אלה מכתביה של רבקה לדור, אך בדיבור בעל־פה אוהבת רבקה לזכור כיצד ניבאה את נפילתו על־פי "המשתה" של אפלטון. כזכור, אהבה לרדת לים ופעם בדרכה אל הים קרא לה בן־גוריון אליו ונתן לה את "המשתה", כדי שתקרא בספר המופלא בזמן השיזוף. "קראתי את 'המשתה', וראיתי לפתע מבעד למסופר שם את גורלו של בן־גוריון ליפול בשל אהבתו לצעירים. הרי ב'המשתה' מדובר על המבוגרים ההופכים את הצעירים למאהביהם. את מבינה, בן־גוריון חמד את הצעירים האלה, את משה דיין, את שמעון פרס, לא במובן של יחסים אסורים כמובן. הוא חמד בהם את הכובשים הצעירים של ממלכת ישראל. ומשום כך רצו אנשי 'הגוש', הזקנים, גולדה, נמיר, זיאמה ארן, בנפילתו.

"אני מעולם לא הייתי שליטה של שום דבר. להיות שליט הארץ – זהו שיעבוד. אחר־כך כבר אינך יכול להיפרד. הם לא היו אנשי רוח, אנשי מפא"י. הם היו פרובינציאליים, יהודים מעיירות קטנות, שנעשו פתאום אדוני הארץ. מובן שהיה חבל להם לוותר. כן, גם אחרי בן־גוריון הלכה העיירה הקטנה. הפרובינציה היתה הוויתור".

רבקה שוקעת בהרהורים, אולי על חייה האסתטיים, הלא משועבדים, ועל חייהם האידיאולוגיים, תאבי השלטון. "כולם מתו. הם מתו לפני. אני נקיה מתאוותיהם. אני זוכרת את התחסדות של בבה אידלסון ושל יתר אנשי הגוש, כאשר חזר בן־גוריון בשנת 1934 מלונדון עם הסכם ז'בוטינסקי. הם פרצו את ההסכם, ובכך החמיצו הזדמנות הסטורית לאיחוד הכוחות, כגון איש הרוח והאריסטוקרט הזה, ז'בוטינסקי, לבין המדינאי, בן־גוריון. זהו מעשה בלתי נסלח. והכל בשל שינאתם הקטנונית לרוויזיוניסטים. אילו היה מתקיים ההסכם, היה עומד היישוב כולו נגד המרד הערבי, אנגליה היתה פותחת אולי את שעריה לפני אושוויץ, הרי ז'בוטינסקי זרק אז את סיסמאת ה'אקסודוס' של יהודי פולין. תארי לך, עוד מיליון יהודים במדינתנו. היתה אינתיפאדה? אני זוכרת כי בבה נאנחה אז מרה ואמרה כי לא תוכל לסלוח לרוויזיוניסטים, היא מתאבלת על רצח ארלוזורוב. היא התאבלה עליו כמוך".

ביומן המלחמה של בן־גוריון מופיעה רבקה כצנלסון רק פעם אחת, ב־21.03.1948. בן־גוריון כותב על הכוונה להקים עיתון ערב למפא"י. אליעזר ליבנה, העורך המיועד, מציע את רבקה כצנלסון למזכירות העיתון. "זיאמה מתנגד". "זיאמה ארן אמר לי פעם: אני אתלה אותך ברגליים. הם לא סלחו לי שפירסמתי מודעת אבל על דב גרונר לאחר שנתלה על־ידי הבריטים. אני ערכתי אז את 'בטרם' בעת שאליעזר ליבנה שהה בלונדון. קראו אותי לבירור במפלגה. כיצד זה שאני מפרסמת מודעה כזו בעיתון הסוכנות וההסתדרות. עמדתי והיתממתי בפני בבה וגולדה – הבורות האלה. אמרתי להן: בבה, גולדה, אינכן יודעות? דב גרונר הוא הרוג מלכות, ואין עניינים מפלגתיים במקום שבו יש הרוג מלכות. הן לא הבינו מה אני סחה, מעולם לא ידעו דבר ביהדות, מיהו רבי עקיבא, מיהם הרומאים. הן נאלצו להעמיד פנים של מבינות כדי לא להסגיר את בורותן.

"גולדה שנאה אותי. היא ראתה בי נונקומפורמיסטית, וודאי ידעה על הקשר שלי עם בן־גוריון. הנשים במפלגה לא אהבו אותי. בעיניהן הייתי מין צצקע בלבוש צועני: עגילים, ליפסטיק, מכנסיים. כאשר רחל שזר הכניסה אותי ל'דבר הפועלת' בבה צעקה: מה את מכניסה את הפצצה הזאת הנה? בבה פיטרה אותי לבסוף. זה היה אחרי שהצטרפתי לתנועת ארץ ישראל השלמה, אחרי מלחמת ששת הימים".

מה נותר מאהבתה של רבקה כצנלסון לבן־גוריון? נותרה אהבתה הארוטית, היא אומרת, לארץ ישראל, שהרי גם הוא אהב אותה באופן ארוטי. מתוך סובלימציה כזו שהיתה נחוצה לו, היא אומרת. "הו, אני הכרתי אותו ילדתי, פעם הוא אמר לי: רבקה, הבטיחי שלא תכתבי ספר עלי. את מכירה אותי טוב מדי".

אלף רשימות כתבה רבקה כצנלסון ואלפיים מכתבים, היא אומרת. היא התכתבה עם גדולי המדינאים והאמנים. הנה מכתבי זלדה ואבא קובנר ואסתר ראב, שמואל תמיר וסוזי אבן, רחל בן צבי ושמעון הלקין, וכך בלי סוף. ציירו אותה יצחק פרנקל, לבנון, רומנו; פיסלו אותה חנה אורלוף, בתיה לישינסקי. דמויות וחוויות נכנסו ויצאו, ייפו את חייה. הם התמונה, היא המסגרת. אלה גבולות יומרתה.

היא חייתה על פי מידותיה: הערצת היופי והאמנות, סיפוקים מידיים, תענוגות. "כל חיי הלכתי בין הטיפות. לא עמסתי על עצמי עול כבד. איך להגיד לך, הגוף הפנימי שלי קליל. איני לוקחת דברים ברצינות. אלי, בני הבכור אמר לי פעם: אמא, את בוזזת את חייך. את כגפן פוריה שלא נגזמה בזמן... את משתרעת לרוחב אך אבד לך גובה. עם כשרונותיך, יכולתך, הופעתך, יכולת להגיע רחוק יותר. ואני נלחמת לומר: מימשתי את עצמי. בימי חיי פגשתי אינסוף אנשים. נסעתי בלי סוף בעולם לבדי. הייתי חיים עשירים, צבעוניים, דינמיים".

"צבעוני, זה משמעותי?" אני שואלת. "בוודאי" משיבה רבקה כצנלסון, "צבעוני זה משמעותי".

חיים אלה ולא אחרים בחרה רבקה כצנלסון לחיות, וורדי בר ולא וורדים חיים בחרה לגדל. בכוח תודעתה הבוחרת מעניקה רבקה כצנלסון ערך מוסרי לחיי היופי והעונג שלה. יום יבוא ותצא אל עולם שכולו טוב נושאת זכרונות שאינם אוויר אלא אש.

שרית פוקס

מלחמת שחרור

(המשך מעמוד 13)
שמו ומספרו באירגון'. התובע ענה: אני לא אמרתי שהוא חבר בפת"ח אלא בתנועה שהיא קרש־קפיצה לשם. ואז תמר אמרה לו – 'הרי השביבה הוצאה מחוץ לחוק רק באפריל השנה, ומאהר נעצר במרץ'.

"השופט שאל מה יש לתובע לומר, וזה ענה שהמידע בידיו הוא קצר וטלפוני והוא מניח שיש חומר חסוי".

תמר: "הטיעון הראשון שלי היה – זה בית משפט. לפני חודש נעשה שינוי בחוק, וועדת העירעורים שבכוחה היה רק להמליץ על שחרור עציר מנהלי, הוחלפה בשופט משפטן בעל כוח הכרעה. כלומר, שופט משפטן שמונה לפי צו מכוח הוראות הבטחון. כל ההליכים המעוגנים באותו צו חלים גם פה, כולל דיני ראיות. לכן לא יתכן שהראיות תהיינה חסויות באופן אוטומטי. זה מצב הגובל בפארסה.

"התובע טען, כמובן, שזאת לא היתה כוונת התיקון, והשופט דחה את הטיעון שלי. מי שחשב שהתיקון בחוק הוא התקדמות, לא היה אלא נאיבי, ולא הבין מה שקורה בפועל. מי שרוצה לעצור באופן מנהלי אינו יכול להרשות לעצמו את המותרות של הצגה משפטית, של הליך משפטי סביר ומינימלי, ואז מנסים להתכסות בטלית כשרה".

יצחק פסח העיד. סיפר על הידידות, על האמון, על הנאמנות. "אם רק הייתי חושד שהוא חושב להזיק למדינה לא הייתי בא להגן עליו", אמר לשופט. והשופט שאל אותו, זה נכון מה שנכתב בעיתון? ויצחק ענה: כן. והשופט אמר: אני מאוד מעריך את מה שעשית עבורו. וביקש לדחות את החלטתו לשבוע כדי לשקול את העניין.

יצחק: "בדרך לאנסאר לדיון הייתי מושפע מאווירת הקסאות נגד כל מה שקורה שם. כשראיתי את המבנה העלוב הזה חששתי שייתקיים משפט כנוסח הק.ג.ב., אבל החששות שלי התבדו. היה משפט הוגן וקורקטי, בדיוק כזה שציפיתי לו בסתר לבי".

לדעתך כל העצירים המנהליים זוכים לבזה יחס הוגן וקורקטי?

"האמת שחשבתי רק על מאהר. אני מעדיף להתעלם מהבעיה".

בכל זאת, לא מטריד אותך?

"לא".

מאהר: "רציתי להשתחרר באותו רגע, וכששמעתי שהשופט דוחה את החלטתו, התחלתי לדאוג. עבר שבוע, עברו שבועיים, ולא שמעתי שום דבר. אמרתי זהו, אין סיכוי. בתחילת השבוע השלישי הגיע חייל באמצע הלילה ואמר: מספר 2080 משתחרר מחר. התחילו לחבק את הבחור הזה. היה לי נאחס. ניגשתי לחייל ושאלתי אותו מה איתי ופתאום אני מסתכל בנייר ואני רואה שזה לא 2080, אלא המספר שלי – 2089. הוא התבלבל. ואז כולם נישקו אותי. התרגשתי כל־כך. כל הלילה לא ישנתי. הגיעו הרבה אנשים שביקשו שלא אשכח למסור דרישת שלום למשפחות, כל אחד ביקש משהו.

"בבוקר קמתי מוקדם, התגלחתי וחיכיתי לחייל שבא בעשר. החייל הגיע בעשר, עלינו לטיולית, ובמכונית של אח של אחד העצירים שחיכה לו, הגעתי הביתה, לחאריגנס. כולם עמדו ליד הדלת וחיכו לי. ואמא אמרה: לא היכרתי אותך, וחיבקה אותי כאילו הייתי עצור עשרים שנה. קשה לתאר. הפסקה. השיחזור הזה מעלה את הדמעות. "אחרי שנחתי שעה הביאו לי אוכל אבל לא יכולתי לאכול. לא היה לי תיאבון, חשבתי על כל אלה שנשארו שם וחלקם, אני בטוח, לא אשמים כמוני".

מאהר, אם יצחק לא היה מתערב היית משתחרר לאחר שלושת החודשים?

"לא. לא הייתי יוצא. אפילו אם הייתי מביא בוס ערבי לא היה מספיק, בגלל שהוא יהודי זה עזר".

ואיך אתה מרגיש עם זה?

שתיקה. מסמך ישראלי, נכון ליולי 1988.

מיכל קפרא ועמי גברי

חיים ואוהבים

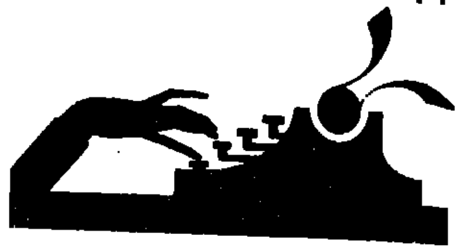

קטעים אמריקנים

לוס־אנג'לס

נאנסי רייגן ופאט ניכסון – כמה ששתי רעיות הנשיא הללו דומות זו לזו. ממש לא להאמין. האמנם בוראים את נשות הנשיאים מחומרים זהים? והרי לפעמים אני מתקשה להבחין בין זו שעל המסך – לבין זו שבזכרוני. אותה תסרוקת, בה כל תלתל מונח על מקומו וכל שערה ממושמעת נקצווה השייכת לה. לשתיהן תסרוקת של ספרית צמודה הנלווית למסעות הנשיא ורעייתו. אותה הבעה של נחישות על הפנים המתוחים. אותו סנטר חזק ועיקש וחסר פרופורציה ביחס לפנים הזעירות. אותו חיוך מבוקר, המופיע כהבזק ונעלם מבלי להותיר סימן. אותה אמביציה להביא את הבעל לבית הלבן ולגונן עליו שם. האחת, פאט ניכסון, סיימה רע. השניה, כך יש להניח, תרד מעל הבמה עוד בטרם יתרבו הבזיונות בבית הלבן.

ועתה שואלים אותי איך זה אצלנו. אני מספרת על שני הסגנונות השונים של שולמית שמיר ושל סוניה פרס. האחת – שותפה פעילה. נילווית לבעלה. השניה – עומדת על זכותה לחיים פרטיים. נשארת בצל מתוך בחירה. ואז אומרים לי: זה רעיון. הלוואי שגם נשותיהם של רייגן וגורבצ'וב היו נשארות בבית וחוסכות מאתנו הרבה רגעים לא נעימים... המתח הזה בין שתיהן, והעויינות. נו, באמת, מי צריך את זה.

גם אתה, קאבט...

האיש על המסך הקטן המגיש פרסומת למאכל כלשהו נראה לי מוכר. לא. אני לא מאמינה. לא יכול להיות: דיק קאבט, המראיין הסופר־אינטליגנטי מהטלוויזיה הציבורית חינוכית, זה שכאשר לא נמצא לתוכנית הראיונות שלו נותן־חסות משום שהיא היתה אנינה מדי – הלכה האינטליגנציה של ניו־יורק וגייסה לתוכנית הזו תרומות מיוחדות. והוא עתה ממליץ על מזון קפוא... נו, טוב. אבל גם טל ברודי הלאומי מפרסם מיץ. איכשהו צריך לשלם את חשבון הסופרמרקט והחשמל.

הפסק לגנוב

דף צהוב מוצמד לעתון הבוקר היומי "לוס־אנג'לס טיימס" המחולק בפתחי הבתים, ולשונו: "העתון הזה מיועד למנוי של 'לוס־אנג'לס טיימס'. כל הנוטל גליון זה ללא רשותו של המנוי – מואשם בגנבה קטנה לפי חוק עונשין זה וזה והוא עלול להיענש בשישה חדשי מאסר וקנס של מליון דולר. הגליון הזה שייך אך ורק לדירה מס' 2".

כך. חד וחלק. ואולי זה רעיון למחלקת ההפצה של עתון בוקר בבניינים מסויימים אצלנו, שם חומדים אותו שכנים משכימי־קום?

כל אחד קונה פוטנציאלי

סיור שוטטות ביום א' ברודיאו דרייב. מרבית החנויות סגורות, אבל גם הצצה בחלונות הראווה של נינה ריצ'י, שאנל, ג'ורג'יו, גוצ'י וכל יתר החבר'ה המשכילים להוציא זהב מעשירי העיר העשירה ביותר בתבל – מספקת את תאוות הקניה שלי.

הגלריות, לעומת זאת, פתוחות. כל אחת מהן – חגיגה לעיניים. שמות שלא שמעתי. אמנים אמריקנים העלולים לסבול ממינון יתר של יחסי־ציבור, לפי כל מה שהרעיפו עלי בכתב ובעל פה דקות מספר לאחר סיור בכל גלריה. שם, מתברר, מתייחסים לכל מבקר־תייר כאל קונה פוטנציאלי, שהרי בעיר הזו לעולם אין לדעת. יכול אדם להסתובב בגופיה, בג'ינס קרוע ושיער פרוע ולדפוק במשך חמש דקות קניה אמנותית של מאה אלף־דולר. ולכן מצווים כל המוכרים, הניראים כתערובת של ג'יגולו ומרצה לאמנות, לגלות עניין בכל מי שנכנס לגלריה.

מה שמזכיר לי כמה גבירות תל־אביביות שהחליטו לעבוד בגלריות כתרופה נגד תסמונת הקן המתרוקן והבעל המתפרפר. ואז הן לובשות את שמלת השבת של חנה'לה, מתאפרות בצבעי מלחמה, והולכות לעבודה. ושם הן יושבות, ויושבות, ויושבות... לפעמים הן גם מברכות אותך בשלום בבואך.

נאנסי רייגן

פאט ניכסון

המתנה הכי־הכי

יוני הוא חודש החתונות. הזדמנויות לבתי כלבו לפרסם ספר ובו הצעות למתנות נישואין ולא מן הסוג של מערכת קפה מקרמיקה, תרמוס למים חמים, או סיפולוקס (זוכרים?). כאן הדמיון משתולל על חשבון הכיס: עבודת אמנות קיטשית של פסלון בצורת לב ובו מוטבעת תמונת החתן־כלה; מגש שולחן לארוחת בוקר זוגית במיטה; מערכת צלחות פרחוניות להן מותאמות מפיות רקומות בדוגמה פרחונית זהה; סלסלת קש דמויית לב המכילה סרט וידאו של החתונה (מתנת הנותן), מסרטת וידאו ומכשיר הקרנה וכל מיני מסגרות אמנותיות לתצלומים מן האירוע. המתנה הנ"ל העולה אלפים־אלפים – מוגשת בסל נצרים הכי פשוט עטוי חינומה.

המתנה הכי־הכי היא מערכת סכו"ם לארבעה אנשים מצופה זהב 14 קאראט ויהלומים. המחיר, כצפוי: 20 אלף דולר.

3000 פיסות "פאזל"

בפגישות עם יורדים אותם לא ראיתי 20 וגם 30 שנה, אני חשה לרגעים כאילו נכנסתי לחדר ובו פזורות על הרצפה 3000 פיסות של "פאזל" ענק הקרוי ארץ ישראל של שנות ה־60 וה־50 וגם ה־40, ואני מנסה במאמץ לאחות אותן. לפעמים זכרוני מתעתע, אך הם באים ועוזרים לי. כי אצלם העבר הישראלי חי בבהירות רבה יותר מאשר אצלי. אצלם בזכרון נשתמרה תמונת ישראל שככל שחולפות השנים היא מצוחצחת וברה יותר.

מופרעויות

החודש כאילו נדברו ביניהם אנשי ה"טוק שו" (תוכניות הראיונות) בכמה ערוצי טלוויזיה; ו"גילוי עריות" היה שם המשחק שלהם. מראיינים רבים עסקו בנושא זה שעד כה היה חסוי למדי. המרואיינים היו הקורבנות, ובצידם המומחים. הקורבנות, בגיל 20 ו־30, קרויים survivours, אלה ששרדו, כשהכוונה למי שנותרו לפליטה אחרי האירוע האיום והמתמשך של עינוי סקסואלי.

המספר המדהים עליו דיברו שם, כי אחת מכל ארבע משפחות אמריקניות סבלה מגילוי עריות, נשמע תחילה כבלתי מתקבל על הדעת. אבל כך היה גם כאשר העלה לראשונה נושא הנשים המוכות, בעולם ובישראל. מי האמין שהתופעה כה מושרשת ורחבת מימדים?

באחת מהתוכניות העוסקות בגילוי עריות מופיעה עורכת־דין בתפקיד כפול: היא הקורבן, שעכשיו, אחרי 25 שנה, תובעת למשפט את אביה שהתעלל בה, והיא גם מעניקה ייעוץ משפטי למי שסבל מן התופעה ועתה רוצה לתבוע את מי שפגע בו. הקורבנות הן בעיקר בנות שעונו במשך שנים על ידי אבות, במקרים רבים אבות חורגים. אבל מובא גם גבר המספר על גילוי עריות מצד אביו ואחיו. משהו נורא.

נשאלת השאלה המשפטית: איך אפשר להוכיח בבית־המשפט משהו הקשור באירוע מלפני 25 שנה? והתשובה: באמצעות המצב הנפשי הנוכחי בו נמצא הקרבן, מצב שהוא סימפטומטי לגילוי עריות בעבר הרחוק.

נושא אחר שעדיין אינו יורד כאן מסדר היום הוא עניין ההטרדה המינית במקום העבודה, כאשר חוזרים ואומרים לך אם את מוטרדת, אימרי לו "לא" – והגישי תלונה.

ועתה יכולים להתלונן גם האנשים שאינם שותפים להטרדה המינית אלא שהתופעה המתרחשת נוכח עיניהם מפריעה להם. אני מתחילה לחשוב שהגזימו בעניין.

תמר אבידר

אסטרולוגיה

רוצה להתפתח

אני רוצה להתפתח מבחינה אמנותית ולכתוב, אך משום מה, יש לי כל פעם בעיות ועיכובים שלא בשליטתי, כמו בעיות פרנסה. פשוט לא הולך לי לבטא את עצמי בכתב. לכן אני גם לא מתקדם בחיים וממש תקוע! מתי זה יפסק וסוף־סוף אתפתח ואתקדם?

נ.ש. (השם, הכתובת, תאריך ושעת הלידה של הקורא שמורים במערכת).

בהורוסקופ שלך בולט נתון בסיסי שכנראה מקשה על התקדמותך בחיים: באופייך קיימים שני צדדים סותרים, שני "אני" מנוגדים. ה"אני" החולם, המדמיין, היצירתי, השואף להמריא ולברוח מהמציאות האפורה והמגבילה, ובצידו ה"אני" האחראי, ה"מבוייית", הנצמד למציאות ולמקובלות ופוחד להתנתק מהם.

בעייתך מתמקדת בכך שאתה מתקשה להביא את שני חלקי אישיותך לידי שיתוף פעולה ואיזון הדדי, וכתוצאה מכך הם מצויים במאבק מתמיד. האנרגיה שלך מתפצלת לשני כיוונים. היות שאתה מתקשה להזרים כמות מספקת של אנרגיה הן לחיי היום־יום והן לתחום היצירה – אינך מצליח לא בזה ולא בזה. מכאן התחושה שאתה "תקוע".

עליך להחליט על סדר עדיפויות ולהשקיע את מרבית מרצך בנושא העדיף. לדעתי, עליך לתת לעניין הפרנסה עדיפות ראשונה ולהשקיע את רוב מרצך בעבודה – גם אם זו אינה "יצירתית" דייה ואינה עונה על ציפיותיך.

בשעות הפנאי אתה יכול לשקוד על פיתוח אישיותך וכשרונותיך: אתה יכול להשתתף בסדנאות לפיתוח המודעות, ועל־ידי הגברת המודעות תשיג שליטה מלאה יותר ב"כוחות" הפועלים בקרבך, דבר שיקדם גם את יצירתך.

בד בבד הקדש מעט זמן גם ליצירה. התנסה גם ביצירה לא מילולית (ציור, תכשיטנות וכד'). אשר לכתיבה – רשום רעיונות, קטעי מחשבות – כל העולה על רוחך (אל תנסה לכתוב יצירת מופת). אם תעשה זאת בעקביות ובשיטתיות, הרי שעם הזמן ייקל עליך יותר להתבטא בכתב, ותפתח מיומנות ללא מאמץ מיותר וללא תחושת תסכול.

אך כל עוד לא תוכיח ותבסס את עצמך בתחום המעשי – יקשה עליך להגיע לאותה רגיעה ושלמות פנימית שיאפשרו לך ליצור. התפתחותך דורשת השקעה עקבית וסבלנות; אך סבלנות אינה נמנית על תכונותיך הבולטות. הבחירה היא שלך. אם תשקיע בצורה ובמידה הנכונה – תזכה להתקדמות של ממש.

במדור זה עונה האסטרולוגית רות אלי למיקבע (המועלה בגורל) שאלות אישיות של קוראי "סופשבוע" בתחומים שונים. קוראים מעוניינים מוזמנים לשלוח שאלות מודפסות במכונת־כתיבה או בכתב־יד ברור על צידו האחד של הנייר בלבד, לכתובת: רות אלי, מערכת "סופשבוע", "מעריב", ת.ד. 20010 תל־אביב, מיקוד 61200. לשאלות יש לצרף את תאריך הלידה המדוייק של השואל/ת: שנה, יום ושעה, וכן את מקום הלידה.

בין מכתבי הפונים תיערך הגרלה, ומדי פעם יתפרסמו המכתבים שעלו בגורל בצירוף תשובת האסטרולוגית. המערכת תכבד בקשות קוראים שלא לפרסם שמות ופרטים מזהים אחרים.

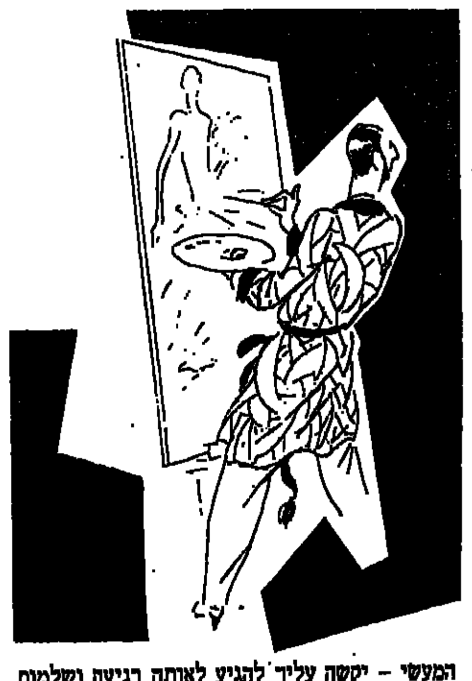

מה ומי

אבקש לדעת איזה עיסוקים יתאימו לי ובאלו תחומים. כמו כן, יש לי חברה שאני תוהה האם נוכל להתאים אחד לשנייה כזוג נשוי. אשמח לדעת על כושר ההתאמה בינינו, בהווה ובעתיד.

ר.ג. (השם, הכתובת, תאריך ושעת הלידה של הקורא וחברתו שמורים במערכת).

התברכת במגוון של כשרונות, ולכן אני מציעה לך לסמוך על נטיות לבך בעניין העיסוק שתפנה אליו. יחד עם זאת רצוי שיתקיימו מספר תנאים לגבי המקצוע שתבחר בו: 1. אתה טיפוס שאפתן, ולכן רצוי שיהיה זה תחום בו יהיו לך אפשרויות קידום ריאליות. 2. יש לך צורך בחופש ובשליטה, ולכן מומלץ שתהיה עצמאי בעבודתך. 3. אתה זקוק להיזון חוזר מתמיד, כך שרצוי שעבודתך תתבסס על מגע אישי רצוף עם בני אדם... מה גם שאתה יודע למצוא חן ולהפיק את המירב מקסמיך האישיים. 4. חשוב לך להיות מיוחד, יוצא דופן ולבלוט מעל לחתך האנושי הכללי, וגם נטייה זו כדאי שתבוא לידי ביטוי קונסטרוקטיבי בתחום עבודתך.

אתה יכול למצוא את מקומך במקצועות כמו רפואה, פסיכולוגיה או משפטים, פרסום, ניהול או פוליטיקה – ולחילופין – במקצוע הכרוך בעיצוב, תחום שיביא לידי ביטוי את החוש האסתטי שלך.

באשר לחברתך – היא מקסימה, חיננית ונשית וקל להבחין במקור המשיכה שביניכם. אך מאחורי הקלילות החיצונית שלה מסתתרת מידה לא קטנה של תובענות רגשית וציפיות גבוהות. בן זוג שלא יעמוד בציפיות אלה – עלול למצוא עצמו בבעיה.

שים לב לסימנים המרמזים על קיום הבעיה: האם חברתך נוטה להיפגע, והאם היא משתמשת בפגיעותה ככמכשיר לשכנע אותך לעשות את רצונה? האם היא מתעקשת על קטנות (גם אם היא עושה זאת בחן רב), עד כדי כך שקל לך לוותר לה?

אם התשובה לשאלות אלה היא "כן" – קח בחשבון שהבעיות המרומזות, בשלב זה של יחסיכם, עלולות לצמוח עם הזמן, וסבלנותך עלולה לפקוע בהתאם... בעיקר לאור העובדה, ששניכם עקשנים לא קטנים.

אם הבעייה אכן קיימת – כדאי לטפל בה עוד לפני נישואיכם.

רות אלי

תחזית לשבוע שבין 22 ל־28 ביולי

אריה
(23 ביולי עד 22 באוגוסט)
בחודשים הקרובים אתם עתידים לפגוש אנשים חדשים שישחקו תפקיד חשוב בחייכם. תכונות המנהיגות שלכם בולטות עתה במיוחד. בעיה במישור הביתי תגיע השבוע לכלל פתרון. זה זמן טוב לפעילות מחשבתית.

בתולה
(23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
האינטרסים בתחום העסקים מקבלים עכשיו תנופה משמעותית, אם כי עלול להיווצר חיכוך עם מישהו בנושא כספי מסויים. זה זמן טוב ליצירתיות, לנסיעות ולרומנטיקה. כדאי להשתתף בפעילות קבוצתית.

מאזניים
(23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
אתם עשויים לזכות השבוע בכרטיס־טיסה או לקנות משהו חדש לבית. מקורות חדשים להכנסה מתגלים בימים אלה. חיי החברה שלכם בסימן עלייה. בתחום הקריירה, יש לכם עכשיו רעיונות חדשים ומוצלחים.

עקרב
(23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
אתם לחוצים מדי, בעיקר בבקרים, והדבר עלול להיות בעוכריכם. בתחום העסקי נמתח עכשיו מעגל חשוב. זה זמן טוב לפעילות תרבותית – קונצרטים, מחזות וסרטים. ביחסים עם החותנים תגיעו השבוע להבנה.

קשת
(22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
השבוע אתם מרבים לחשוב, ותצליחו להגיע לשורשה של בעיה מסויימת. זוגות עשויים לתכנן עכשיו חופשה משותפת. בתחום הפיננסי כדאי להסתמך עתה על החושים. בזירה החברתית המצב די מבלבל.

גדי
(22 בדצמבר עד 19 בינואר)
אתם נהנים בימים אלה משהיה במחיצת חברים, וצפויות הרבה שיחות מעניינות. זה זמן טוב לענייני שותפויות, ואתם מצליחים להרשים את הבאים אתכם במגע. בתחום הכספי צפויה הזדמנות פז.

דלי
(20 בינואר עד 18 בפברואר)
אין זה הזמן לשלב עסקים עם בילויים, אך השבוע יהיו לכם הרבה רעיונות לגבי שיפור מעמדכם וההכנסה שלכם. עם זאת, הישמרו מנטייתכם לבזבוזים. בין שותפים ישררו הבנה והרמוניה, שיימשכו גם בעתיד.

דגים
(19 בפברואר עד 20 במארס)
אתם נכנסים לתקופה בה תוכלו להתגאות בעבודה שאתם עושים. חברים המתגוררים במקום רחוק ימלאו עכשיו תפקיד חשוב יותר בחייכם. נסיעה או טיול יביאו לכם תועלת. אין זה זמן טוב לארח אנשים בבית.

טלה
(21 במארס עד 19 באפריל)
בימים אלה תקבלו החלטות חשובות בתחום הביתי. הניחו להגיון ולחוש המעשי לגבור על הרגשות. זה זמן טוב לקיום שיחות מעמיקות עם בני הבית. ייתכן שתצטרכו לשקול שינויים בתוכנית להשקעה.

שור
(20 באפריל עד 20 במאי)
שותפים רואים עתה עין־בעין בקשר למשאים חשובים, אך עלולים להתגלע חילוקי דעות בעניין הקשור לקניה משותפת. בתחום הביתי צפויות התפתחויות חשובות. בשורות טובות יגיעו בטלפון או במכתב.

תאומים
(21 במאי עד 20 ביוני)
תקופה של מזל מתחילה השבוע. צפו להרבה נסיעות וטיולים בחודש הקרוב. השראה חדשה תביא להשלמת פרוייקט שהעסיק אתכם באחרונה. זה זמן טוב לעסוק בקניה ובמכירה, וכן בהתכתבות.

סרטן
(21 ביוני עד 22 ביולי)
השבוע תזכו לקבל סיוע כספי, שיועיל לכם להגשמת מטרתכם. אספנים עשויים למצוא פריט מיוחד מאוד, שיגרום להם נחת. זה זמן טוב לרומנטיקה ולבילויים, אתם במצב־רוח מרומם וחברותי.

מבצע
ברהיטי רון - ניר צבי
שייט באונית הפאר - פרינססה
ללא הגרלה

(מיום חמישי עד יום ראשון — כולל 3 ארוחות ביום.
כולל סיור מאורגן באוטובוס. באוניה קזינו מפואר, מופעים,
חנויות פטורות ממכס ועוד...)

אפשרות ל־24 תשלומים לא צמודים מעל 3,000 ש"ח בריבית 2.78%
אפשרות ל־12 תשלומים באמצעות כרטיסי אשראי ויזה עדיף וישראכרט גמיש

המבצע - לכל הקונה:
- מזרון זוגי סופר־סילי פוסטרופדי
- או מיטת בסיס זוגית סילי פוסטרופדית.
- או חדר שינה מושלם
- או מערכת ישיבה לסלון (ספה תלת מושבית, ספה דו מושבית וכורסא)
- או ספת נוער כפולה עם מזרוני קפיצים
- או חדר ילדים מושלם

מבצעים נוספים והנחות

שולחן מחשב עם מדף נשלף החל מ־ 69.— ש"ח
כסאות תלמיד מסתובבים החל מ־ 99.— ש"ח
שולחנות כתיבה עם מגירות החל מ־ 199.— ש"ח
מזרון קפיצי אורטופדי 140×190 החל מ־ 299.— ש"ח
מערכת ישיבה בדמוי עור 3+2+1 החל מ־ 1,999.— ש"ח
מערכת ישיבה בעור 3+2+1 החל מ־ 3,999.— ש"ח

השולחן החכם

חדר ילדים

חדר שינה

החלה מכירת סוף העונה של ריהוט מרפסת וגן
פתוח במוצ"ש עד 23.00 חניה בשפע
המכירה במפעל בניר־צבי
א', ב', ד', ה' מ־8.00 עד 19.00
יום ג' עד 21.00
יום ו' 8.00 עד 14.00

★ פטור ממע"מ לעולים חדשים ★ המלאי מוגבל

רהיטי "רון" בע"מ, מושב ניר צבי (מול צריפין) 08-229546 08-240540
אנו מכבדים כרטיסי אשראי ויזה VISA

22 ביולי 1988 ח' באב תשמ"ח גליון 345

עריכה בת דורה בר עריכה גרפית חוה עילם

היומן המטריף שלי

שָׁם, מֵעֵבֶר לַגָּדֵר...

אבא חזר מזיע ומתנשף מריצת אחרי הצהרים שלו: "שם, יואב, בפרדס, מאחורי הבית, בוא לראות, זה מעניין".

הלכנו אתו, ליאור, אחי הקטן, הדר, השכנה שלי, ואני.

בין העצים, ממש מעבר לחצר שלי, בפרדס הנטוש, ראינו אהל קטן עשוי יריעות ניילון. ליד האהל רעו כמה כבשים ועזים, ומתוך האהל הציצו לעברנו, נפחדות, שתי ילדות, אחת בערך בגובה שלי, ואחת קטנה, בגובה של ליאור.

"אלו הן ערביות", הסביר אבא בקול רך, "הן לא מבינות טוב עברית, והן רועות את העדר הקטן של המשפחה שלהן. כנראה שאבא שלהן עובד בפרדס הסמוך".

היה שם ריח משונה כזה, באהל, ושיירי רמץ וגחלים של מדורה, שכבתה בסמוך. הילדות הביטו בנו נפחדות ומבוהלות, ואבא אמר משהו בערבית, שקצת הרגיע אותן.

"הן באות לכאן כל יום, השכם בבקר, ונשארות עד הערב, כששוקעת השמש".

"מה, הן לא הולכות לגן?" תהה ליאור המרתק.

"לא", הסביר אבא, "הן רועות את העדר. זה התפקיד שלהן. וישנם הרבה ילדים כגילן, ליאור, החיים בארץ הזאת, ואינם הולכים לגן, אלא עוזרים להורים שלהם".

"הן מסריחות". קבע אחי, ואני הסכמתי וכבר רציתי להשתיק אותו, כשנזכרתי שהן לא מבינות עברית.

"הן חיות בפרדס", המשיך אבא, "ואין להן חשמל, מים, צעצועים... אתה מבין, ליאורי, אין להורים שלהן אפשרות לקנות להן בגדים רבים ולעבור לגור בעיר".

"מסכנות". אמרה הדר.

"אבא, אולי נביא להן בגדים?" הצעתי.

"ואני אתן להן את הביסלי שלי", התלהב ליאור, "בין כה אנ'לא אוהב ביסלי", קבע, כמו לעצמו.

אבא חייך. הוא סמן בידו לשלום, לשתי הבנות, וחזרנו דרך הפרדס אל החצר שלנו.

"אולי לא צריך לרחם כל כך עליהן?" שאלתי, "בעצם, הן לא הולכות לבית הספר, וזה כבר טוב".

הדר הסכימה מיד.

עכשיו יש לנו שתי חברות, מעבר לגדר. אנו מביאים להן סכריות וממתקים, והן מרשות לנו ללטף את הכבשים שלהן. אתם יודעים, אני אפלו למדתי להגיד כמה מלים בערבית. עד היום ידעתי רק לקלל בשפה הזאת....

ספר יואב
רשם איתו אבירם

מי אתה ילד?

זוכרים את הילד החמוד, שנמצא משוטט בקסם ושעליו סיפרנו לכם בשבוע שעבר? אז יש לסיפור סוף טוב: מצאו את אמא שלו. הוא הלך לאיבוד כאשר ברח מביתו של אביו, החי בנפרד מן האם. הוא לא ניצול של תאונת מטוס, כפי שחשבו. ולמה הוא מצייר כל הזמן מטוסים מתרסקים? כי זה מה שהוא יודע לצייר הכי טוב.

ליאורה עיני

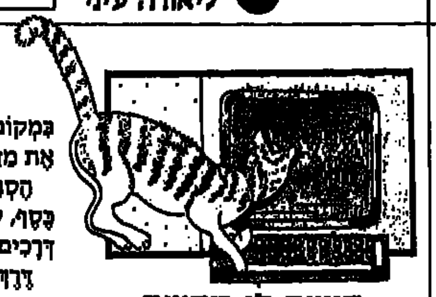

חשוב לי מחשב

שָׁלוֹם יְלָדִים!

בא לכם לחמר קצת? קצת להרויח כסף (במקרה הטוב), או להפסיד (במקרה הרע)?

ובכן אסף זילברשטיין ממושב בית-זית שלח לנו תכנית המורים נחמדה, שמנעים לכם את ימי החפשה.

במקום לשבת בבית בחוסר מעש, נסו את מזלכם!

הסבר על התכנית. למשחק סכום כסף, שעליו הוא יכול להמר בשתי דרכים:

דרך 1: המשחק זוכה בתמורה פי 2 אם יעלה מספרו בגורל, ואם יפסיד - יפסיד רק את מחצית המורה.

דרך 2: בדרך זו יכול המשחק לזכות בתמורה פי 8. אך אם לא יעלה מספרו בגורל יפסיד את כל תמורתו.

בתחילת המשחק ברשותכם 1000 שקלים. המשחק יסתיים כאשר לא ישאר ברשותכם אף לא שקל אחד.

נתן להתאים את התכנית לכל מחשב שהוא ע"י שנוי הפקודות LOCATE, CPLOP ו-SCREEN.

עידו

```
10 SCREEN 2:SCREEN 0:CLS:KEY OFF:COLOR 10,0
20 M=1000:L=0:AD=0
30 PRINT:COLOR 3,0
90 LOCATE ,5:PRINT "[illegible]"
100 PRINT
110 LOCATE ,3:PRINT "[illegible]"
120 LOCATE ,40:PRINT "[illegible]"
130 PRINT
140 LOCATE ,3:PRINT "[illegible]"
150 LOCATE ,33:PRINT "[illegible]"
160 COLOR 6,0:LOCATE 19,35:PRINT "[illegible]"
170 COLOR 15,0:LOCATE 21,36:PRINT "[illegible]"
180 COLOR 0,0
190 IF INKEY$="C" THEN AD=2 :L=2 :GOTO 220
200 IF INKEY$="T" THEN AD=8 :L=1 :GOTO 220
210 GOTO 190
220 COLOR 15,0: CLS
230 PRINT :LOCATE ,5:PRINT "[illegible]"
240 INPUT BA
250 IF BA>M THEN PRINT "[illegible]":GOTO 230
260 PRINT :PRINT :PRINT
270 COLOR 3,0
280 FOR I=1 TO 16
290 PRINT I;
300 NEXT
310 PRINT
320 FOR I=17 TO 30
330 PRINT I;
340 NEXT
350 COLOR 15,0
360 PRINT :PRINT :LOCATE ,5:PRINT "[illegible]";
370 INPUT NG
380 IF NG>30 OR NG<1 OR INT(NG)<>NG THEN PRINT "[illegible]":GOTO 360
390 FOR T=1 TO 500:NEXT
400 CLS: COLOR 3,0
410 LOCATE 7,30:PRINT "[illegible]"
420 AB=INT(RND(1)*30)+1
430 COLOR 4,0: PRINT AB
440 IF AB=NG THEN M=BA+(BA*AD) ELSE M=M-(BA/L)
450 IF M<=0 THEN LOCATE ,30:PRINT "[illegible]":GOTO 480
460 FOR T=1 TO 2500:NEXT
470 GOTO 90
480 END
```

מה הולך

בְּלִי עַיִן הָרַע

חברת תעופה יפנית הצליחה לצמצם מאד את מספר ההתנגשויות של מטוסיה עם צפרים במהלך שלש השנים האחרונות, על ידי ציור גלגלי עין ענקיים על מנועיה.

לא ידוע כיצד משפיע הדבר על הצפרים, אך נראה כי הציור גורם תגובה אינסטינקטיבית של הצפרים, העוקפות את המטוס המתקרב אליהן.

במהלך השנה האחרונה נשאבו 77 צפרים אל תוך מנועי השילוח של מטוסי החברה, לעומת 97 בשנה הקודמת. המבצע הפחית במדה נכרת את הוצאות התחזוקה ושפר את תנאי הבטיחות של מטוסי החברה.

חברת התעופה נתבקשה להסביר את השיטה לכמה חברות תעופה אחרות.

רִשְׁיוֹן טָעִים

נהג שהובא לבדיקת רשיונות במשטרת באר שבע לעס את רשיון הנהיגה שלו.

אנשי משטרת התנועה במרחב הנגב ערכו בקרת רשיונות של נהגים, ובתוך כך עצרו לבקרת מכונית שכורה, שנהג בה נהג בן 36 מהשבט הבדואי אל עצאם. רשיונותיו של הנהג עוררו את חשדם של השוטרים והם בקשו ממנו להתלוות אליהם לבדיקה נוספת של הרשיונות במשטרת באר שבע.

עם הגיעם לתחנה בלע הנהג את רשיון הנהיגה ופלט אותו מפיו בפסות וקרעים לעוסים ובלתי נתנים לזהוי.

בדיקה במשטרה העלתה, שהאיש נהג במכונית שכורה בעת שהיה פסול מנהיגה. הוא הודה בכך ונכלא להמשך חקירה.

רחל שי

הרב אופן, מוצר ספורט חדש.

אופני ה"רב אופן" מיובאות מאירופה ומיועדות לרכיבה לבודדים לזוגות ואפילו לחמשה ושישה רוכבים בעת ובעונה אחת. מוצר ספורט זה, מופעל בימי שישי, שבתות חגים וימי חול ב"פארק יהושע" בתל אביב.

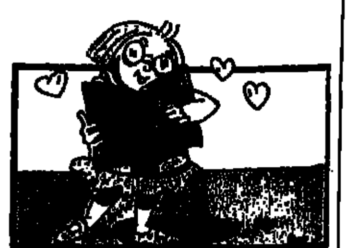

קוראים

הַשַּׁלְקֶט

כתב: יורם עבר הדני
הוצאת: ספרית פועלים
איורים: נעמה גולומב

יש מישהו מרצה ממה שיש לו? כזה הוא השלקט. השלקט החי בארץ רחוקה היה השלקט השמח ביותר באותה ארץ.

ולמה הוא היה הכי שמח באותה ארץ? כי היה לו עץ שהיה רק שלו והוא היה העץ היחיד באותה הארץ.

הוא אהב את העלה שלבלב על העץ – השקה אותו – ואפלו הסתכל דרך העורקים שלו אל השמש כאשר פגש בנקודה צהבה שהופיעה על העלה בטוח היה שהעלה מתקשט לכבודו.

וכאשר הצהיב העלה היה השלקט בטוח שהוא הכי צהב בכל העולם.

וכאשר הפך לחום – היה בעיניו החום ביותר בכל העולם.

(...אפלו כאשר הוא נעלם באפק הוא עף הכי הכי רחוק בעולם. כזהו השלקט – אוהב את מה שיש לו – ונוצר אותו בלבו.

אולי נלמד ממנו משהו?

אולי גם מה שיש לנו זה הכי טוב בעולם?

את הטקסט הנפלא הזה כתב בחור צעיר מאד – רק בן 22 שקוראים לו יורם עבר הדני.

הוא אפלו הבטיח לכתב לנו ספור לראש השנה.

אז נחכה לו.

קראו את הספר ותהנו.

בת-דורה

משתעשעים

תַּשְׁבֵּץ הָאֶשְׁכֹּל

בתשבץ זה עליכם למלא את הענבים באותיות בהתאם להגדרות. בכל ענב אות אחת.

המלים נשזרות זו בזו במעין שרשרת: לצד כל הגדרה מצין בסוגרים מספר האותיות שבמלה המבקשת.

1. משבעת המינים, מפרותיה מפיקים יין (3) 2. אבן יקרה (5) 3. בן הנגד 4. מטבע יפני (2) 5. נחל גדול (3) 6. מקום נשא (2) 7. גוש אדמה (3) 8. קו מבדיל בין מדינה למדינה (4) 9. תוית דאר (3) 10. תינוק בן יומו (3) 11. משאבה בגוף (2) 12. העיר החשובה במדינה (4) 13. שלח כדורים מתוך רובה (3) 14. משקלם הקולות (2) 15. בת קול חוזרת (2) 16. נתיב (3) 17. שאיננו קשה (2) 18. בה גדלים הגפנים (3) 19. גבוה, נשא. (2).

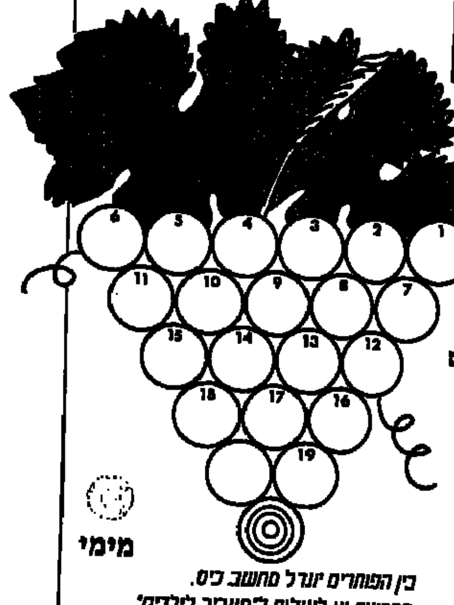

בין הפותרים יוגרל מחשב כיס. פתרונות נא לשלוח ל"מעריב לילדים" ת.ד. 20044 ת"א.

מימי

כוכב שביט פרק 40 כתב וצייר אורי פינק